

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Evropská sociální politika a podpora vzdělávání v Olomouckém kraji
European Social Policy and the Support of Education in the Olomouc Region

Student: Vladimíra Poláchová
Vedoucí diplomové práce: doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.

Ostrava 2010

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Vladimíra Poláchová**
Studijní program: N6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210T004 Eurospráva
Specializace: 00 Eurospráva
Téma: Evropská sociální politika a podpora vzdělávání v Olomouckém kraji
European Social Policy and the Support of Education in the Olomouc Region

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Sociální politika EU
 3. Využití fondů EU ve vzdělávací politice ČR
 4. Podpora vzdělávání v Olomouckém kraji z Evropského sociálního fondu
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků diplomové práce
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

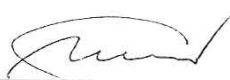
BOHÁČKOVÁ, I.; HRABÁNKOVÁ, M. *Strukturální politika Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 188 s. ISBN 9788074001116.
Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Praha: MŠMT, 2007.
PAVLÁK, M. *Lidské zdroje a fondy EU. Evropský sociální fond jako nástroj spolufinancování projektů v oblasti rozvoje lidských zdrojů*. 1. vyd. Praha: ASPI, a. s., 2006. 128 s. ISBN 80-7357-139-0.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.**

Datum zadání: 20.11.2009
Datum odevzdání: 30.04.2010

doc. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré zdroje, které jsem použila.

V Ostravě dne 23. 4. 2010

.....

Podpis

OBSAH

1	ÚVOD.....	5
2	SOCIÁLNÍ POLITIKA EU.....	7
2.1	Významné evropské dokumenty v sociální oblasti.....	9
2.2	Tři modely evropské sociální politiky.....	21
2.3	Evropský sociální fond.....	23
2.4	Současné výzvy – boj proti krizi.....	30
2.5	Evropský rok boje proti chudobě.....	30
3	VYUŽITÍ FONDŮ EU VE VZDĚLÁVACÍ POLITICE ČR.....	33
3.1	Historický přehled českého vzdělávání.....	33
3.2	Struktura českého školství.....	35
3.3	Současná diskuse o vzdělávací politice v ČR.....	37
3.4	Statistické údaje.....	38
3.5	Podpora vzdělávání v ČR z fondů Evropské unie.....	44
4	PODPORA VZDĚLÁVÁNÍ V OLOMOUCKÉM KRAJI Z EVROPSKÉHO SOCIÁLNÍHO FONDU.....	56
4.1	Region soudržnosti Střední Morava.....	56
4.2	Olomoucký kraj.....	59
4.3	Vzdělávání v Olomouckém kraji.....	61
4.4	Podpora vzdělávání v Olomouckém kraji z Evropského sociálního fondu.....	65
5	ZÁVĚR.....	87
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	89
	SEZNAM ZKRATEK.....	94
	SEZNAM TABULEK.....	95
	SEZNAM GRAFŮ.....	97
	SEZNAM OBRÁZKŮ.....	98
	PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE.....	99
	SEZNAM PŘÍLOH.....	100
	PŘÍLOHY.....	101

1 ÚVOD

O Evropské unii se často mluví jako o společenství s velkými sociálními jistotami. Do jisté míry můžeme s tímto tvrzením souhlasit, především ve Skandinávských státech. Ale vždy tomu tak v Evropě nebylo. Když se vrátíme do minulosti, tak zjistíme, že budování principů sociální politiky je spojeno s obdobím po druhé světové válce. Bez války by zřejmě k takovému významu a rozvoji sociální politiky nedošlo. Sociální politika se stala po konci druhé světové války stmelujícím prvkem pro tehdejší společnost i pro ekonomickou integraci poválečné Evropy, neboť zde byla velká vůle překonat následky války a již nikdy nedopustit takovou nestabilitu a otřesy v ekonomice a společnosti, které by podnítily vznik války další.

V současnosti je sociální politika nedílnou součástí ekonomiky každého státu. Proto se budu ve druhé kapitole zabývat smlouvami a chartami Evropské unie a Rady Evropy, bez kterých by nebylo možno principy sociální politiky šířit napříč Evropou a bez kterých by nedošlo k uznání sociálních práv člověka. Budu se snažit představit nejvýznamnější smlouvy Evropské unie, ve kterých se vždy zaměřím na změny, které přinesly do oblasti sociálních věcí. Také popíši tři hlavní modely sociální politiky, které můžeme nalézt v Evropě. Velkou část první kapitoly věnuji Evropskému sociálnímu fondu jako nejvýznamnějšímu nástroji EU v podpoře pracovních příležitostí, zaměstnanosti, ale také vzdělávání, rovných příležitostí či migrace. Zaměřím se na jeho vývoj od 50. let 20. století, na jeho řízení a činnost v současném programovacím období 2007 – 2013. První kapitolu uzavřu aktuálními tématy a to boji EU proti ekonomické krizi a vyhlášením roku 2010 jako Evropského roku boje proti chudobě.

Součástí sociální politiky je i oblast vzdělávání. A mít společnost založenou na znalostech je jedním ze strategických cílů Evropské unie do budoucnosti. EU tlačí na své členské země, aby této oblasti věnovaly patřičnou pozornost a aby zvyšovaly své výdaje pro oblast vzdělávání a školství. Ale EU jim také podává mnoho nástrojů, které členským státům pomohou ke zvýšení kvality vzdělávání. A jak si stojí Česká republika ve využívání této pomoci ze strany EU a jejích fondů, to bude náplní mé třetí kapitoly. Nejprve představím historický přehled českého vzdělávání a současnou strukturu školství v ČR. Zaměřím se také na problémy, které jsou v českém školství řešeny v současné době. Pro představu o charakteru vzdělávání v ČR uvedu vybraná statistická data. Hlavní část třetí kapitoly bude však věnována podpoře vzdělávání v ČR z fondů EU, tedy z Evropského sociálního fondu. Budu se snažit nastínit čerpání z fondu v minulém programovacím období 2004 – 2006 a především v současném období 2007 – 2013. A jak jsou finanční prostředky z Evropského sociálního

fondy určené pro Českou republiku využity v Olomouckém kraji, to bude náplní čtvrté kapitoly.

Cílem mé diplomové práce je identifikovat formy podpory vzdělávání v Olomouckém kraji z Evropského sociálního fondu. K cíli mé diplomové práce stanovuji tyto hypotézy:

- 1. Olomoucký kraj využívá prostředky z Evropského sociálního fondu a tím přispívá k rozvoji vzdělávání v kraji.*
- 2. Prostředky z Evropského sociálního fondu přispěly ke snížení nezaměstnanosti v Olomouckém kraji.*

Pro prověření hypotézy provedu následující kroky. Olomoucký kraj je součástí regionu soudržnosti Střední Morava, společně se Zlínským krajem, takže v první řadě představím charakteristiku tohoto regionu soudržnosti. Poté bude provedena socioekonomická analýza Olomouckého kraje. Další část čtvrté kapitoly bude patřit vzdělávání v Olomouckém kraji, kdy za pomoci statistických dat popíši vývoj a stav dnešní situace v oblasti vzdělávání. Stěžejní v této kapitole bude analýza čerpání finanční podpory z Evropského sociálního fondu prostřednictvím operačních programů pro období 2007 – 2013 pro oblast vzdělávání. Primárně se zaměřím na operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Pozornost ale budu také věnovat operačnímu programu Lidské zdroje a zaměstnanost, jehož cílem je snižování nezaměstnanosti.

2 SOCIÁLNÍ POLITIKA EU

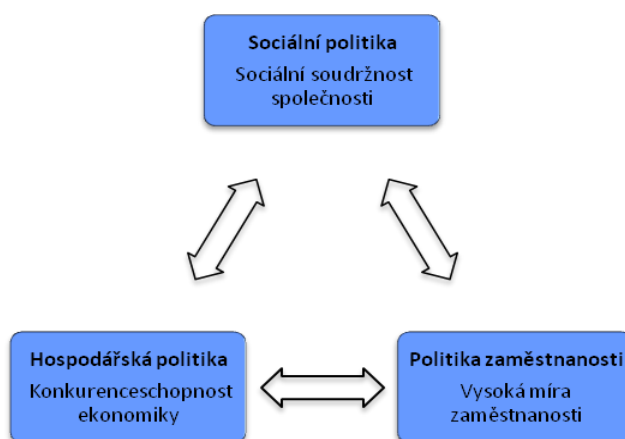
Sociální politika je oblast, které je někdy přikládán menší význam, než třeba politice obchodní. Ale její pole působnosti je hodně široké a každý člen společnosti se s určitými aspekty, které patří do sociální politiky, určitě setkal. Sociální politika, tak jak ji známe v dnešní podobě, vždy takto nevypadala. Postupně se vyvíjela, a to v každém státě Evropy rozdílně. Ale hlavní princip jejího vzniku byl ve všech státech stejný – pomoci lidem v nelehkých životních situacích, podpořit je a přispět k jejich rozvoji. Zakládající státy Evropského společenství si hned na počátku vzájemné spolupráce uvědomily, že sociální oblast je potřeba řešit, což dokládá založení Evropského sociálního fondu v roce 1957. Dnes má Evropská unie spoustu nástrojů na podporu této politiky a snaží se je co nejlépe využívat. A právě v dnešní době, kdy se Evropská unie a členské státy chtějí dostat z ekonomické krize a snad se jim to i pomalu daří, se stal význam sociální politiky hlubší a potřebnější.

Evropská unie má v dnešní době jinou podobu než společenství, které bylo založeno před více než padesáti lety. Současné moderní ekonomiky stojí více na znalostech než na surovinách a fyzické práci. A EU musí na tento směr reagovat. Musí pro své občany vytvořit pracovní místa a to vyžaduje tak nutné investice do školství, vědy či politiky zaměstnanosti.

Strategický cíl, kterého se EU snaží dosáhnout, je podpora udržitelného rozvoje a vysoké zaměstnanosti jako předpoklad pro zvýšení sociální soudržnosti společnosti. Základ EU stojí na volném pohybu zboží, osob, služeb a kapitálu a na tzv. *vyvažujících opatřeních* z oblasti zaměstnanosti a sociální politiky. V počátcích Evropského společenství byl kladen důraz na ekonomickou integraci - vytvoření společného trhu a hospodářské a měnové unie. (Kotýnková, Němec, 2003)

Koncem 20. století však došlo k obratu a důraz byl položen na nutnost integračních opatření v oblasti politiky zaměstnanosti a sociální politiky. Je nutnost najít rovnováhu mezi ekonomickým rozvojem, politikou zaměstnanosti a politikou sociální. Toto vzájemné působení můžeme znázornit pomocí trojúhelníku, viz. obr. 2.1.

2.1 Trojúhelník vzájemných vztahů

Zdroj: M. Kotýnková, O. Němec, 2003, vlastní zpracování.

Cílem hospodářské politiky je dlouhodobě dosahovat ekonomický růst a konkurenceschopnost. Cílem politiky zaměstnanosti a sociální politiky je dosažení vysoké míry zaměstnanosti a přiměřené kvality života k vytvoření stabilní a soudržné společnosti. (Kotýnková, Němec, 2003)

Politika zaměstnanosti a sociální politika nejsou prováděny na úrovni EU jako celku, ani za ně nenese Evropská unie odpovědnost, tuto odpovědnost mají členské země. Na úrovni EU jsou přijímány pouze sociální standardy a členské země tyto standardy respektují a přijímají svoje vlastní předpisy a pravidla. Sociální politika se tedy řadí mezi pravomoci sdílené.¹ Zabývá se aktuálními sociálními problémy jednotlivých členských zemí i Unie jako celku. Cílem této politiky je podpora společných cílů: vyšší zaměstnanost, rovné postavení mužů a žen na trhu práce, podpora vzdělávání, rozvoj kvalifikace zaměstnanců, rozvoj lidského kapitálu, migrace či mobilita pracovních sil.

Na evropské úrovni se národním politikám dostává podpory prostřednictvím následujících nástrojů, jak uvádí Vláda ČR (2009):

- Evropské právní předpisy upravující minimální sociální standardy a základní práva,
- Použití „otevřené metody koordinace“,
- Evropský sociální fond – jako klíčový nástroj.

¹ Pravomoc sdílená znamená, že právně závazné akty mohou vytvářet jak Unie, tak i členské státy. Státy vykonávají svou pravomoc v rozsahu, v jakém ji Unie nevykonává nebo přestala vykonávat.

2.1 Významné evropské dokumenty v sociální oblasti

Již v Římské smlouvě z roku 1957 byla obsažena celá kapitola o sociální politice a obsahovala prosazení hlubší spolupráce v oblasti sociálního zabezpečení až po určité oblasti zaměstnanosti. Nicméně, význam sociální politiky se dostal do středu zájmu až na konci 20. století, kdy Evropu tížila vysoká nezaměstnanost, nemizující chudoba a sociální vyloučení.

Evropská sociální charta

V reakci na druhou světovou válku a také na následné zahájení studené války byla sociální politika a sociální práva upraveny nejdříve na půdě Rady Evropy², kdy v roce 1961 přijala Evropskou sociální chartu, s cílem kontrolovat dodržování lidských práv a chránit je. Tato Charta stanovila 19 práv a základních principů:

1. Právo na práci,
2. Právo na spravedlivé podmínky práce,
3. Právo na bezpečné a zdravé neškodící pracovní podmínky,
4. Právo na spravedlivou odměnu za práci,
5. Právo organizovat se,
6. Právo na kolektivní vyjednávání,
7. Právo dětí a mládeže na ochranu,
8. Právo zaměstnaných žen na ochranu,
9. Právo na poradenství v povolání,
10. Právo na odborný výcvik,
11. Právo na ochranu zdraví,
12. Právo na sociální zabezpečení,
13. Právo na sociální a zdravotní pomoc,
14. Právo na užitek ze sociálních služeb,
15. Právo tělesně nebo duševně postižených osob na odborný výcvik, rehabilitaci a nové začlenění do společnosti,
16. Právo rodiny na sociální, zákonnou a ekonomickou ochranu,
17. Právo matek a dětí na sociální a ekonomickou ochranu,
18. Právo na výdělečnou činnost na území jiné smluvní strany (země EU),

² Rada Evropy byla založena v roce 1949 a byla zřízena k ochraně lidských práv, parlamentní demokracie a zákonosti, rozvoji celoevropských dohod ke standardizaci sociálních a právních postupů členských zemí a podpoře informovanosti o evropské identitě, jež je založena na společných hodnotách a zahrnuje rozdílné kultury. Není to instituce Evropské unie.

19. Právo migrujících pracovníků a jejich rodin na ochranu a pomoc.

Tyto práva se dnes v demokratických státech považují za základní a samozřejmá a hodně z nich je i v ústavách států přímo zmíněno. Přeci jenom sociální práva jsou práva, která mají vliv na život člověka tak velkou měrou, že kdyby mu někdo tato práva odpíral, velice by mu zkomplikoval, ne-li ohrozil, jeho existenci, viz. právo na práci, na ochranu zdraví, na spravedlivou odměnu či na sociální zabezpečení. Ale i v dnešním moderním světě tato práva nejsou ve všech částech světa garantována.

Charta byla v roce 1996 revidována a doplněna o dalších dvanáct práv, např. právo na důstojnost v práci, právo na stejné příležitosti a na rovné zacházení, právo na ochranu před chudobou a sociálním vyloučením, právo na bydlení. (Oriniaková, 2001).

Charta nabyla celoevropského charakteru a práva jsou garantována ve všech státech, které připojily na pod chartu svůj podpis. Tyto dokumenty mají charakter mezinárodních smluv.

Charta Společenství o základních právech pracovníků a Dohoda o sociální politice

V roce 1985 zavedla Evropská komise neformální sociální dialog jako společnou poradní proceduru mezi sociálními partnery na evropské úrovni a institucemi ES. O rok později, po přijetí Jednotného evropského aktu, se hospodářská a sociální soudržnost stala společně s jednotným vnitřním trhem jedním z cílů politik ES.

Důležitým dokumentem ve vývoji sociální politiky Společenství se stala **Charta Společenství o základních právech zaměstnanců** z roku 1989 a **Dohoda o sociální politice**, která byla připojena formou protokolu ke Smlouvě o EU z roku 1992. Charta nebyla právně závazná, ale Dohoda o sociální politice umožnila EU přijímat opatření v sociální oblasti, které z Charty vycházely.

V Chartě byla poprvé vymezena sociální práva, např. právo na práci, právo na spravedlivou odměnu, právo se sdružovat, právo na kolektivní vyjednávání, právo na zlepšení životních a pracovních podmínek, bezpečnost zdraví při práci, zvláštní ochrana dětí, mladistvých a starších osob, rovnost mužů a žen. Tuto Chartu podepsaly všechny členské státy Evropského společenství, kromě Velké Británie.³(Sonntagová, Pilát, 2004)

³ Velká Británie si vyjednala opt – out. Nesouhlasila s tím, že Charta zakotvuje příliš velkou ochranu práv pracujících a poškozuje tak zájmy podnikání a ohrožuje možnost dosahování konkurenceschopnosti.

Maastrichtská smlouva

Jako reakce na určitou vyčerpanost původního projektu hospodářského společenství i na sjednocení Německa po pádu berlínské zdi, vznikla nová smlouva, která posunula Evropu zase o kus kupředu. Podpisem Maastrichtské smlouvy vznikla Evropská unie a ustanovila se pilířová struktura.

Také v oblasti sociální politiky byla smlouva dalším milníkem, neboť včlenila sociální politiku do Smlouvy o založení Evropského společenství. Sociální ochrana, sociální soudržnost a solidarita byly řazeny do cílů Evropské unie. Také byl ustanoven Hospodářský a sociální výbor, který slouží jako poradní orgán Komise a Rady EU a musí být konzultován před přijetím legislativních aktů v sociální oblasti (Sonntagová, Pilát, 2004).

Bílá kniha „Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost: výzvy a cesty vpřed pro 21. století“

Evropská komise na základě výzvy Evropské rady předložila v roce 1993 Bílou knihu „Růst, konkurenceschopnost, zaměstnanost: výzvy a cesty vpřed pro 21. století.“ Tato Bílá kniha zpracovávala strategii, která povede ke snížení nezaměstnanosti, zvýšení ekonomického růstu a rozvoj lidských zdrojů.

Evropská komise se v úvodní pasáži této Bílé knihy zabývala důvodem jejího vzniku: *„Proč byla napsána tato Bílá kniha? Důvod je jediný: nezaměstnanost. Jsme si všichni vědomi jejího rozsahu i jejích důsledků. Jak nás naučila zkušenost, obtíž spočívá v tom, jak najít cesty vedoucí k tomu, abychom se s ní mohli vypořádat,“* jak uvádí Kotýnková, Němec, 2003.

Evropská komise považovala problém nezaměstnanosti za klíčový a hledala nástroje, jak nezaměstnanost snížit. Jak ze samotného názvu Bílé knihy plyne, směr, kterým se EU vydala do nového století, stál na posílení růstu, konkurenceschopnosti a zvýšení zaměstnanosti. (Kotýnková, Němec, 2003)

Komise také formulovala důležité zásady, jak reagovat na změny, ke kterým došlo v letech 1970 – 1990, neboť tyto změny byly významné a změnily ráz a charakter ekonomik členských států EU i trend ve světě. Byly to tyto změny:

- Vysoká nezaměstnanost – zátěž pro sociální systémy členských států,
- Globalizace obchodu a výroby,
- Vliv nových technologií na jednotlivce, společnost a trh práce,

- Oslabení institutu rodiny,
- Stárnutí obyvatelstva.

Jako nejúčinnější strategie vedoucí ke snížení nezaměstnanosti byla stanovena kombinace makroekonomických opatření (např. podpora malých a středních podniků) a strukturálních opatření na trhu práce (především rozvoj lidských zdrojů).

Jako hlavní postoj zvolila EU *aktivní solidaritu* – vytváření pracovních míst pro nezaměstnané. Pozornost byla především zaměřena na sektor služeb, neboť právě on zaměstnává větší objem pracovníků a také vymezuje prostor pro sociální ekonomiku. Tím se dostalo definování cíle: vyšší ekonomický růst spojit s vyšší zaměstnaností. Bílá kniha se tak stala dokumentem, který poskytoval oporou pro diskusi o problematice tvorby pracovních míst, lepších pracovních příležitostí na trhu práce, znevýhodněné uchazeče nebo pro diskusi o problematice financování ze zdrojů EU. Výsledkem diskusí bylo zařazení politiky zaměstnanosti mezi priority a započatí procesu vytváření společného postupu pro evropskou politiku zaměstnanosti. (Kotýnková, Němec, 2003)

Lucemburský proces

Ačkoliv je politika zaměstnanosti ponechána v kompetenci národních parlamentů, EU se snaží tuto politiku koordinovat a napomáhat tak členským státům v její úspěšné realizaci. Řešit problém nezaměstnanosti na evropské úrovni je velice obtížné, neboť každý region má své specifické problémy. V některých regionech je nezaměstnanost vysoká, jinde nízká, někde se potýkají se sezónní nezaměstnaností, jindy se strukturální. I přes tyto obtíže se Evropská unie snažila nalézt nástroj pomoci postiženým regionům. Lucemburský proces byl spuštěn v roce 1997, kdy byla přijata Evropská strategie zaměstnanosti. Posléze Amsterodamská smlouva tento proces posílila.

Důvodem přijetí tohoto dokumentu byla vysoká nezaměstnanost v EU (17 milionů lidí bez práce, roční míra nezaměstnanosti přesahovala 10%, roční průměr za EU činil 10,6%). Byly rozpracovány směrnice zaměstnanosti a to ve čtyřech pilířích, jak uvádí Koltýnová, Němec (2003):

1. **Zaměstnatelnost** – prevence nezaměstnanosti a podpora aktivace lidí, kvalitní vzdělání, příprava na povolání a celoživotní vzdělávání.

2. **Podnikatelství** – zjednodušení pravidel na zakládání a provozování podniků, stimulace růstu malých a středních firem, podpora informovanosti podnikatelů a tvorba příznivých podmínek a daňových systémů k tvorbě nových pracovních míst.
3. **Adaptabilita** – podpora modernizace organizace práce a schopnost podniků a lidí přizpůsobovat se strukturálním změnám na trhu práce.
4. **Rovné příležitosti** – podpora rovných příležitostí pro muže a ženy a možnost sladit pracovní a rodinný život.

Významnou roli má metoda, která byla u Evropské strategie zaměstnanosti použita. Nazývá se *otevřená metoda koordinace*. Základním přístupem je *řízení podle cílů* – na unijní úrovni jsou přijaté cíle, které jsou obsaženy v evropských směrniciích zaměstnanosti, a každá členská země vypracovává svoje akční plány s konkrétními opatřeními. Do této metody spadá i každoroční vyhodnocování účinnosti přijatých opatření na evropské úrovni a tím se umožňuje přezkum cílů a priorit evropské politiky a zároveň předání zkušeností. (Koltýnková, Němec, 2003)

Vedla se spousta debat, zda je tato metoda ta pravá. To, jak byla zvolená metoda prosazování cílů úspěšná, se ukázalo až za nějaký čas – nejvhodnější nebyla.

Amsterodamská smlouva

V roce 1999 došlo k dalšímu významnému kroku Evropské unie, kdy do primárního práva přibyla nová smlouva. K jejímu podpisu došlo tentokrát ve městě Amsterdam. Smlouva doplňuje Smlouvu o ES a Smlouvu o EU.

Amsterodamská smlouva neopomněla provést změny ani v sociální oblasti, dokonce tyto změny jsou považovány za zásadní. Hlavní příčinou, proč mohlo ke změnám dojít, byla skutečnost, že se Velká Británie v roce 1999 za vlády ministerského předsedy Tonyho Blaira připojila k evropské sociální politice. Důvod byl jediný, při podpisu Amsterodamské smlouvy se Dohoda o sociální politice připojená jako protokol k Maastrichtské smlouvě stala součástí smlouvy. Po tomto aktu se veškeré právní předpisy v sociální oblasti, přijaté na úrovni EU v 90. letech, staly zpětně platné, a to i pro občany Spojeného Království. (Koltýnková, Němec, 2003)

Nově byla do této smlouvy zařazena kapitola s názvem *Zaměstnanost*, která se zabývala otázkami zaměstnanosti a koordinace politik zaměstnanosti členských zemí.

Mezi základní sociální cíle ES spadalo: podpora zaměstnanosti, zlepšování životních a pracovních podmínek, sociální ochrana, sociální dialog, rozvoj potenciálu pracovních sil, boj proti vylučování z trhu práce. (Amsterodamská smlouva, 1999)

Na základě Amsterodamské smlouvy byl vytyčen *Sociální akční program pro období 1998 – 2000*, kde jeho hlavní směry lze rozdělit do tří oblastí (Vláda ČR, 2009):

- Pracovní místa, dovednosti a mobilita,
- Mění se svět práce,
- Soudržná společnost.

Evropský pakt zaměstnanosti

V roce 1999 byl Evropskou radou přijat **Evropský pakt zaměstnanosti** a jeho účelem bylo rozšířit Evropskou strategii zaměstnanosti (tzv. Lucemburský proces) o makroekonomický dialog a výměnu zkušeností z oblasti mzdové politiky. Tento pakt byl výsledkem spolupráce Evropské komise, členských států a evropských sociálních partnerů. Pakt stanovil tyto cíle, jak uvádí Kotýnková, Němec (2003):

- Společným úsilím zlepšit daňovou a mzdovou politiku,
- Pokračovat v koordinované strategii zaměstnanosti v rámci vytyčených oblastí (Lucemburk),
- Prosazovat a posilovat strukturální reformy ke zlepšení hospodářské soutěže a fungování trhů zboží, služeb a kapitálu.

Hlavní vizí tohoto paktu bylo dosažení lepších podmínek na trhu práce. A právě trh práce je ovlivňován ekonomickými podmínkami a sociální situací v daném státě. Takže zapojení odborníků z ministerstev financí, práce a sociálních služeb členských států a odborníků z orgánů EU podnítilo společný dialog o ekonomickém růstu, produktivitě práce a sociální spolupráci.

Lisabonská strategie

V březnu roku 2000 se sešli představitelé členských států a EU, aby stanovili novou vizi Evropské unie, která by EU posunula kupředu. Byl stanoven nový strategický cíl pro příští desetiletí, do r. 2010: „*Unie se má stát nejkonkurenceschopnější a nejdynamičtější znalostní ekonomikou, schopnou udržitelného hospodářského růstu s více a lepšími pracovními místy a s větší sociální soudržností,*“ jak uvádí Evropská komise, 2009. Na svou

dobu to byl velice odvážný scénář. Ale doba deseti let se zdála být dlouhá a cíle strategie snad splnitelné.

Byly stanoveny oblasti, které by měly být reformovány, aby se ke stanovenému cíli dospělo. Jednalo se o ty to oblasti, jak uvádí Koltýnková, Němec (2003):

Zaměstnanost

Byly stanoveny konkrétní cíle pro tuto oblast pro rok 2010 a průběžné cíle pro rok 2005. Zvýšit celkovou míru zaměstnanosti na 67% a míru zaměstnanosti žen na 57% do roku 2005. V roce 2010 zvýšit celkovou míru zaměstnanosti na 70%, míru zaměstnanosti žen na 60% a míru zaměstnanosti starších pracovníků (55 – 64 let) na 50%.

Znalosti, inovace a dynamika podnikání

Jestliže chce EU vytvořit společnost, která bude založena na znalostech, musí rozvíjet lidské zdroje. Členské země byly vyzvány, aby vytvořily příznivé podmínky pro investování do vzdělání, vědy a výzkumu a to jak pro státní, tak soukromé subjekty.

Ekonomická reforma – reforma trhů zboží, služeb a kapitálových trhů

Reforma má být provedena v těch oborech, které v posledním desetiletí nezaznamenaly dostatečný rozvoj: doprava, energetika, finanční služby, hospodářská soutěž a daňová politika.

Sociální soudržnost

Posílení sociální soudržnosti pomocí začleňování znevýhodněných obyvatel do života společnosti, především na trh práce. Proto je pozornost zaměřena na dlouhodobě nezaměstnané. Předpokladem jsou strukturální opatření na trhu práce, který by podpořily zaměstnanost, sociální ochranu a snižování chudoby. Součástí musí být i reforma systémů sociální ochrany, která je nepostradatelná a to vzhledem ke stárnutí evropské populace.

Environmentální rozměr udržitelného rozvoje

Na zasedání Evropské rady v Göteborgu v červnu 2001 byla přijata Strategie udržitelného rozvoje, a tím dostala Lisabonská strategie i environmentální dimenzi. Byly stanoveny jevy, které ohrožují kvalitu života lidí v Evropě: klimatické změny, vyčerpávání přírodních zdrojů, znečištění půdy a dlouhodobé dopady využívání chemických látek.

Jak je vidět z výše uvedeného výčtu oblastí zaměření Lisabonské strategie, sociální oblasti se týkaly téměř všechny body. Strategie byla zaměřena na lidi, na jejich život, práci a rozvoj jejich znalostí. Ale neméně důležitého významu se dostalo i hledisku environmentálnímu či ekonomickému.

Smlouva z Nice

Smlouva z Nice (2000) znovu reviduje zakládající smlouvy ES. Revize byla nutná z jednoho hlavního důvodu – institucionální reforma v důsledku budoucího rozšíření Unie. Smlouva byla ratifikována členskými státy v roce 2003.

Hlavním přínosem v sociální oblasti bylo přijetí **Evropského sociálního programu**, který definoval konkrétní priority ve všech oblastech sociální politiky pro příštích pět let, tzn. do roku 2005. Tento model byl navrhnout tak, aby podporoval plnou zaměstnanost, hospodářskou dynamiku a větší sociální soudržnost v EU. Nový program sociální politiky nesledoval cíl harmonizovat sociální politiky. Jeho cílem bylo postupovat směrem ke společným evropským cílům a zvýšit koordinaci sociálních politik. Sociální agenda zahrnovala tyto hlavní směry, jak uvádí Evropská unie (2005):

- **Zaměstnanost a kvalita práce**

Evropská unie dosáhla značného pokroku v posilování své ekonomické základny a tvorby pracovních míst. Avšak zaměstnanost byla v roce 1999 neuspokojivá (62%) a míra nezaměstnanosti byla stále vysoká (9%). Proto bylo stanoveno, že se bude usilovat o zvýšení míry zaměstnanosti na 70% do roku 2010. Strategie zaměstnanosti zahrnovala také tvorbu většího počtu a lepších pracovních míst, posílení role Evropského sociálního fondu či zajištění souladu mezi hospodářskou, strukturální a zaměstnaneckou politikou.

- **Ekonomika založená na znalostech**

Ekonomika založená na znalostech má přispět k hospodářskému růstu, zvýšení zaměstnanosti a sociální soudržnosti. Navzdory různým podporám EU v oblasti výzkumu, Evropská unie zaostává za USA v nástupu nových technologií. Proto je hlavním cílem Komise urychlit rozvoj znalostní ekonomiky tak, aby vzniklo více pracovních míst v Evropě. To bude zahrnovat rozvoj lidských zdrojů, zvyšování dovedností, rozšíření

celoživotního vzdělávání, podpora spolupráce mezi výzkumnými ústavy, univerzitami, školami a vědeckými středisky na evropské úrovni.

- **Sociální situace v nových členských státech**

Sociální systémy nových členských států čelily mnoha společným výzvám, např. přizpůsobit se měnícímu se trhu práce, demografickým změnám či nerovnosti mezi muži a ženami. Proto bylo nutné, aby státy modernizovaly své sociální systémy tak, aby nehrozilo riziko větší míry nezaměstnanosti, chudoby nebo sociálního vyloučení. Komise navrhla řadu opatření, jejichž účelem bylo podpořit tvorbu pracovních příležitostí pro ohrožené skupiny – osoby se zdravotním postižením, etnické skupiny či přistěhovalce.

- **Rozšíření**

Již při přípravě na členství v Evropské unii by kandidátské země vstoupily do procesu přijímání komplexního souboru zákonodárství a pravidel, což by jim mělo v době přistoupení zajistit soulad se sociálními acquis Evropské unie. Kandidátské země čelily nejen ohromným výzvám transformace a přizpůsobení svých systémů, ale musely také vyřešit mnohé z problémů, s nimiž se potýkají současní členové Evropské unie.

- **Internacionalizace**

Internacionalizace a globalizace jsou důležitými projevy měnících se finančních, ekonomických a obchodních podmínek, s nimiž je konfrontována Evropa a její sociální systémy. To však neznamená opustit cíle v sociální oblasti. Naopak, zesiluje to ekonomickou potřebu sociálních investic do správně navržených sociálních politik. Cílem bylo posílení zaměstnanosti a sociálního rozměru globalizace, prostřednictvím dodržování základních pracovních norem, úzké spolupráce s mezinárodními organizacemi (ILO⁴, OECD⁵, Radou Evropy) a podpora integrované hospodářské a sociální agendy v globální ekonomice.

Evropský sociální program v sobě odráží cíle Lisabonské strategie (Lisabonská strategie je z března roku 2000, Smlouva z Nice byla podepsána v prosinci 2000). Program vyzdvihuje většinu stejných cílů – zaměstnanost, znalosti, sociální soudržnost. Přebírá cíl

⁴ ILO (International Labour Organization - Mezinárodní organizace práce) je specializovanou organizací OSN usilující o prosazování sociální spravedlnosti a mezinárodně uznávaných pracovních práv.

⁵ OECD (Organisation for Economic Co-operation and Development – Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj) je mezivládní organizace nejrozvinutějších států na světě.

míry zaměstnanosti z Lisabonské strategie – 70% míra zaměstnanosti do roku 2010. V důsledku oslabení zaměstnanosti v důsledku ekonomické krize a to, že rok 2010 již běží, jsem v případě naplnění tohoto cíle skeptická. Poslední dostupný údaj, který Evropský statistický úřad podává, je míra zaměstnanosti za rok 2008, a to 65,9% za EU 27 a 66,3% za EU 25. (Eurostat, 2009)

Nová Lisabonská strategie – partnerství pro růst a zaměstnanost

V poločase, v roce 2004, byla Lisabonská strategie podrobena hodnocení o naplňování stanovených cílů. Za tímto účelem byla sestavena skupina nezávislých expertů pod vedením bývalého nizozemského premiéra Wima Koka, která revizi Lisabonské strategie připravila. Ze zprávy vyplynulo, že EU nevyužila svého potenciálu, který ji Lisabonská strategie nabídla, a nedosáhla pokroku. Na jedné straně to bylo zklamání, ale na druhé straně to byl nový podnět ke změně. Zpráva potvrdila, že *„Lisabonská strategie byla a je jedinou správnou odpovědí Evropy na početné výzvy, jímž musí čelit,“* viz. Hobza (2009, str. 152)

Zpráva poukázala na nedostatečný pokrok v implementaci potřebných strukturálních reforem na národních úrovních a potřebu dodat Lisabonské strategii nový impuls. Změny, které navrhla Komise, jak uvádí Hobza (2006):

- Větší zacílení strategie na klíčové priority,
- Mobilizace široké podpory reforem,
- Zjednodušení a zefektivnění celého procesu.

Pro porovnání, míra zaměstnanosti v roce revize Lisabonské strategie (2004) byla 63% pro EU 27 a 63,4% pro EU 25. (Eurostat, 2009) Proto ta nespokojenost Evropské komise s průběhem naplňování strategie a snahu vizi revidovat a přehodnotit. Byla ustanovena Agenda nové Lisabonské strategie, která se zaměřila jen na tři hlavní oblasti, jak uvádí Hobza (2006):

1. Učinit Evropu atraktivnějším místem pro investice a zaměstnávání,
2. Znalosti a inovace pro růst,
3. Vytváření více lepších pracovních míst.

Lisabonská smlouva

Poslední velkou revizí zakládajících smluv byla Smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství, označovaná jako Lisabonská smlouva. Byla podepsána 13. prosince 2007 a v platnost vstoupila 1. prosince 2009.

Základní příčinou reformních snah v EU bylo, že EU už neviděla sama sebe jako efektivní, hlavně v oblasti institucí. Neefektivita byla dána hlavně ve zpomalení rozhodovacího procesu. Lisabonská smlouva přinesla mnoho nového, ať už v oblasti institucí, hlasování, nových orgánů či politik.

V oblasti sociální politiky přináší smlouva podstatné změny. Nově se mezi obecné cíle Evropské unie dostává plná zaměstnanost a společenský pokrok (ve smyslu sociální pokrok). Dále je také nově zakotvena tzv. „*horizontální sociální klauzule*“, která zavazuje Unii přihlížet ve všech svých politikách k cílům sociální politiky. Zdůrazněna je také pozice sociálních partnerů, jejichž podstatu EU uznává a podporuje, a v neposlední řadě zakotvuje možnost svolávání trojstranné sociální vrcholné schůzky pro růst a zaměstnanost. (Vláda ČR, 2010)

Evropa 2020

Do tohoto roku, 2010, se měla z EU stát nejkonkurenceschopnější ekonomika na světě. Dnes už je ale jasné, že dosažení tohoto cíle bylo mimo realitu, že stanovený cíl byl velice odvážný. Důvodů, proč je tomu tak, vidím mnoho. Za prvé, Lisabonská smlouva byla velice široce pojata. Zaměřovala se na veliké spektrum oblastí, politik, cílů. Za druhé, doba deseti let je příliš krátká na zvládnutí daných cílů. A i kdyby byla tato doba delší, vliv celosvětové krize by byl velkou překážkou. A v neposlední řadě samotný způsob naplňování strategie, nebyl nejúspěšnější.

Nástrojem realizace Lisabonské strategie byla otevřené metody koordinace. Výstižně tuto metodu okomentoval profesor ekonomie Luděk Urban (2010): „*Otevřená metoda koordinace počítá s tím, že výsledky úspěšných zemí a jejich vzor automaticky zapůsobí na ty méně úspěšné země, které jejich zkušenosti ochotně převezmou. Naivně se předpokládalo, že po každém hodnotícím jednání Evropské rady se evropští premiéři po návratu domů okamžitě pustí do toho, aby napodobili úspěšnou praxi svých kolegů. Ale tak to nefunguje, jak všichni vědí. Vlády členských zemí a jejich premiéři jsou odpovědné svému elektorátu a nikoli Evropské radě.*“

Na druhé straně musím poznamenat, jaká jiná metoda naplňování strategie měla být zvolena? Je těžké země nějak trestat, za nenaplnění tak odvážné strategie, i když byly mezi státy určité výjimky, které s Lisabonskou strategií mají dobré zkušenosti (severské země).

Byly navrženy dvě cesty, jak by se mohla nová Lisabonská strategie ubírat. První návrh je stálého předsedy Evropské rady Hermana Van Rompuy: plnění cílů by bylo „odměňováno“ ve formě vyšších příspěvků z různých unijních fondů na cíle nové Lisabonské strategie či zvýhodněnými úvěry od Evropské investiční banky. Méně odpovědné země by tím byly nepřímo „trestány“. Druhou variantou je vytvoření posílené spolupráce v určitých politikách (např. v rozpočtové politice). Vytvořilo by se tak jádro zemí, ke kterému by se postupně připojovaly ostatní země. (Bydžovská, 2010)

Hlavy členských států se přiklonily k možnosti navržené předsedou Evropské rady Hermanem Van Rompuyem. Nová strategie nese název „Evropa 2020“ a zaměřuje se na mnohem užší skupinu, pěti hlavních cílů, a zároveň na možnost mechanismu účinnějšího monitorování a v některých oblastech i možnosti prosadit či dokonce vynutit priority v praxi.

Pět hlavních priorit, jak uvádí Khol (2010):

- Evropská komise a členské státy by se měly zaměřit na zvýšení zaměstnanosti populace v aktivním věku (na 75% zaměstnanosti),
- Zajištění investic do oblasti vědy, výzkumu a inovací ve výši 3% HDP,
- Zvýšení zapojení mladé generace do vysokoškolského studia (na 40%),
- Snížení počtu Evropanů žijících pod oficiální hranicí chudoby o 20 milionů lidí,
- Redukce emisí CO² o 20%.

Na neformálním zasedání Evropské rady dne 11. února 2010 předseda Barrosa představil, že EU svoji pozornost zaměří především na tři z výše zmíněných cílů: znalosti a inovace, vysoká zaměstnanost a na růst šetrný k životnímu prostředí. Takže zbývající dva cíle (odstranění chudoby a zvýšení podílu vysokoškolsky vzdělaných lidí) ustupuje do pozadí.

2.2 Tři modely evropské sociální politiky

Vývoj modelů sociální politiky v Evropě je doprovázen historickým vývojem, kdy na konci 19. století sužovaly jak jedince, tak celou společnost, velké sociální problémy (ztráta příjmu a pád do chudoby či dokonce bídy, ztráta životní úrovně, snížení kvality života), které následně negativně ovlivňovaly politickou stabilitu státu. Vznikla tak poptávka po řešení sociálních problémů a byly identifikovány rizikové situace: ztráta zaměstnání, pracovní úraz, nemoc z povolání, stáří, invalidita, nemoc, ztráta živitele, mateřství. Tak se postupně začala sociální politika rozvíjet jako politika sociálního zabezpečení a vytvořily se tři modely sociální politiky. (Klvačová, Jírová, 2005).

Modely sociální politiky, jak je uvádí Klvačová, Jírová (2005):

Liberální (reziduální, atlantský, beveridgeovský)

Základním rysem modelu je přesvědčení, že každému člověku jsou uznány svobody a práva, ale má také své povinnosti. Mezi povinnosti patří postarání se o svou existenci a slušnou životní úroveň své rodiny. A pokud se stane a přestane být bez vlastní viny schopen tuto povinnost dodržet, tak nejprve nastupuje pomoc jeho blízkých, především rodiny. A v momentě, kdy se nenajde nikdo, kdo by takovému člověku byl schopen pomoci, nastupuje pomoc státu. Stát má tzv. reziduální povinnost – zbytkovou. Někdy bývá model nazýván beveridgeovský. Lord Beveridge byl významný tvůrce systému sociálního zabezpečení ve Velké Británii. Model nese i název atlantský, který připomíná, že se daný model vyskytuje ve Velké Británii a Spojených státech.

Základní rysy modelu:

- Dávky umožňují pouze důstojné přežití, ne pohodlný život,
- Výše sociálních dávek není závislá na předchozí pracovní aktivitě a příjmech z nich,
- Opakované ověřování potřeby dávek,
- Klienty sociálního systému jsou nejchudší členové společnosti,
- Odlišuje se chudoba zaviněná a nezaviněná,
- Systém neřeší příčiny vzniku sociálních problémů, pouze řeší následky,
- Systém je relativně levný.

Konzervativní (pracovně výkonový, korporativistický, bismarckovský, kontinentální)

Typickým rysem je, že míra zabezpečení člověk v nelehkých životních situacích by měla odpovídat jeho předešlému pracovnímu úsilí a výši jeho pracovních příjmů. Základem modelu je pojištění proti sociálním rizikům. Model je také nazýván bismarckovským, po německém kancléři Bismarckovi. V počátcích model sloužil jako pojištění dělníků, neboť ti tvořili nejpočetnější sociální vrstvu a museli čelit největšímu množství sociálních rizik a problémů. Dělníci měli nejprve pojištění nemocenské, potom úrazové a posléze starobní. Pojištění zpočátku fungovalo na dobrovolné bázi, později se stalo povinné. Spravováno bylo odbory a zaměstnavatelem a stát bral na sebe roli dohlázeatele a garanta.

Model vznikl v Německu, později se ale rozšířil do ostatních států: Belgie, Francie, Itálie, Rakousko.

Základní rysy modelu:

- Dávky sociálního zabezpečení pro občana odrážejí jeho příspěvky do tohoto systému,
- Netestuje se potřebnost dávek,
- Nerozlišuje se zaviněná a nezaviněná chudoba,
- Klienty systému jsou všichni, kdo do něj přispívají, ne jenom chudí občané,
- Prevence vzniku sociálních problémů je společensky, politicky i ekonomicky účinnější než její následné řešení,
- Je nákladnější.

Sociálně demokratický (institucionálně redistributivní, skandinávský)

Podstatou modelu je rozsáhlé přerozdělování finančních prostředků prostřednictvím státních institucí s cílem odstranit chudobu a příliš vysokou příjmovou diferenciaci. Označuje se sociálně demokratický z toho důvodu, že vznikl v období působení sociálně demokratických vlád (např. ve Švédsku toto období trvalo s krátkými přestávkami od 30. let 20. století). Model nese název také skandinávský, dle oblasti realizace – Norsko, Švédsko, Finsko.

Základní rysy modelu:

- Vysoká odpovědnost státu za eliminaci sociálních problémů,
- Klienty sociálního systému jsou všichni občané,

- Založen na prevenci vzniku sociálních problémů v ještě větší míře než u konzervativního modelu,
- Odmítá chudinské dávky,
- Vysoká míra solidarity mezi chudými a bohatými,
- Velmi nákladný pro zaměstnance a zaměstnavatele,
- Účinnost systému je podmíněna vysokou zaměstnaností a vysokými příspěvky do něj.

V současné době ani jeden z modelů neexistuje ve své čisté formě. Dochází k prolínání a vzájemnému sblížování sociálních politik členských států. Samozřejmě velkou zásluhu na tom má Evropská unie, neboť se snaží sociální politiku koordinovat. Ale nemyslím si, že by v budoucnu mohl fungovat pouze jeden univerzální model pro všechny členské státy. Historický vývoj, tradice a také ekonomická úroveň zemí jsou natolik odlišné, že by nový model dobře nepracoval. Navíc by bylo těžké najít kompromisy, které by vyhovovaly všem zúčastněným. Už tyto tři modely jsou velice odlišné a nabídnutí např. liberálního modelu severským zemím by dle mého názoru neuspělo. Historický vývoj, postupné utváření modelu, hodnoty společnosti a tradice smazat nelze.

2.3 Evropský sociální fond

V roce 1957 bylo na základě Římské smlouvy založeno Evropské hospodářské společenství (EHS) a s ním i Evropský sociální fond. Ten byl od samotného začátku nedílnou součástí evropské vize a byl založen s cílem zlepšit pracovní příležitosti ve Společenství, protože podporoval zaměstnanost a zvyšoval geografickou a pracovní mobilitu pracovníků.

Vývoj Evropského sociálního fondu

V období **padesátých až šedesátých let 20. století** byla úroveň zaměstnanosti v Evropském hospodářském společenství tak vysoká, že nezaměstnanost byla považována za něco mimořádného. Nezaměstnanost byla připisována mladým lidem, kteří přecházeli ze školy do pracovního života, nebo pracovníkům, kteří se po krátkodobé nezaměstnanosti a rekvalifikaci, při níž jim mohl pomoci ESF, vrátili na trh práce. V roce 1957 bylo 70 milionů zaměstnaných lidí a pouze 2,6 milionu nezaměstnaných, což znamenalo něco přes 3,5 % nezaměstnaných. (Evropská komise, 2007)

Výjimkou byla Itálie, kde bylo bez práce téměř 1,7 milionů lidí, kteří pocházeli hlavně z jižní části země. Tito lidé z takto postižených míst odcházeli do severní části země nebo až do ciziny. V letech 1955 až 1971 z jižní Itálie odešlo 9 milionů lidí. V důsledku těchto událostí byla Itálie hlavním příjemcem pomoci z Evropského sociálního fondu. Vliv fondu byl nezastupitelný. V letech 1960 až 1973 pomohl jednomu milionu pracovníků vrátit se do práce. Ale nedostatky fondu byly zakotveny v tom, že Komise přijímala velké množství konkrétních projektů a ne ucelenou strategii. Pod vahou množství projektů rostl i finanční objem potřebných prostředků – Evropský sociální fond se musel zefektivnit. (Evropská komise, 2007)

V sedmdesátých letech dochází k ropné krizi a ke zpomalování evropské ekonomiky. Přichází konec *zlatého věku ekonomického růstu v Evropě*. První reforma ESF proběhla v roce 1971 a spočívala v tom, že finance byly směřovány určitým skupinám a kategoriím lidí. Také byl navýšen rozpočet, který v letech 1972 a 1973 překročil celkovou sumu finančních prostředků za předchozích 12 let. Po vstupu Velké Británie, Dánska a Irska do EHS vznikl v roce 1975 nový fond – Evropský fond pro regionální rozvoj. Jeho posláním bylo podporovat infrastrukturu regionů, které zaostávají, a Evropský sociální fond se měl zaměřovat na pomoc lidem po celé Evropě, aby získali novou kvalifikaci. Oba tyto fondy se začaly označovat „strukturální fondy“. Sedmdesátá léta jsou charakterizována rostoucí nezaměstnaností, především mladých lidí. Oprávněné žádosti o pomoc mladým lidem převyšovaly pětinasobně dostupný rozpočet. ESF ale reagoval rychle a svou podporu zaměřil na nábor a zaměstnanost. V této době se také ESF začal stále více zajímat o postavení žen na pracovišti, o zdravotně postižené pracovníky a o pracovníky starší 50 let. Do této doby byly prostředky z ESF vypláceny zpětně, ale jak se pomoc soustředila na určité cílové skupiny, musel se systém vyplácení změnit. Bylo nutno zavést proces předchozího schvalování. Také bylo více kontrol, postupy spolupráce se staly složitější, což vedlo k nárůstu administrativy (Evropská komise, 2007)

Osmdesátá léta se nesla v duchu velkých změn v evropské ekonomice. Byly položeny základy měnové unie, Evropské společenství bylo rozšířeno o Řecko, následně Španělsko a Portugalsko, a Jednotným evropským aktem mířila Evropa k jednotnému vnitřnímu trhu. Struktura ekonomiky se měnila – přechod od průmyslového věku k věku informačnímu. V tomto období ale nezaměstnanost stále dosahuje vysokých čísel a počet nezaměstnaných v Evropském společenství se dokonce zdvojnásobil – z 6 milionů v roce 1979 na 12 milionů v roce 1983. Nezaměstnanost mladých lidí byla přes 25 % ve většině členských zemí. Nastal

také nový trend a to dlouhodobá nezaměstnanost (trvajících jeden rok a déle) se stala běžnou věcí. (Evropská komise, 2007)

ESF se orientoval na 2 priority – odborné školení (většinou při práci) a kurzy (v oblasti nových technologií). V roce 1983 bylo rozhodnuto, že finanční prostředky z ESF by měly být soustředěny do obzvláště chudých regionů. V důsledku toho byl v roce 1988 ESF opět reformován tak, aby pomoc šla do regionů, které zaostávaly nejvíce (Řecko, francouzská zámořská území, Irsko, Mezzogiorno v jižní Itálii, Severní Irsko, Andalusie, Kanárské ostrovy a také celé Portugalsko). Reforma také změnila systém podpory projektů. Komise dostávala tisíce jednotlivých projektů ve všech jazycích Společenství a vybrat ty nejlepší se ukázalo jako velmi obtížný úkol. Spolupráce mezi Komisí a členskými státy byla stále těžkopádnější pro obě strany. Klíčová myšlenka reformy spočívala v dlouhodobějším naprogramování Fondu. Prvním obdobím bylo 1988/1989 – 1993. (Evropská komise, 2007)

Devadesátá léta se vyznačovala rychlou globalizací (počítače a internet jako hlavní nástroj globalizace), dokončením jednotného trhu, Maastrichtskou a Amsterodamskou smlouvou, rozšířením EU na 15 členských států a zahájením dialogů o přístupu zemí střední a východní Evropy, Malty a Kypru. Ale ani v těchto letech počet nezaměstnaných neklesal. V roce 1994 bylo bez práce 18,7 milionů lidí, mnozí z nich byli mladí lidé. Státy se v roce 1997 dohodly na systému směrnic pro zaměstnanost a na společné strategii. Pro ESF to znamenalo přenést důraz z nezaměstnanosti na zaměstnanost - rozšířenější a dostupnější školení, lepší školení pro uznávané a důležité odborné kvalifikace, vytváření pracovních míst a lepší poradenství v oblasti zaměstnanosti. ESF se také začal orientovat na inovační přístup – bylo vyčleněno 5% z rozpočtu ESF na inovační schémata. Byly zavedeny tři důležité programy společenství – EUROFORM, HORIZON a NOW.⁶ Toto období bylo pro ESF velmi příznivé, a proto členské státy navýšily pro období 1994 – 1999 rozpočet strukturálních fondů téměř dvojnásobně v porovnání s předešlým obdobím (1988 – 1993). ESF sehrál významnou i v tomto období významnou roli v boji proti nezaměstnanosti. Na začátku desetiletí byla nezaměstnanost vysoká, potom klesla na 15,9 milionu v roce 1999, což byl pokles o téměř 3 miliony. Kromě toho zaměstnanost v EU vzrostla v letech 1994–1999 o 9 milionů – ze 149 na 158 milionů. ESF tak prostřednictvím různých opatření podpořil již miliony lidí po celé Evropě. Největší skupinou příjemců pomoci byli dlouhodobě nezaměstnaní (23 %), po nichž následovali mladí lidé (16%). (Evropská komise, 2007)

⁶EUROFORM - zkoušel nové způsoby odborného školení a zaměstnanosti

HORIZON - pracoval na školení lidí se zdravotním postižením

NOW (Nové příležitosti pro ženy) - hledal způsoby, jak by se ženy mohly snadněji dostat nebo vrátit na trh práce

Na počátku nového tisíciletí řešila EU otázku, jak si zachovat konkurenceschopnost ve světovém měřítku. Stanovila si cíl – „*vytvořit z Evropy do roku 2010 nejvíce konkurenceschopnou a nejdynamičtější znalostní ekonomiku na světě*“.⁷ Evropská unie v tomto období prošla velkými změnami – přijetí Lisabonské strategie v roce 2000, dokončení přijetí eura v roce 2002, rozšíření v roce 2004 a další v roce 2007 na současných 27 členů.

Evropský sociální fond se také musel pozměnit tak, aby podporoval evropskou strategii zaměstnanosti, která byla součástí Lisabonské strategie. Byly stanoveny nové priority ESF, jak uvádí Evropská komise (2007):

- Zvýšit kvalifikaci a flexibilitu existující pracovní síly,
- Zavést nové formy organizace práce,
- Celoživotní vzdělávání a školení,
- Vytvoření opatření pro aktivní pracovní trh a preventivní strategie zaměřené na zaměstnání,
- Podnikání (služby a služby související s průmyslem zejména v informační společnosti a oblasti životního prostředí),
- Rozvoj nových podniků a růst malých a středních podniků,
- Podpora rovných příležitostí - iniciativa EQUAL⁸,
- Pomoc mladým lidem dostat se na trh práce (především absolventům škol).

EU se musela také vyrovnat se stále častějším jevem, a to s mezinárodní migrací. Proto byla zavedena společná imigrační politiku EU. I v této oblasti hraje ESF významnou roli – podporuje integraci migrantů do společnosti, zdokonalení jejich jazykové výbavy a podporuje prevenci diskriminace na trhu práce. Velkým problémem v EU se stalo stárnutí pracovní síly a neustálé zmenšování pracovních příležitostí pro lidi starších 50 let. Tento stav vyvolává předčasnou a trvalou ztrátu lidského kapitálu, vyšší nezaměstnanosti, vyšší výdaje na sociální ochranu a zdravotní péči. Angažování ESF spočívá v pomoci prodloužit pracovní život a tím zvýšit zaměstnatelnost lidí starších 40 a 50 let a to prostřednictvím školicích systémů. (Evropská komise, 2007)

⁷ EU nemohla se zbytkem světa soutěžit v oblasti mezd, proto musela zvolit jinou konkurenční výhodu.

⁸ Laboratoř k vytváření nových způsobů, jak řešit problém diskriminace a nerovnosti na trhu práce a jak prosazovat kompletnější pracovní život prostřednictvím boje proti diskriminaci a vyloučení kvůli pohlaví, rasovému nebo etnickému původu, náboženství nebo přesvědčení, zdravotnímu postižení, věku nebo sexuální orientaci.

Evropský sociální fond má za sebou pestrou existenci. Na počátku své historie v padesátých letech to byl pouze nástroj, který zprostředkovával mladým lidem rekvalifikaci nebo pomáhal nezaměstnaným v Itálii. Ale tehdy byl problém nezaměstnanosti v Evropě jen okrajový. Své nepostradatelnosti se fond dočkal až později, kdy byla Evropa sužována velkou mírou nezaměstnanosti, bez práce bylo téměř 20 milionů lidí. Tady fond ukázal svou akceschopnost a pomohl lidem vrátit se do pracovního života. Postupem času se fond vyvíjel a rozšiřoval své pole působnosti, např. na rovnoprávnost mužů a žen, vzdělávání a celoživotní učení či na zdravotně postižené. Evropský sociální fond sehrál významnou roli při budování sociální základny Evropy, ekonomiky založené na znalostech a podpoře zaměstnanosti v EU.

Řízení Evropského sociálního fondu

Strategie a rozpočet ESF je projednáván mezi Komisí, Evropským parlamentem a členskými státy. Na úrovni EU je tedy navržena strategie, ale za realizaci financování jsou odpovědné členské státy a regiony EU - určí vnitrostátní řídicí úřady ESF, které jsou zodpovědné za výběr projektů, výplatu fondů a vyhodnocování postupu a výsledku projektů. Jmenují se také certifikační a auditorské subjekty, které sledují a zajišťují dodržování výdajů podle předpisů ESF. V praxi je ESF realizován prostřednictvím projektů. Ty jsou předkládány jak veřejnými, tak soukromými subjekty (národní, regionální a místní úřady, vzdělávací a školicí instituce, nevládní organizace, odbory, pracovní rady, průmyslová a profesní sdružení či jednotlivé firmy). (Evropská komise, 2007)

Cíle financování ESF jsou definovány ve strategii. Pro účely financování jsou regiony EU rozděleny do čtyř kategorií, jak uvádí Evropská komise (2007):

Cíl Konvergence zahrnuje:

- *Konvergenční regiony* - s HDP na osobu méně než 75 % průměru EU-25,
- *„Phasing-out“ regiony* - s HDP na osobu více než 75 % průměru EU-25, ale méně než 75 % průměru EU-15.

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost zahrnuje:

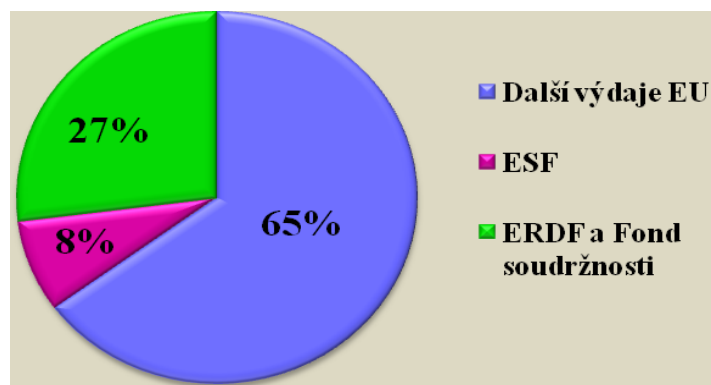
- *„Phasing-in“ regiony* - s HDP na osobu méně než 75 % průměru EU-15 (v období 2000-2006), ale více než 75 % průměru EU-15 (v období 2007-2013),
- *Regiony konkurenceschopnosti a zaměstnanosti* - vztahuje se na všechny ostatní regiony EU.

V konvergenčních regionech může spolufinancování projektů ze strany ESF dosáhnout až 85 % celkových nákladů. V regionech regionální konkurenceschopnosti a zaměstnanosti jen výše 50 %. Financování je založeno na principu adicionality (doplňkovosti).⁹

Programovací období 2007 - 2013

Právě probíhajícím programovým obdobím ESF je cyklus započatý v roce 2007 a končící v roce 2013 a to pod heslem „INVESTICE DO LIDÍ“. V současné době má Evropská unie roční rozpočet přibližně 120 miliard eur, což představuje zhruba 1% celkového HDP členských států. Přibližně třetinu z tohoto ročního rozpočtu tvoří strukturální fondy, kterými jsou Evropský sociální fond, Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) a Fond soudržnosti. Přímě do ESF půjde asi 8% z celkového rozpočtu EU, což představuje asi 75 miliard eur. Do cíle Konvergence 69% financí a do cíle Regionální konkurenceschopnost zbytek finančních prostředků, 31%. Pro znázornění je níže uveden graf rozpočtu EU na období 2007 – 2013. (Evropská komise, 2007)

Graf 2.1 Rozpočet EU na období 2007 – 2013

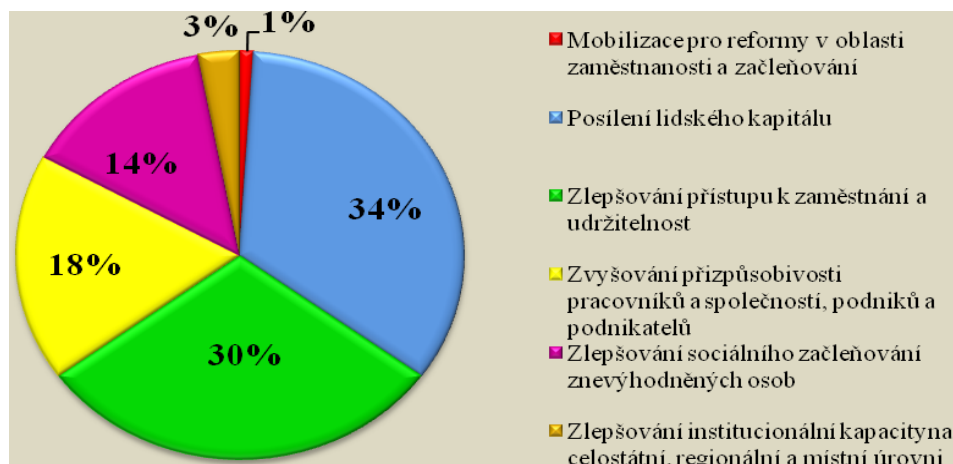
Zdroj: Evropská komise, 2007, vlastní zpracování.

Oblasti, do kterých míří podpora z ESF, jsou znázorněny v grafu 2.2. Nejvíce je podporována oblast *posílení lidského kapitálu a zlepšení přístupu k zaměstnání a udržitelnost*.

⁹ Na financování se musí podílet především členský stát a zdroje z EU jsou pouze doplňkové. I když výše podpory ze strukturálních fondů EU je u cíle Konvergence téměř celková a podpora ze strany státu může být jen 15%. Ale platí, že členský stát se na financování podílet musí.

Naopak nejméně finančních prostředků jde do oblasti *mobilizace pro reformy v oblasti zaměstnanosti a začleňování*.

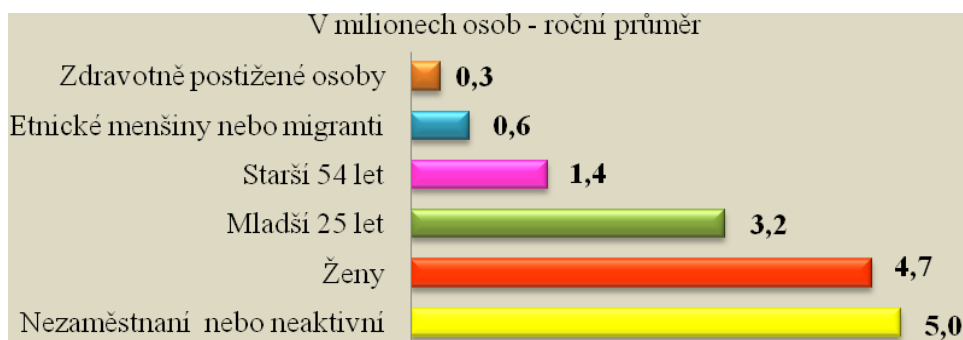
Graf 2.2 Oblasti podpory z ESF

Zdroj: Evropská komise, 2007, vlastní zpracování.

Největší užitek a pomoc z ESF je určena nezaměstnaným lidem a ženám. Dále osobám mladším 25 let a osobám starším 54 let, etnickým menšinám a migrantům a zdravotně postiženým osobám. Přehled poskytuje graf 2.3.

Graf 2.3: Příjemci pomoci z ESF

Zdroj: Evropská komise, 2007, vlastní zpracování.

Jednotlivé členské státy dostávají finance z ESF na základě několika kritérií např. počet obyvatel, míra prosperity státu či výše míry nezaměstnanosti. Také záleží, pod jaký cíl regiony státu spadají – regiony náležící do cíle Konvergence mohou dostat více finanční pomoci. (Evropská komise, 2007)

2.4 Současné výzvy – boj proti krizi

Krize, tolik skloňované slovo v minulých měsících. V současnosti se z ní snad už většina evropských ekonomik dostává a začínají se rýsovat lepší vyhlídky. Myslím si, že díky ekonomické krizi nabyl Evropský sociální fond ještě většího významu. Je to právě on, který se bude snažit důsledky krize napravit a vrátit pracovníky, kteří přišli o místo, zpět do zaměstnání.

Jak uvedl László Andor, eurokomisař pro zaměstnanost, sociální věci a sociální začleňování pro období 2010 – 2014: „*Boj proti hospodářským a sociálním důsledkům krize musí být tou nejvyšší evropskou prioritou. Potřebujeme najít vyváženou cestu ven ze současných otřesů a pomoci lidem vrátit se zpět do práce. Toto nemůže být ztracené desetiletí.*“ (Evropská unie, 2010)

V rámci plánu ekonomického oživení EU je asi 5,5% unijního HDP z národních rozpočtů i rozpočtu EU vpumpováno do ekonomiky. Plán je přednostně zaměřen na pracovní místa, infrastrukturu a energetickou účinnost. Ekonomická recese byla hluboká, ale relativně krátká. Předpověď růstu HDP v EU na rok 2010 je 1,2% po propadu 4% v roce 2009. Očekává se ztráta 6,6 mil. pracovních míst v průběhu let 2009 a 2010. (Czech Trade, 2010)

Dle nové zprávy komise hodnotící evropskou politiku soudržnosti, předložené 31. 3. 2010, vyplývá, že za poslední tři roky bylo přiděleno 98 miliard eur z fondů EU na projekty pro investici do oblasti růstu a zaměstnanosti. Zpráva uvádí, že velký pokrok byl udělán v oblasti výzkumu a vývoje, inovací, celoživotního vzdělávání a aktivních politik na trhu práce. Rovněž ale upozorňuje, že je potřeba učinit rychlejší implementaci projektů v oblasti železniční dopravy, energetiky, životní prostředí, digitální ekonomiky a sociálního začleňování. Komise také uznává, že globální ekonomická krize měla velký dopad na implementaci jednotlivých programů a značně ji komplikovala. (Evropská komise, 2010)

2.5 Evropský rok boje proti chudobě

Ani ve 21. století není svět bez chudoby. Nedostatek vody, potravin, léků, základního vzdělání, střechy nad hlavou a s finančním rozpočtem tak malým, že si to nelze ani představit. I taková je tvář dnešního světa.

Je štěstí, že jsme se narodili právě v Evropě, jedné z nejvyspělejších částí planety. Ale ani tady není vše v pořádku. Téměř 84 milionům Evropanů hrozí chudoba – žijí

v nejistotě a musejí se obejít bez toho, co většina lidí často považuje za samozřejmost. Život v chudobě může vést k nejrůznějším problémům – od nedostatku peněz na nákup potravin a ošacení až po nevhodné bydlení a dokonce ztrátu obydlí. Chudoba také znamená omezené volby životního stylu, což může vést k sociálnímu vyloučení. V souladu s principem solidarity, který představuje jednu ze základních hodnot, spojila Evropská unie síly s členskými státy a vyhlásila rok **2010 Evropským rokem boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení**. Chudoba se může projevit různými způsoby: špatným zdravotním stavem a omezeným přístupem ke zdravotní péči; omezeným přístupem ke vzdělání, odborné přípravě a zájmovým činnostem; finančním vyloučením a nadměrnému zadlužení; omezeným přístupem k moderním technologiím, například k internetu. (Evropská unie, 2010)

Vybraná fakta dokumentující aktuálnost boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení, jak uvádí Česká spořitelna (2010):

- 79 milionů osob žije pod úrovní hranice chudoby (definované výši 60% osobního příjmu v jejich vlastní zemi, vypočtené mediánem),
- 1 Evropan z 10 žije v domácnosti, kde její žádný člen nepracuje,
- Pro 8% Evropanů není pracovní příležitost cestou, jak se vymanit z chudoby,
- 19% dětí žije pod hrozbou chudoby, 19 milionů dětí je chudobou zasaženo, tato čísla podle věkové struktury jsou horší, než v jakémkoliv jiném zbytku populace.

Solidarita je klíčovou hodnotou Evropské unie. EU se bude v rámci Evropského roku boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení snažit o splnění několika cílů, jak uvádí Evropská unie (2010):

- Podporovat účast a politickou angažovanost všech skupin společnosti v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení, od evropské po místní úroveň, ve veřejné i v soukromé sféře,
- Povzbuzovat každého evropského občana k účasti v boji proti chudobě a sociálnímu vyloučení,
- Dávat prostor lidem zasaženým chudobou a žijícím v sociálním vyloučení, aby mohli vyjádřit své obavy a hovořit o svých potřebách,
- Spolupracovat s občanskou společností a nevládními organizacemi, které bojují proti chudobě a sociálnímu vyloučení,

- Napomáhat rozbíjení stereotypů týkajících se chudoby a sociálního vyloučení a přispívat k odstraňování jejich stigmatizace,
- Prosazovat takovou společnost, která zajistí udržení a rozvoj kvality života, sociálního blahobytu a rovných příležitostí pro všechny,
- Posilovat mezigenerační solidaritu a zajistit udržitelný rozvoj.

Určitě neexistuje rychlé a jednoduché řešení na vymýcení chudoby v Evropě. Ale upozornit obyvatele tohoto kontinentu na to, že chudoba je zde stále přítomna a povzbudit je k jejich účasti na boji s ní, vidím jako velký přínos. Každý může, dle svých možností, přispět a být užitečný. Chudobou se zabývá i nová strategie Evropa 2020, avšak tento cíl ustoupil poněkud do pozadí před ostatními cíli. Nicméně, je zde velká snaha o řešení této problematiky a vyhlášení roku 2010 jako roku boje proti chudobě to jen dokazuje.

3 VYUŽITÍ FONDŮ EU VE VZDĚLÁVACÍ POLITICE ČR

V posledních padesáti letech česká, evropská i světová společnost prochází zvláště rozsáhlými i hlubokými změnami. Tyto změny neustávají, naopak se rozšiřuje a prohlubuje jejich rozsah a stále se urychluje jejich tempo. Jsou založeny na rozvoji vědy a techniky a na růstu ekonomiky, zasahují ovšem do všech oblastí života společnosti a kladou stále větší nároky na všechny její členy, na jejich přípravu a vybavenost. Úroveň vzdělání, kvalita i výkonnost vzdělávacího systému a především míra toho, jak společnost dokáže využít tvůrčího potenciálu všech svých členů, se staly rozhodujícím činitelem dalšího vývoje společnosti a ekonomiky. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2001).

Vybudovat společnost založenou na znalostech je jedním ze strategických cílů Evropské unie a každá členská země k naplnění tohoto cíle podniká své vlastní kroky. Současně jim je také nápomocna EU prostřednictvím pomoci ze strukturálních fondů. To, jak je podpora ze strany EU využita v České republice je náplní této kapitoly.

3.1 Historický přehled českého vzdělávání

Vzdělání se v celé české historii těšilo velké vážnosti a mnohdy se u nás vzdělávaly i skupiny obyvatelstva, které v ostatních zemích vzdělány nebývaly (např. husitské ženy v 15. století či všeobecná gramotnost ve 30. letech 20. století). Protože značná část české minulosti proběhla v rámci Rakouska, jsou dějiny školství na jedné straně s Rakouskem společné, ale na druhé straně se v nich odrážejí procesy jazykové a národní emancipace.

Pro vývoj české vzdělanosti bylo jednou z nejvýznamnějších událostí založení Karlovy univerzity v roce 1348, Českého vysokého učení technického v roce 1717 a v roce 1774 zavedení povinné školní docházky v délce šesti let. V roce 1774 proběhly také významné reformy, kdy byly položeny základy pro školské soustavy s navazujícími stupni a v následujících letech, ve snaze upevnit říši a povznést hospodářství, byla škola podřízena státnímu dohledu. Byla vytvořena souvislá školská soustava, která byla tvořena třemi na sebe navazujícími stupni. K dalším významným reformám, v důsledku průmyslové revoluce a národnostního uvědomování, došlo v roce 1869, kdy byla povinná školní docházka prodloužena na osm let. Garantem řízení škol a výchovy mládeže byl stát, zřizování

a financování škol bylo záležitostí obcí. Základem se stala osmiletá obecná škola. Po páté třídě byla možnost navštěvovat tříletou měšťanskou školu, která poskytovala nižší střední vzdělání, popř. střední školu, tj. reálnou školu nebo gymnázium. Po absolvování měšťanky bylo možno pokračovat ve studiu některé střední odborné školy.

Po vzniku samostatného Československa roku 1918 byl problém s různými systémy vzdělání v českých zemích, na Slovensku a v Zakarpatské Ukrajině. Tak byl v roce 1922 přijat tzv. malý školský zákon, kdy se podařilo sjednotit systém ve vzdělávání na Slovensku, ale ne v Zakarpatské Ukrajině.

Velkého rozkvětu se dostalo vzdělanosti ve 20. a 30. letech minulého století, kdy došlo ke zkvalitnění výuku, ke sblížení jednotlivých typů středních škol, k vyvažování všeobecného a odborného vzdělání a zavedlo se koncipování jednotné střední školy. Vysoké školy byly národnostně reorganizovány a značně rozšířeny. Za studium na vysokých školách se platilo, ale existovaly různé úlevy pro nemajetné žáky. Po německé okupaci v roce 1939 byly vysoké školy uzavřeny a znovu otevřeny až po válce v roce 1945.

Po únorovém převratu v roce 1948 byly všechny školy bez výjimky zestátněny a vliv církve byl omezen. Zákonem bylo stanoveno i podpůrné vyučování sloužící k tomu, aby jednotná škola reálně fungovala i pro děti ze znevýhodněného prostředí. Zavedeno bylo také nepovinné vyučování a volnočasové aktivity, které plnily funkci sociální. Povinná byla také mateřská škola. Po základním vzdělání, které bylo rozděleno na 1. a 2. stupeň, následovaly školy *třetího stupně* – odborné školy a gymnázia, potom vysoké školy.

Zákon o soustavě výchovy a vzdělání z roku 1960 akceptoval realitu tří proudů středního vzdělání: střední všeobecná škola vzdělávací byla na tři roky, čtyřleté střední odborné školy a k tomu široká síť učňovských škol.

Velmi rozsáhlou reformu představoval projekt *Další rozvoj československé výchovně vzdělávací soustavy* z roku 1976. Na jeho základě byla zákonem z roku 1978 povinná školní docházka prodloužena z devíti na deset let. Žáci absolvovali základní školu zkrácenou z devíti na osm let a další nejméně dva roky museli studovat na některé škole střední, tj. na středním odborném učilišti, střední odborné škole nebo na gymnáziu. Zákon platil do roku 2004. Všechny tři proudy středního vzdělávání byly zrovnoprávněny, protože odborné vzdělávání začala poskytovat i gymnázia, která byla dosud školami všeobecně vzdělávacími. Naproti tomu v učňovském školství se objevily obory vedoucí k maturitní zkoušce a zůstala otevřena i možnost doplnit si střední odborné vzdělání nástavbovým studiem na úplné střední odborné vzdělání ukončené maturitní zkouškou. Vzhledem k tomu, že střední odborná učiliště byla

nejméně dvouletá, směřovalo toto uspořádání k tomu, že každému se dostalo středního (tzn. vyššího sekundárního) vzdělání a že po ukončení povinné školní docházky odcházel každý žák ze školy s nějakou profesní kvalifikací.

Po roce 1989 vyústila legislativní aktivita v nový zákon, kdy vysokým školám byly opět vráceny akademické svobody a samotná autonomie – vliv státu byl minimální. Zákon z roku 1998 provedl změnu ve zřizovatelské struktuře – státní školy byly pouze školy vojenské a školy ministerstva vnitra a ostatní školy byly školy veřejné. Také vznikla možnost založit školy soukromé. Tento zákon byl potom v budoucnu mnohokrát novelizován.

V období let 1990 do roku 2004 byly prováděny změny a doplňky školského zákona, např. povinná školní docházka na 9 let (první stupeň pětiletý, druhý čtyřletý), zaveden nový vzdělávací stupeň (vyšší odborné školy), školám byla dána právní subjektivita, umožněn vznik církevních škol.

V období 1999 až 2001 začalo dlouhotrvající úsilí o formulaci vzdělávací politiky přinášet výsledky. V roce 1999 byly schváleny Hlavní cíle vzdělávací politiky vlády ČR. V květnu 1999 byla k veřejné diskusi předložena Koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v České republice. První etapa diskuse byla odborná, druhá etapa probíhala jako diskuse široké veřejnosti, tzv. Výzva pro 10 milionů. Výsledkem těchto příprav je Národní program rozvoje vzdělávání v ČR pro 21. století, tzv. Bílá kniha. Nový školský zákon byl přijat v roce 2003 a platí od 1. 1. 2005 a probíhá jeho rozsáhlá implementace. (Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast, 2008)

3.2 Struktura českého školství

Dle mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání (ISCED) existuje pět stupňů vzdělávání a struktura školství v ČR se tak také dělí, jak uvádí Evropské středisko pro rozvoj odborné přípravy (2009). Grafické znázornění, viz. Příloha 1. Český vzdělávací systém 2008/2009.

1. Předškolní

Je tvořen mateřskými školami, kdy dítě zde nastupuje většinou ve věku 3 let.

2. Primární a nižší sekundární (ISCED 1, ISCED 2)

Tento stupeň představuje povinnou školní docházku na základní škole. Věkové rozmezí dětí je zde většinou od 6 let do 14 let. Základní škola se dělí na první a druhý stupeň a povinná školní docházka je 9 let.

3. Vyšší sekundární (ISCED 3)

Tento stupeň je tvořen gymnázii a školami odborného vzdělávání. Gymnázia jsou střední všeobecné vzdělávací školy, které připravují studenty na studium na vysokých školách. Vyšší sekundární vzdělávání obvykle začíná ve věku 15 let, po dokončení povinné školní docházky a obvykle končí v 19 letech.

Existují tyto typy odborných škol:

- *Střední odborné školy (SOŠ)* poskytují čtyřleté programy odborného vzdělávání ukončené maturitní zkouškou. Tyto školy mají dva hlavní úkoly: připravit žáky k výkonu středních technických, ekonomických a odborných funkcí a/nebo je připravit na další studium na vysokoškolské úrovni.
- *Střední odborná učiliště (SOU)* poskytují dvouleté a tříleté programy odborného vzdělávání ukončené závěrečnou zkouškou. Absolventi jsou připraveni k vykonávání manuálních prací a odborných povolání. Mohou buď vstoupit přímo na trh práce, nebo absolvovat dvouleté nástavbové studium a složit maturitní zkoušku. Střední odborná učiliště (SOU) také nabízejí malý počet čtyřletých programů ukončených maturitní zkouškou, které poskytují kvalifikaci pro vykonávání náročných manuálních prací a technických povolání. Střední odborná učiliště mohou nabízet také kratší programy pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami.
- *Konzervatoře* připravují studenty na náročné umělecké činnosti v oborech hudba, tanec, zpěv a dramatické umění. Obvyklý věk studentů je 12 až 21 let. Studium je ukončeno buď maturitní zkouškou, nebo absolutoriem (vyšší odborné vzdělání).

4. Postsekundární – neterciární (ISCED 4)

Do tohoto typu vzdělávání se řadí: zkrácené studium zakončené maturitní zkouškou na gymnáziu, zkrácené studium s výučním listem na střední odborné škole a nástavbové studium na středním odborném učilišti.

5. Terciární (ISCED 5, ISCED 6)

- *Vyšší odborné školy (VOS)* poskytují vzdělání absolventům středních škol s maturitním vysvědčením a připravují je pro kvalifikovaný výkon náročných odborných činností. Obvyklý věk studentů je 19 až 21 let. Studium trvá tři roky až tři a půl roku a je ukončeno absolutoriem.

- *Vysoké školy (VŠ)* poskytují vzdělání absolventům středních škol s maturitním vysvědčením ve třech druzích programů: bakalářském, magisterském a doktorském (v návaznosti na magisterské programy). Obvyklý věk studentů je 19 až 24 let (27 let u doktorského studia). Téměř všechny vysoké školy mají status univerzity a dělí se na fakulty a obory, které studenty připravují na širokou škálu vysoce specializovaných profesí.

3.3 Současná diskuse o vzdělávací politice v ČR

V současné době probíhá diskuse o dalším vývoji struktury vzdělávání v ČR. Velkým otazníkem jsou společné maturity na středních školách. Maturitní zkouška by se měla skládat ze dvou částí – společná a odborná. V rámci společné části budou studenti skládat zkoušku z českého jazyka, cizího jazyka a z volitelné zkoušky (matematika, občanský a společenskovední základ, informatika). Odborná část by byla v kompetenci školy. Příprava zákona probíhá od roku 1999 a státní maturity byly uzákoněny novým školským zákonem v roce 2004. Maturitní zkoušku v této nové podobě budou studenti skládat v akademickém roce 2010/2011. (CERMAT – Centrum pro zjišťování výsledků vzdělávání, 2010)

Dalším tématem je reforma terciárního vzdělání. V roce 2003 se Výbor OECD pro vzdělávání rozhodl provést rozsáhlý průzkum vyšších odborných škol a vysokých škol v České republice. Toto hodnocení ovlivnilo vzdělávací politiku v ČR. Ze zprávy OECD vyplynuly tyto závěry:

Vyšší odborné školy

Doporučuje se vytvořit na většině škol „University College of Professional Studies“, které by byly zaměřeny na odborné bakalářské programy, programy krátkého cyklu a celoživotní vzdělávání. Dále by se vyšší odborné školy měly transformovat na vzdělávací instituce a nabízet dvouleté prakticky orientované programy, některé by měly získat akreditace pro bakalářské programy, některé by měly být zrušeny a ostatní by se měly transformovat a poskytovat pomaturitní vzdělávací kursy.

Vysoké školy

Hlavním doporučením OECD pro vysoké školy bylo zaměření se směrem „ven“, tzn. na trh práce, na zaměstnavatele, regiony, na vývoj výzkumných a inovačních partnerství s podniky, průmyslem a jinými vysokými školami, na větší roli externích aktérů v řízení systému a institucí a v akreditaci, na větší soukromé příspěvky na náklady na vysoké školství a rovněž na otevřenost směrem k Evropě i světu.

V souvislosti s vývojem v Evropě a s přijetím Boloňské deklarace¹⁰ probíhají od roku 2005 práce na přípravě Národní soustavy kvalifikací – Národního rámce kvalifikací pro terciární vzdělávání. Cílem je vytvořit prostředí, které bude podporovat srovnatelnost výsledků dosažených různými vzdělávacími cestami, a tím se umožní propojení počátečního a dalšího vzdělávání. Koncem roku 2008 byly zpracovány kvalifikační a hodnotící standardy pro 115 úplných a 339 dílčích kvalifikací. (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2005)

3.4 Statistické údaje

Jedním z hlavních sledovaných indikátorů v oblasti vzdělávání je procentní podíl výdajů na vzdělávání k hrubému domácímu produktu země. V České republice se výdaje na vzdělávání od roku 2003 snižují, ač nepatrně. V roce 2008 dosáhly hodnoty 4,1% HDP, což je oproti roku 2003 o 0,4 % méně. Vývoj od roku 2003 popisuje následující tabulka 3.1.

Tabulka 3.1: Vývoj celkových veřejných výdajů na školství v běžných cenách (v % HDP)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Česká republika	4,5	4,4	4,4	4,4	4,3	4,1

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009, vlastní zpracování.

Cílem Evropské unie je zvyšování výdajů na vzdělávání a posilování ekonomiky založené na znalostech. Vývoj v České republice tomu však neodpovídá, neboť ČR nedosahuje unijního průměru. V roce 2006 byl průměr států EU (27) 5,05% HDP. Z celé Evropské unie vydává nejvíce finančních prostředků na vzdělávání Dánsko (7,98% HDP).

¹⁰ Boloňská deklarace - deklarace o vytvoření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání do roku 2010. Hlavním rysem nového systému bude přijetí tří srovnatelných stupňů vysokoškolského vzdělávání - bakalářského, magisterského a doktorského.

Pro srovnání uvádím další dva vyspělé státy – USA a Japonsko. Významné je srovnání s USA, neboť EU se snaží v oblasti výdajů na vzdělávání držet krok s USA. Spojené státy americké financují vzdělávání 5,51% podílem z HDP a Japonsko 3,47%, viz. tabulka 3.2. Evropský statistický úřad nepodává novější data, než z roku 2006.

Tabulka 3.2: Celkové veřejné výdaje na vzdělávání v roce 2006 (v % HDP)

Země	v % HDP
EU (27)	5,05
Dánsko	7,98
USA	5,51
Česká republika	4,4
Japonsko	3,47

Zdroj: Eurostat, 2009, vlastní zpracování.

Počet škol v jednotlivých školních letech znázorňuje tabulka č. 3.3. Od školního roku 2006/07 je každá škola jako právní subjekt započítána pouze jednou, i když zahrnuje různé typy škol. Mezi vysoké školy jsou začleněny školy veřejné a soukromé (ne státní). Ze soukromých vysokých škol jsou zahrnuty jen školy, které vykazují studenty. Počet akreditovaných vysokých škol je vyšší. Mezi studenty jsou zahrnuti občané ČR i zahraniční studenti.

Tabulka 3.3: Vývoj počtu škol v rámci typů škol

	Počet škol					
Druh školy	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Mateřské školy	5 067	4 994	4 834	4 815	4 808	4809
Základní školy	4 838	4 765	4 474	4 197	4 155	4133
Střední školy	2 006	1 967	2 004	1 482	1 447	1438
Konzervatoře	17	17	17	18	19	18
Vyšší odborné školy	169	174	176	174	177	184
Vysoké školy	52	60	64	63	68	71

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009, vlastní zpracování.

Z tabulky vyplývá, že počet mateřských škol se neustále snižuje, kdy v minulém školním roce bylo otevřeno o 258 mateřských škol méně než v roce 2003/2004. Klesající charakter má i počet základních škol, kdy od roku 2003/2004 ubylo 705 základních škol v České republice a naprosto stejný scénář mají i školy střední, kdy jich od školního roku 2003/2004 ubylo celkem 568. Velké změny nejsou u konzervatoří. V současnosti jich je 18, tedy o jednu více než v roce 2003/2004. Jinou situaci ale zaznamenaly vyšší odborné školy. Jak je z tabulky patrné, téměř ve všech letech došlo k nárůstu škol, vyjma školní rok 2006/2007. V současnosti má Česká republika 184 vyšších odborných škol. A v neposlední řadě vysoké školy, jak veřejné, tak soukromé. Je vidět jasný nárůst z 52 škol v roce 2003/2004 na 71 v minulém školním roce (2008/2009), tedy 19 nových vysokých škol.

V následující tabulce je popsán vývoj počtu žáků v jednotlivých druzích škol a to od školního roku 2003/2004 až 2008/2009.

3.4: Vývoj počtu žáků v jednotlivých druzích škol

	Počet žáků					
Druh školy	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Mateřské školy	286 340	286 230	282 183	285 419	291 194	301 620
Základní školy	998 731	958 860	916 575	876 513	844 863	816 015
Střední školy	576 615	579 505	577 605	576 585	569 267	564 326
Konzervatoře	3 543	3 505	3 495	3 543	3 606	3 535
Vyšší odborné školy	30 681	29 759	28 792	27 650	28 774	28 027
Vysoké školy	243 797	264 891	289 635	316 496	344 615	369 619
Celkem	2 139 707	2 122 750	2 098 285	2 086 197	2 082 319	2 083 142

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009, vlastní zpracování

Vývoj počtu žáků v mateřských školách má v posledních letech stoupající charakter. Oproti roku 2003/2004 je nárůst počtu žáků více jak o 15 tisíc. Když tento trend srovnáme s vývojem počtu mateřských škol v ČR, tabulka č. 3.3, tak zjistíme, že zde je trend opačný – mateřských škol ubylo. U základních škol můžeme konstatovat úbytky počtu žáků každý rok.

Za posledních šest let ubylo v českých základních školách 182 716 žáků, čemuž odpovídá i úbytek škol samotných. Úbytek byl zaznamenán také na středních školách, kdy za posledních 6 let ubylo více jak 12 tisíc studentů. Počet žáků na konzervatořích je relativně neměnný. Zajímavý je však vývoj na odborných vyšších školách, kdy v porovnání s rokem 2003/2004 navštěvovalo tyto školy v minulém školním roce o 2 654 studentů méně, i přesto že těchto škol neustále přibývalo. U vysokých škol je evidentní nárůst počtu studentů, kdy za posledních šest let stoupl o 125 822. Hodnota odráží nárůst počtu vysokých škol.

Následující tabulka uvádí počet vysokých škol, které vykázaly studenty. Počet akreditovaných institucí byl vyšší. Údaje jsou vždy k 31. 10. Jak je vidět z časové řady, počet vysokých škol od školního roku 2003/2004 neustále stoupá, kdy v roce 2008/2009 bylo v ČR celkem 73 vysokých škol. Tento vývoj byl dán narůstajícím množstvím vysokých škol soukromých (z počtu 28 v akademickém roce 2003/2004 na počet 45 v akademickém roce 2008/2009). Počet veřejných škol je téměř neměnný.

Tabulka 3.5: Počet vysokých škol

	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09
Veřejné	24	24	25	25	26	26
Státní	4	2	2	2	2	2
Soukromé	28	36	39	38	43	45
Celkem VŠ	56	62	66	65	70	73

Zdroj: Výkonná agentura pro vzdělávání, kulturu a audiovizuální oblast, 2008, vlastní zpracování.

Vzdělávání i po dokončení povinné školní docházky, zejména na vysokoškolské úrovni, je pro většinu lidí hlavní podmínkou úspěšné kariéry a je nezbytné i proto, aby EU měla dostatek kvalifikovaných pracovních sil. Následující tabulka ukazuje vzdělanostní složení obyvatel ČR v roce 2008.

Tabulka 3.6: Struktura obyvatel ve věku 25 – 64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2008 (%)

	Bez vzdělání	Základní vzdělání	Střední bez maturity	Střední s maturitou	Terciární
Česká republika	0,14	9,0	40,5	35,9	14,5

Zdroj: Krajská ročenka školství, 2008, vlastní zpracování.

Nejvíce lidí v ČR má ukončené střední odborné vzdělání bez maturity (tedy střední vzdělání a střední vzdělání s výučním listem - 40,5 % obyvatel v roce 2008) a střední vzdělání s maturitní zkouškou (35,9% obyvatel v roce 2008). Podstatně menší podíl lidí dosáhl terciárního vzdělání, tedy vysoká nebo vyšší odborná škola - 14,5 % obyvatel za rok 2008. Podíl populace s pouze základní vzdělání je 9,0 % a 0,1 % osob nemá dokončené ani základní vzdělání v roce 2008. (Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009)

Dalším ukazatelem je vývoj lidí s vyšším středním vzděláním v období 2003 – 2008. Ukazatel udává přehled o podílu dospělých lidí ve věku 25-64 let ve společnosti, kteří završili vyšší střední vzdělání, tzn., že tito lidé by měli mít nezbytnou kvalifikaci k tomu, aby se aktivně podíleli na sociálním a ekonomickém životě společnosti. Pro srovnání je uveden vývoj také v Evropské unii.

Tabulka 3.7: Procento lidí z celkové populace, kteří dosáhli alespoň vyššího středního vzdělání (%)

	2003	2004	2005	2006	2007	2008
EU (27)	67,2	68,4	69,4	70,0	70,8	71,5
ČR	88,5	89,1	89,9	90,3	90,5	90,9

Zdroj: Eurostat, 2009, vlastní zpracování.

Z tabulky vyplývá, že Česká republika je na tom výborně. Česká republika se v této kategorii zařadila na úplně první místo ze všech členských států. Podíl lidí s alespoň vyšším středním vzděláním je téměř o 20% vyšší, než je průměr v Evropské unii. Pouze Litva s 90,6% se České republice přibližuje. (Evropský statistický úřad, 2009)

Mezi přední cíle rozvoje vzdělávání patří zvýšení počtu lidí s dokončenou vyšší odbornou a vysokou školou. V tabulce 3.8 je zaznamenán vývoj podílu osob s terciárním vzděláním v období let 2001 – 2008.

Tabulka 3.8: Vývoj podílu osob s terciárním vzděláním v období 2001 - 2008

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Česká republika	11,7	11,9	12	12,3	13,1	13,5	13,9	14,5

Zdroj: Krajská ročenka školství, 2008, vlastní zpracování.

Od roku 2001 ukazatel stoupá, byť velmi pomalu. Výraznější změny se v něm projevují až s odstupem několika let. Přesto v něm můžeme vysledovat směr změn dlouhodobějšího charakteru, kdy podíl obyvatel s terciárním vzděláním pomalu stoupá. Meziroční nárůst se pohybuje do 0,8 procentního bodu, avšak v průběhu sedmi let se podíl osob s terciárním vzděláním navýšil o 2,8 procentního bodu.

Pozice ČR v mezinárodním srovnání není příznivá u počtu absolventů technických a přírodních disciplín, které jsou důležité zejména pro potřebu vytvářet zázemí pro výzkum a vývoj. Tuto skutečnost lze vysvětlit nejen celkově nízkým podílem účasti na terciárním vzdělávání, ale i malým zájmem o tyto studijně náročné obory související s relativně vysokým počtem odchodů z procesu vzdělávání před jeho úspěšným zakončením.

V následující tabulce je uveden počet všech nových vysokoškolských absolventů za jeden kalendářní rok, jak z veřejných tak soukromých škol, a z postgraduálního studia. Ukazatel je porovnán k věkové skupině obyvatel, která odpovídá obvyklému věku absolventů ve většině členských zemí, ale neodpovídá počtu absolventů těchto oborů, kteří jsou v příslušném roce k dispozici na trhu práce. Průměr za celou EU není uveden a novější data také ne, neboť v databázi Evropského statistického úřadu nebyly zaznamenány.

Tabulka 3.9: Počet absolventů terciárního vzdělávání v oblasti vědy a technologie připadajících na tisíc obyvatel ve věku 20 - 29 let

Země	2003	2004	2005	2006	2007
EU (27)	12,3	12,5	-	-	-
ČR	6,4	7,4	8,2	10,0	12,0
USA	10,9	10,2	-	10,3	10,1
Japonsko	13,2	13,4	-	14,4	14,4

Zdroj: Eurostat, 2009, vlastní zpracování.

Porovnat ČR s průměrem EU nelze. Ale nejvyšší hodnoty za rok 2007 z celé EU dosahuje Francie, s 20,7 absolventy za jeden kalendářní rok. V porovnání s USA je na tom Česká republika lépe téměř o 2 absolventy za kalendářní rok. Oproti Japonsku má Česká republika méně absolventů v tomto oboru.

Česká republika patří do skupiny zemí, kde celoživotní vzdělávání zaostává za evropským průměrem. Dle Lisabonské strategie se má podíl osob na celoživotním

vzdělávání zvýšit na 12,5% do roku 2010. Česká republika po mírném snížení podílu v letech 2005 a 2006 (5,6%) zvýšila svůj podíl na 7,8% v roce 2008.

Tabulka 3.10: Celoživotní vzdělávání (osoby ve věku 25 – 64) v %

Země	2004	2005	2006	2007	2008
EU (27)	9,3	9,8	9,7	9,5	9,5
EU (15)	10,7	11,3	11,2	10,9	10,9
ČR	5,8	5,6	5,6	5,7	7,8

Zdroj: Eurostat, 2009, vlastní zpracování.

Souhrnně lze říct, že Česká republika má v oblasti vzdělávání své slabiny i přednosti. Slabou stránku spatřuji v investici do vzdělávání z veřejných zdrojů, kde by se měly rozpočty pro školství navýšit tak, aby dosahovaly evropského průměru. Další prostor pro zlepšení spatřuji v oblasti terciárního vzdělávání, celoživotního vzdělávání a v podílu studentů v přírodovědeckých oborech. Naopak ČR má velmi dobré výsledky v podílu osob s alespoň vyšším středním vzděláním.

3.5 Podpora vzdělávání v ČR z fondů Evropské unie

Členstvím v Evropské unii vznikl České republice nárok na čerpání prostředků ze strukturálních fondů. Pro podporu vzdělávání jsou vyhrazeny finance z **Evropského sociálního fondu (ESF)**.

Základním strategickým dokumentem pro získání financí z ESF je *Národní rozvojový plán*. Tento dokument obsahuje cíle, které jsou realizovány prostřednictvím operačních programů. Za správné a efektivní řízení programů a provádění pomoci z ESF v souladu s předpisy Evropské unie a národními normami, za zajištění informovanosti, publicity a za programování, koordinaci, řízení, monitorování, hodnocení a kontrolu programu zodpovídá jako řídicí orgán *Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR*. Technickou pomoc při implementaci jednotného administrativního rámce vykonává *Národní vzdělávací fond*.

V rámci jednotlivých opatření jsou určeny *zprostředkující subjekty*, které vykonávají pravomoci delegované řídicím orgánem a plní funkci zprostředkovatele mezi ním a konečnými příjemci. Konečný příjemce je subjekt předkládající návrhy projektů, popř. subjekt zodpovědný za výběr projektů (tzv. určený konečný příjemce), který bude poskytovat

veškeré relevantní informace o věcném plnění projektu a finančním čerpání prostředků zprostředkujícím orgánům. Konečný příjemce je povinen zabezpečit, aby finanční prostředky pomoci byly vydány v souladu se stanovenými pravidly a zajistit transparentní a přesné výkazy pro audit, včetně žádostí o platby doplněné daňovými (resp. relevantními) doklady. Konečný příjemce může být zároveň konečným uživatelem realizujícím projekt a přijímajícím prostředky z ESF. Plnění programů, jejich účinnost a správnost provádění pomoci z ESF sleduje *monitorovací výbor*, který se účastní také posuzování a schvalování návrhů týkajících se programových dodatků, výběrů projektů a plnění a provádění programů. Členy monitorovacího výboru jsou zástupci partnerských ministerstev, zástupci hlavního města Prahy, zástupci dalších partnerů včetně sociálních, zástupci platebního orgánu a ústředního kontrolního orgánu. Platebním orgánem pro provádění pomoci ze strukturálních fondů je *odbor Národního fondu Ministerstva financí ČR*. V souladu s principy subsidiarity deleguje platební orgán výkon některých platebních funkcí na útvar MPSV pověřený funkcí *Platební jednotky*. (Národní vzdělávací fond, 2009)

Programovací období 2004 – 2006

V rámci tohoto programovacího období se v České republice realizovaly 3 operační programy Evropského sociálního fondu:

- OP Rozvoj lidských zdrojů (OP RLZ),
- Jednotný programový dokument pro Cíl 3 (JPD 3),¹¹
- Iniciativa Společenství EQUAL (CIP EQUAL).

OP Rozvoj lidských zdrojů

Tento operační program tvořil základ pro poskytování pomoci z Evropského sociálního fondu. Globálním cílem bylo dosažení vysoké a stabilní úrovně zaměstnanosti založené na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků při respektování principů udržitelného rozvoje. Současně byly uplatňovány i tzv. horizontální cíle (průřezové politiky celospolečenského významu, které propojují všechny cíle): rovné příležitosti, udržitelný rozvoj, informační společnost a podpora místním iniciativám. V rámci toho programu byla žadatelům poskytnuta

¹¹ Cíl 3 – Podpora politiky zaměstnanosti a vzdělání. Snížení nezaměstnanosti prostřednictvím rekvalifikace, vzdělávání a školení.

podpora ve výši **422,43 mil eur** - ESF poskytl 318,82 mil eur a 103,61 mil eur bylo spolufinancováno ze státního rozpočtu. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2008)

Jednotný programový dokument pro Cíl 3

Hlavním posláním byla podpora efektivního trhu práce, který je založen na kvalifikované pracovní síle, sociální integraci ohrožených skupin, konkurenceschopnosti zaměstnavatelů, využití výzkumně-vývojového potenciálu regionu a rovnosti příležitostí. To vše při respektování zásad udržitelného rozvoje. Celkový objem finančních prostředků určených na program JPD 3 byl **117,6 mil eur**. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2008)

Iniciativa Společenství EQUAL

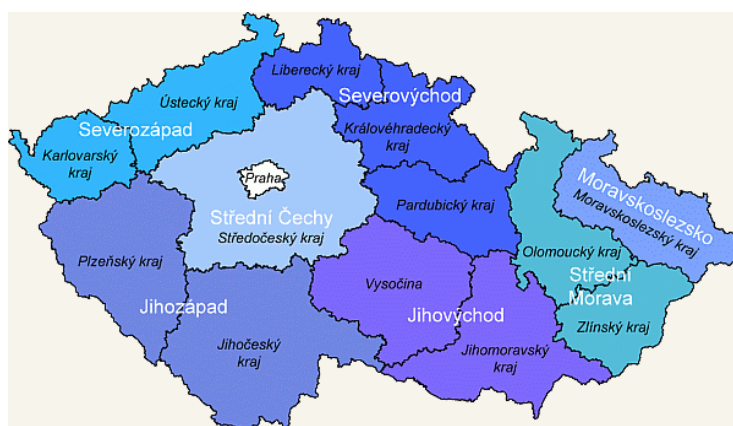
Cílem této iniciativy byl vývoj a přenos sociálních inovací. Realizace byla určena pro celé území Evropské unie. Iniciativa se zaměřila na vývoj a prosazení nástrojů na podporu příslušníků znevýhodněných skupin (dlouhodobě nezaměstnaných, nízkokvalifikovaných, absolventů škol, starších občanů, osob se zdravotním postižením, etnických menšin, žen, azylantů apod.), kteří se střetávají s diskriminací či nerovným zacházením buďto přímo v zaměstnání nebo při hledání zaměstnání. Dlouhodobým cílem je co největší rozšíření a aplikace těch nejlepších inovací do politiky a praxe, k čemuž může docházet i po ukončení samotných projektů a této iniciativy. Celkem bylo podpořeno 74 projektů ve finální hodnotě **43,9 mil. eur**. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2008)

Společný regionální operační program (SROP)

SROP byl realizován v České republice na základě Rámce podpory společenství pro Cíl 1.¹² Tento program byl určen pro sedm regionů soudržnosti ČR (celé území státu mimo Prahu) a byl financován z Evropského sociálního fondu (ESF) a z Evropského fondu regionálního rozvoje (ERDF). Společný regionální operační program se věnoval pěti prioritám: *Regionální podpora podnikání*, *Regionální rozvoj infrastruktury*, *Rozvoj lidských zdrojů v regionech*, *Rozvoj cestovního ruchu* a *Technická pomoc*. ČR obdržela od EU **47,28 mil. eur**. (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2008)

¹² **Cíl 1 – Podpora rozvoje zaostávajících regionů** - regiony s HDP pod hranicí 75% průměru EU. Podpora se zaměřovala na udržitelný rozvoj, zejména prostřednictvím investic do výroby.

3.1 Mapa regionů soudržnosti ČR (NUTS II)

Zdroj: Fondy Evropské unie, 2007.

Celkový přehled alokace prostředků z Evropského sociálního fondu za období 2004 – 2006 podává tabulka č. 3.9.

Tabulka 3.11: Alokace prostředků z ESF 2004 – 2006 v eurech

	2004	2005	2006	Celkem
OP RLZ	74 308 763	106 433 869	138 076 651	318 819 283
JPD 3	19 211 006	19 595 226	19 987 131	58 793 363
CIP EQUAL	7 618 158	10 698 543	13 784 228	32 100 929
Celkem za programy	101 137 927	136 727 638	171 848 010	409 713 575

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2008, vlastní zpracování.

Z přehledu vyplývá, že největší alokaci měl operační program *Rozvoj lidských zdrojů* s téměř 140 miliony eur. Celkový objem finančních prostředků poskytnutých z Evropského sociálního fondu byl 409 mil. eur.

Následující tabulka poskytuje přehled prostředků ze státního rozpočtu České republiky, neboť strukturální fondy fungují na principu doplňkovosti.

Tabulka 3.12: Alokace prostředků ze státního rozpočtu ČR 2004 – 2006 v eurech

Státní rozpočet	2004	2005	2006	Celkem
OP RLZ	24 148 941	34 588 992	44 872 299	103 610 232
JPD 3	16 641 008	16 973 827	17 313 305	50 928 140
CIP EQUAL	2 817 677	3 956 996	5 098 278	11 872 951
Celkem za programy	43 607 626	55 519 815	67 283 882	166 411 323

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2008, vlastní zpracování.

Největší část příspěvku ze státního rozpočtu byla určena pro operační program s největší alokací – *Rozvoj lidských zdrojů*. Ze státního rozpočtu bylo poskytnuto celkem 166 mil. eur.

Programovacím obdobím 2007 – 2013

Čeští žadatelé mají možnost získat z Evropského sociálního fondu až 3,8 miliardy eur a po přičtení spolufinancování ze státního rozpočtu ČR jde o celkovou sumu 4,4 miliardy eur (cca 124,2 miliardy Kč.) Prostředky z ESF využívá Česká republika prostřednictvím tří operačních programů, jejichž součástí je podpora různých forem vzdělávání, jak uvádí Ministerstvo pro místní rozvoj (2009):

- OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ),
- OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK),
- OP Praha – Adaptabilita (OP PA).

OP Lidské zdroje a zaměstnanost

Jeho posláním je snižování nezaměstnanosti a to prostřednictvím aktivní politiky na trhu práce, začleňování sociálně vyloučených lidí zpět do společnosti, profesního vzdělávání, zkvalitnění veřejné správy a posílení mezinárodní spolupráce ve výše jmenovaných oblastech. OP LZZ spadá mezi vícecílové tematické operační programy. Je financován především z prostředků cíle Konvergence, ale v oblastech aktivní politiky trhu práce, modernizace veřejné správy a veřejných služeb a mezinárodní spolupráce též z prostředků pro cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Způsobilým územím je v těchto oblastech proto také hl. m. Praha. Z fondů EU je pro OP LZZ vyčleněno celkem **1,84 miliard eur**, což činí přibližně 6,8% veškerých prostředků určených z fondů EU pro ČR. Z českých veřejných zdrojů má být navíc financování programu navýšeno o dalších 0,32 miliard eur. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008)

Program má 6 prioritních os:

- 1. Adaptabilita** – podpora investic do rozvoje lidských zdrojů a moderních přístupů řízení.
- 2. Aktivní politiky na trhu práce** – zlepšení přístupu k zaměstnání, trvalé začlenění osob hledající práci a prevence nezaměstnanosti skupin ohrožených na trhu práce.

- 3. Sociální integrace a rovné příležitosti** – pomoc určená osobám sociálně vyloučeným, zaměřená na zlepšení kvality sociálních služeb, rovné příležitosti pro muže a ženy na trhu práce.
- 4. Veřejná správa a veřejné služby** – zvýšení institucionální kapacity, kvality a efektivnosti veřejné správy a veřejných služeb.
- 5. Mezinárodní spolupráce** – mezinárodní spolupráce v rámci lidských zdrojů.
- 6. Technická pomoc** – činnosti spojené s řízením programu (platy pracovníků, administrace, hodnocení projektů, monitorování a publicistika programu).

Tabulka 3.11 poskytuje přehled alokace finančních prostředků pro jednotlivé prioritní osy operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Tabulka 3.13: Finanční alokace pro jednotlivé prioritní osy OP LZZ

Prioritní osy	Finanční alokace v mil. eur	Podíl na alokaci OP LZZ v %
1. Adaptabilita	525,4	28,6
2. Aktivní politiky na trhu práce	605,8	33
3. Sociální integrace a rovné příležitosti	398,6	21,7
4. Veřejná správa a veřejné služby	195,1	10,6
5. Mezinárodní spolupráce	39	2,1
6. Technická pomoc	73,5	4
Celkem	1 837,4	100

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008, vlastní zpracování.

Druhá prioritní osa nesoucí název Aktivní politiky na trhu práce má největší rozpočet (605 mil. eur), což představuje 33% podíl na celkové alokaci. Druhá největší částka bude směřována do prioritní osy číslo 2 – Adaptabilita. Celkový rozpočet pro tento operační program je přes 1,8 mld. eur.

V oblasti vzdělávání je OP LZZ zaměřen na poradenství k volbě a změně povolání a na rekvalifikace, tj. získání nové kvalifikace a zvýšení, rozšíření nebo prohloubení dosavadní kvalifikace, včetně jejího udržování nebo obnovování. Toto poradenství je

zaměřeno zejména na začleňování nezaměstnaných a na zvýšení zaměstnatelnosti na trhu práce a na preventivní opatření pro fyzické osoby, které jsou ohroženy nezaměstnaností. Cílem aktivit OP LZZ v oblasti vzdělávání je zajistit průběžné doplňování a prohlubování klíčových znalostí a kompetencí ekonomicky aktivního obyvatelstva z hlediska potřeb trhu práce. V rámci OP LZZ je realizováno vzdělávání a rekvalifikace osob, které již jsou na trhu práce, naopak v rámci OP VK jsou podporovány vzdělávací aktivity vedoucí k lepší uplatnitelnosti osob, které na trh práce teprve vstoupí. Tím je zabezpečena podpora co nejširšího okruhu osob ve všech fázích jejich pracovního života.

Dle Výroční zprávy o provádění OP Lidské zdroje a zaměstnanost 2008, která byla schválena Monitorovacím výborem OP LZZ dne 1. června 2009, bylo do konce roku 2008 schváleno 14 projektů v souhrnu za 266 169 240,09 eur. V průběhu roku 2008 bylo čerpáno z alokace na rok 2007. Celkově z veřejných zdrojů bylo proplaceno 328.862,12 eur, z toho příspěvek EU představuje částku ve výši 279.532,79 eur (jedná se o prostředky dle předložených vyúčtovaných žádostí o platbu, jež byly odatařizované v MSC 2007, tzn. byly schváleny řídicím orgánem).

Důležitý pokrok byl v roce 2008 dosažen také v oblasti různých podpůrných aktivit, např. při přípravě a zpracování různých metodických podkladů, přípravě a realizaci projektů technické pomoci nebo při přípravě zajištění evaluačních činností až do roku 2015.

3.14: Přehled projektů OP LZZ

Schválené projekty 2008		
Prioritní osa	Počet	v EUR
1. Adaptabilita	1	4 434 096,73
2. Aktivní politiky na trhu práce	3	159 627 863,31
3. Sociální integrace a rovné příležitosti	10	102 107 280,05
4. Veřejná správa a veřejné služby	0	0,00
5. Mezinárodní spolupráce	0	0,00
Celkem	14	266 169 240,09

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2009, vlastní zpracování.

Z hlediska počtu schválených projektů v roce 2008 dosáhla nejvyššího pokroku ve srovnání se stavem roku 2007 prioritní osa 3 - Sociální integrace a rovné příležitosti, a to s počtem 10 schválených projektů v celkovém objemu 102 107 280,05 eur. Z hlediska objemu

finančních prostředků na schválené projekty však dosáhla nejlepšího výsledku prioritní osa 2 - Aktivní politiky trhu práce a to s prostředky ve výši 159 627 863, 31 EUR, s celkovým počtem tří schválených projektů.

Pracovníci Řídícího orgánu v roce 2008 často naráželi na vysokou chybovost projektových žádostí. Vracení žádostí k doplnění či přepracování je velmi administrativně náročné a prodlužuje výběrový proces. Žádosti často obsahovaly formální nedostatky a žadatelé často vykazovali nepochopení v oblasti veřejné podpory a veřejných zakázek. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008)

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

Působí v oblasti rozvoje lidských zdrojů s důrazem na celoživotní vzdělávání. Také se orientuje na vytváření vhodného prostředí pro výzkumné, vývojové a inovační aktivity.

V rámci celkového finančního plánu alokace pro Českou republiku pro cíl Konvergence v letech 2007 – 2013 je na OP VK alokováno **7 %** z prostředků strukturálních fondů EU, tj. **1,83 miliard eur**. Z celkové částky na financování OP VK tvoří 85 % zdroje ESF a 15 % národní zdroje ze státního rozpočtu – 0,32 miliard eur. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008)

Programu bylo vytyčeno 5 prioritních os:

- 1. Počáteční vzdělávání** – rozšíření výuky v cizích jazycích na středních školách, rozšíření nabídky asistenčních služeb pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, zavádění nových vyučovacích metod, další vzdělávání pracovníků škol.
- 2. Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj** – inovace studijních programů na VOŠ a VŠ, další vzdělávání učitelů a pracovníků výzkumu a vývoje, spolupráce mezi institucemi terciárního vzdělávání, výzkumnými a vývojovými pracovišti a podnikatelským a veřejným sektorem.
- 3. Další vzdělávání** – vzdělávání pedagogů, lektorů, řídících a organizačních pracovníků škol, dospělých ve školách.
- 4. Systémový rámec celoživotního učení** – financování aktivit, které v oblasti počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání přispívají k vytváření systému celoživotního učení.
- 5. Technická pomoc** – činnosti spojené s řízením programu (platy pracovníků, administrace, hodnocení projektů, monitorování a publicistika programu).

Tabulka 3.15: Finanční alokace pro jednotlivé prioritní osy OP VK

Prioritní osy	Finanční alokace v mil. eur	Podíl na alokaci OP VK v %
1. Počáteční vzdělávání	612,1	33
2. Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj	626,5	35
3. Další vzdělávání	289,8	16
4. Systémový rámec celoživotního učení	227,1	12
5. Technická pomoc	72,4	4
Celkem	1 827,9	100

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008, vlastní zpracování.

Z tabulky vyplývá, že největší finanční alokace je připravena pro 2. Prioritní osu – Terciární vzdělávání, výzkum a vývoj, téměř 627 mil. eur. Mezi příjemce pomoci se řadí školy (základní, střední, vyšší odborné, vysoké), instituce zabývající se vzděláváním či nestátní neziskové organizace. Zatím bylo předloženo 7350 projektů s žádostí více než 59 mld. Kč. V realizaci je téměř 1400 projektů za více jak 12 mld. Kč (asi 480 mil. eur). Nejčastějšími příjemci jsou školy a školská zařízení (59%), právnické osoby působící ve vzdělávání (23%), nestátní neziskové organizace (10%). (Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2008)

Projekty v oblasti počátečního vzdělávání (1. prioritní osa)

V rámci počátečního vzdělávání je v realizaci 1030 projektů a to v celkovém objemu 5,5 mld. Kč (220 mil. eur). Projekty se nejvíce zaměřují, jak uvádí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2008):

- Inovaci školních vzdělávacích programů (důraz na mezipředmětové vazby, zavádění nových metod a forem výuky),
- Zlepšení výuky cizích jazyků na školách (nové metodiky, e-learning, zahraniční certifikace, lektori – rodilí mluvčí),
- Využívání informačních a komunikačních technologií ve výuce i mimo ni (digitalizace učebních materiálů, modernizace vybavení – nákup notebooků, interaktivních tabulí),

- Podpora zájmu žáků o přírodovědné a technické obory (nákup vybavení a výuka v laboratořích/dílnách, exkurze u zaměstnavatelů, zapojování odborníků z praxe do výuky),
- Inkluzivní vzdělávání (podpora znevýhodněných žáků, mimořádně nadaných, zřizování míst asistentů pedagoga),
- Další vzdělávání pedagogických pracovníků (odborné i kvalifikační).

Projekty v oblasti terciárního vzdělávání, výzkumu a vývoje (2. prioritní osa)

Zatím je v procesu realizace více jak 270 projektů, v celkovém objemu 2,8 mld. Kč (112 mil. eur) a to v těchto oblastech, jak uvádí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2008):

- Inovace vzdělávací systémů na vyšších odborných školách,
- Inovace a zvyšování kvality studijních oborů/programů na vysokých školách,
- Zlepšení podmínek pracovníků ve výzkumu a vývoji a popularizace výzkumu a vývoje a jeho výsledků,
- Prohlubování spolupráce mezi institucemi terciárního vzdělávání, výzkumnými institucemi, soukromými subjekty a veřejnou správou.

Projekty v oblasti dalšího vzdělávání (3. prioritní osa)

Probíhá 25 projektů v celkovém objemu finančních prostředků 470 mil. Kč (18,8 mil. eur). Projekty nejvíce řeší, jak uvádí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2008):

- Tvorbu center dalšího vzdělávání při základních a středních školách,
- Tvorbu vzdělávacích programů rozšíření/prohloubení kvalifikace účastníků dalšího vzdělávání,
- Vzdělávání lektorů a tvorbu vzdělávacích modulů pro lektory,
- Pilotní ověřování nových/inovovaných vzdělávacích programů/modulů.

Systémové projekty v oblasti celoživotního vzdělávání (4. prioritní osa)

Prozatím 20 projektů se realizuje a to v celkové finanční alokaci 2,7 mld. Kč (108 mil. eur). Zaměření projektů je, jak uvádí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2008):

- Dokončování kurikulární reformy¹³,
- Podpora autoevaluace škol,
- Propojení počátečního vzdělávání s dalším vzděláváním,
- Národní soustava kvalifikací,
- Reforma terciárního vzdělávání,
- Podpora přírodovědných oborů,
- Nastavení efektivního řízení institucí terciárního vzdělávání,
- Mezinárodní audity výzkumných a vývojových institucí.

OP Praha – Adaptabilita

Globálním cílem je zvýšení konkurenceschopnosti Prahy posílením adaptability a výkonnosti lidských zdrojů a zlepšením přístupu k zaměstnání pro všechny. OPPA se proto zaměřuje na vzdělávání a boj proti sociálnímu vyloučení. OPPA je platný pouze pro území hlavního města Prahy. Kvůli rozdělení regionů EU pro účely strukturální politiky podle výše HDP, jež region vyprodukuje, Praha nemůže využívat prostředky určené z fondů EU zbytku ČR a naopak jiné kraje než hlavní město Praha nemohou mít prospěch z prostředků, které EU vyčlenila pro hlavní město. OPPA je jedním ze dvou operačních programů pro Prahu, který čerpá prostředky z fondů EU v cíli Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Z fondů EU je pro OPPA vyčleněno **108,39 milionů eur**, což činí přibližně **0,41 % veškerých prostředků určených z fondů EU pro Českou republiku**. Z národních veřejných zdrojů má být navíc financování programu navýšeno o dalších 19,13 milionů eur. (Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008)

Prioritní osy:

1. **Podpora rozvoje znalostní ekonomiky** – kurzy dalšího vzdělávání, školení a odborná příprava poskytovatelů dalšího vzdělávání, odborné stáže absolventů, zavádění a realizace systémů dalšího vzdělávání ve firmách, budování kapacit lidských zdrojů ve výzkumu a vývoji a vzdělávání.
2. **Podpora vstupu na trh práce** – podpora při hledání a udržení práce, podpora dalšího vzdělávání pracovníků v sociálních službách, rovné šance pro muže a ženy, rozvoj služeb péče o děti apod.

¹³ Cílem reformy zahájené v roce 2005, jež má skončit v roce 2011, je modernizovat vzdělávání a podpořit rozvoj klíčových kompetencí. Reforma také umožňuje školám přizpůsobit své vzdělávací programy potřebám žáků a regionálního trhu práce.

3. **Modernizace počátečního vzdělávání** – modernizace vzdělávacích programů pro SŠ a VOŠ, rozvíjení distančních a kombinovaných forem studia, další vzdělávání pedagogických a akademických pracovníků, rozvoj studijních programů na VŠ apod.
4. **Technická pomoc** - činnosti spojené s řízením programu (platy pracovníků, administrace, hodnocení projektů, monitorování a publicistika programu).

Tabulka 3.16: Finanční alokace pro jednotlivé prioritní osy OPPA

Prioritní osy	Finanční alokace v mil. eur	Podíl na alokaci OPPA v %
1. Podpora rozvoje znalostní ekonomiky	41,4	38,2
2. Podpora vstupu na trh práce	31,6	29,2
3. Modernizace počátečního vzdělávání	31,6	29,2
4. Technická pomoc	4,7	3,4
Celkem	109,3	100

Zdroj: Ministerstvo pro místní rozvoj, 2008, vlastní zpracování.

Největší finanční alokaci má priorita číslo 1 – Podpora rozvoje znalostní ekonomiky, jejíž podíl činí 38,2% podílu na celkové alokaci. Stejný objem prostředků je určen pro prioritu 2 a 3, čili 31,6 mil. eur. Technická pomoc zaujímá nejmenší podíl, neboť je určena pouze pro provoz a zajištění realizace programu.

4 PODPORA VZDĚLÁVÁNÍ V OLOMOUCKÉM KRAJI Z EVROPSKÉHO SOCIÁLNÍHO FONDU

Náplní této kapitoly je analýza, jak Olomoucký kraj využívá prostředky z Evropského sociálního fondu. V úvodu je popsána socioekonomická charakteristika regionu soudržnosti Střední Morava, jehož je Olomoucký kraj součástí, a následně charakteristika samotného Olomouckého kraje. Následuje analýza vzdělávání a jeho podpora v Olomouckém kraji.

4.1 Region soudržnosti Střední Morava

Region soudržnosti Střední Morava leží ve středu Evropy, ve východní části České republiky. Zabírá 11,7% území ČR. Velkou část regionu tvoří hranice s ekonomicky slabšími oblastmi Polska a Slovenska, třetinu území pokrývá Chráněná krajinná oblast. V krajině se nachází nejrozličnější typy reliéfu a klimatu. Od hornatého v pohoří Hrubý Jeseník s vyšší úrovní srážek a chladnějším klimatem až po rovinný v Hornomoravském a Dolnomoravském úvalu, kde je teplá a v jižní části až velmi teplá podnební oblast, často s nedostatkem srážek. Celá oblast leží v povodí Moravy vyjma nejsevernějšího Jesenicka, jež je v povodí Odry. (ROP Střední Morava, 2009)

Region soudržnosti Střední Moravy vychází ze zákona z roku 1997 a vznikl sdružením kraje Olomouckého a Zlínského. Obsahuje celkem 9 okresů, má 26 správních obvodů obcí s rozšířenou působností a 698 obcí. Žije zde 1,23 milionu obyvatel (Olomoucký kraj – 639 894 osob; Zlínský kraj – 589 839 osob), tedy 12 % obyvatelstva ČR. Ve 481 obcích do 1 000 obyvatel žije 18 % obyvatel oblasti, v 19 městech nad 10 tisíc obyvatel žije 46 % obyvatel oblasti. V krajských městech Olomouci a Zlíně bydlí 15 % obyvatel. (Český statistický úřad, 2008)

Region soudržnosti Střední Morava je v rámci srovnání ekonomické vyspělosti podprůměrně rozvinutým regionem jak v rámci EU (27), tak v rámci ČR. V porovnání s průměrem „nových“ členských zemí, které vstoupily do EU 1. 5. 2004 a 1. 1. 2007, je však jeho ekonomická vyspělost nadprůměrná. Ekonomická struktura regionu vykazuje konvergenční rysy zejména z pohledu podílu primárního sektoru, na straně druhé podíl služeb

růstává hluboko pod průměrem EU. Celková míra nezaměstnanosti se výrazně neodchyluje od celostátního či unijního průměru, problémem je vysoká úroveň strukturální nezaměstnanosti a podíl dlouhodobě nezaměstnaných. Neuspokojivá je i vzdělanostní struktura obyvatelstva, nízký podíl vysokoškolsky vzdělaných osob a klesající ukazatele v cestovním ruchu. Region však vykazuje výrazný růstový potenciál, zejména v oblasti služeb a cestovního ruchu, opírající se o dlouhodobou tradici a zkušenosti s podnikáním. Jednotlivé okresy i správní obvody obcí s rozšířenou působností jsou velikostně i urbanisticky velmi rozdílné. Hustota zalidnění je ve Zlínském kraji vyšší (149 osob na km²) než v Olomouckém kraji (121 osob na km²). Pouze 15 % obyvatel regionu žije v sídlech s 50 000 a více obyvateli – v Olomouci a ve Zlíně. S výjimkou Středních Čech je to nejméně v ČR. Podobně jako ve Středních Čechách je v regionu vysoký podíl obyvatel žijících v obcích o velikosti 500 – 5 000 obyvatel, tj. přibližně 43 %. (ROP Střední Morava, 2009)

Podíl regionu na tvorbě HDP za rok 2008 v přepočtu na 1 obyvatele činil 78,5% průměru ČR (Olomoucký kraj 76,2 %, Zlínský kraj 80,9 %). Když tento výkon srovnáme s průměrem v EU (27), tak region soudržnosti Střední Morava dosahoval v roce 2008 pouze 62,8%. Úroveň HDP koresponduje s vývojem mezd, mírou nezaměstnanosti, dojížděnou za prací, umístěním aktivit s odpovídající úrovní vytvářené přidané hodnoty a celkovou ekonomickou strukturou regionu. (Český statistický úřad, 2009)

Podíl *primárního ekonomického sektoru*¹⁴ na HDP i celkové zaměstnanosti je relativně nízký, nicméně v celostátním porovnání i ve vztahu k průměru EU nadprůměrný až výrazně nadprůměrný. Relativně nízký je však podíl služeb. Nadprůměrně vysoký podíl na HDP i celkové zaměstnanosti tak vykazuje *sekundární ekonomický sektor*.¹⁵

Nejvyšší míra ekonomické aktivity existuje v případě vysokoškolsky vzdělaných osob a má stále rostoucí charakter. Faktor vzdělání tak sehrává v procesu zapojení do ekonomických aktivit velmi podstatnou roli. O tomtéž svědčí i velmi nízká míra ekonomické aktivity v případě osob se základním vzděláním a osob bez vzdělání. Míra ekonomické aktivity těchto osob se navíc dále snižuje.

Mezi významné rozvojové příležitosti regionu v oblasti ekonomických a sociálních aktivit patří cestovní ruch (turistický průmysl) a sociální služby. Jsou to dvě odvětví, která jsou logicky provázána s odvětvím dopravy, dále představují velmi stabilizující regionální

¹⁴ Primární sektor – obdělávání půdy, lesnictví, těžební průmysl.

¹⁵ Sekundární sektor - zpracovatelský průmysl a stavebnictví.

faktor, poskytují řadu synergií a pro některé regiony představují jedinou reálně proveditelnou ekonomickou činnost. (ROP Střední Morava, 2009)

V dokumentu Regionální operační program regionu soudržnosti Střední Morava 2007 – 2013 byla představena vize pro tento region:

„Střední Morava musí srovnat ekonomické tempo s ostatním územím ČR. Budoucnost regionu je ve zvýšení celkové dynamiky, ale zvláště posílení konkurenceschopnosti regionu. Tu v regionu představuje restrukturalizace nemalé části ekonomiky do odvětví s globální perspektivou. Přinese vyšší příjmy obyvatel a příležitost uplatnit vyšší kvalifikaci. Součástí budou změny v nezbytné infrastruktuře a prostředí pro život. Postupně bude vyrovnán handicap pohraničních území stejně jako dopravní prostupnosti a obsluhy značné části území. Přitom neztratí kvality přírodního prostředí a kouzlo tradic. Šetrný přístup a citlivé spojení s kulturními, rehabilitačními a relaxačními kapacitami vytvoří silný segment turismu. Ten stabilizuje ekonomiku zejména venkovského prostoru. Města a obce budou nadále harmonizovat životní podmínky, aby region udržel přitažlivost pro obyvatele. Region zvládne stárnutí populace a jiné sociální dopady nejen rozvojem nových služeb, úrovní dopravní obsluhy, zdravotní infrastrukturou, ale i novými aktivitami, jež obyvatelům nabídne. Region se bude vyrovnávat s okolními úrovněmi příjmů a investic, posílí kapacity aplikovaného výzkumu a inovací v oborech s tradicí a vzdělávacím zázemím. Důsledkem toho dojde k posílení sektoru služeb s posunem k trhu, a tím kvalitě a udržitelnosti,“ ROP Střední Morava (2009).

Vzdělávání v regionu soudržnosti Střední Morava

Vzdělávání v regionu soudržnosti má jak své přednosti, tak mínusy. Za silnou stránku můžeme označit mírný nárůst podílu vysokoškolsky vzdělaných osob a klesající podíl osob s nejnižším vzděláním, výraznější nárůst počtu studentů vysokých škol. Slabinou je stále nízký podíl výdajů na vzdělání v porovnání s průměrem EU, podprůměrná vzdělanostní struktura (nižší podíl vysokoškolsky vzdělaného obyvatelstva) v porovnání s průměrem ČR, nesystematičnost procesu dalšího vzdělávání, což je plošný celostátní problém v ČR.

Pro zvýšení kvality vzdělávání a celoživotního učení byly navrženy opatření, mezi něž patří: výrazné posílení celoživotního vzdělávání formami podnikových programů, programů pro podnikatele a flexibilnější rekvalifikace. Nesmí se zapomenout na motivační nástroje pro zaměstnance i zaměstnavatele. Je důležité zvyšovat technické dovednosti a propojovat je

s činnostmi a poznatky výzkumných a vývojových pracovišť. Inspiraci poskytují příklady lokálního propojení inovativních podniků a podniků v oborech hi-tech a hi-mid-tech s různými úrovněmi škol a vzdělávacích programů. Snahou je dále tuto praxi rozvíjet. Bude také posílena vybavenost pro dovednosti v IT či jazykovou výuku a to zvláště na venkově. Specifická opatření nutno provést v oblasti vzdělávání znevýhodněných skupin (modernizace speciálních kapacit, integrace do běžných škol). Rozvoj neformálních možností vzdělávání a přístupu k informacím – integrace mimoškolských institucí do vzdělávacího systému, uplatňovat potenciál knihoven, muzeí, archivů či přírodních rezervací. (ROP Střední Morava, 2009)

4.2 Olomoucký kraj

Olomoucký kraj je regionem oplývajícími tradicemi a bohatou historií, kterou dokládají stovky krásných a významných architektonických památek. Je také oblastí, kde lze spatřit pestrou a malebnou přírodu, která z něj společně s atraktivními kulturními, sportovními a rekreačními příležitostmi dělá velmi oblíbený cíl návštěvníků.

Olomoucký kraj se rozkládá ve střední a severní části Moravy na rozloze 526 702 ha, což představuje 6,7 % z celkové rozlohy ČR. Člení se na pět okresů (Jeseník, Olomouc, Prostějov, Přerov, Šumperk), na třináct správních obvodů obcí s rozšířenou působností a dvacet správních obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem. V Olomouckém kraji je celkem 397 obcí, z čehož 30 obcí má statut města a 10 obcí je městysem. Severní hranice Olomouckého kraje je zároveň státní hranicí s Polskem (104 km), na východě sousedí Olomoucký kraj s krajem Moravskoslezským, na jihu s Jihomoravským a Zlínským a na západě s Pardubickým krajem. (Olomoucký kraj, 2008).

V Olomouckém kraji je dle předběžných údajů k 31. 12. 2009 evidováno 642 041 obyvatel, což představuje 6,1 % obyvatel ČR. Nejvíce obyvatel žije v okrese Olomouc (231 tisíc) a nejméně v okrese Jeseník (41 tisíc). (Český statistický úřad, 2010)

Téměř 58% obyvatel Olomouckého kraje žije ve městech, nejmenší podíl městského obyvatelstva má pak okres Šumperk (51,1 %) a naopak největší podíl okres Přerov (62,3 %). Pro srovnání v ČR žije ve městech 70,3 % obyvatel. Podíl městského obyvatelstva v Olomouckém kraji je tedy v porovnání s celorepublikovými čísly malý. Největším městem v kraji je metropole Olomouc se 100 373 obyvateli. (k 1. 1. 2009). Mezi další velká města kraje patří Přerov s 46 503 obyvateli a Prostějov s 45 324 obyvateli (k 1. 1. 2009). V severní

části kraje je největším centrem město Šumperk s 28 069 obyvateli. Hlavní rozdíly v osídlení kraje jsou mezi severními oblastmi, spadajícími na území bývalých Sudet, a tradiční jižní zemědělskou oblastí s mnohogenerační autochtonií¹⁶ a z toho plynoucí stabilitou komunit. Severní dosídlené oblasti se vyznačují méně stabilní populací a nižším vnímáním kulturně společenských hodnot, které se projevuje mimo jiné i nižší angažovaností místního obyvatelstva. (Český statistický úřad, 2009)

Z ekonomického hlediska je Olomoucký kraj oblastí průmyslovou s rozvinutými službami. Ekonomika hanáckých okresů je více stabilní a dostatečně rozmanitá, okres Jeseník a severní část okresu Šumperk však bohužel díky své poloze, dopravní dostupnosti i narušením sociálního a hospodářského života po druhé světové válce (vysídlení německého obyvatelstva) patří k ekonomicky slabším regionům. Na tvorbě hrubého domácího produktu v České republice se Olomoucký kraj podílel v roce 2008 pouze 4,7%, v přepočtu na 1 obyvatele dosahoval jen 76,2% republikového průměru. Průměrná měsíční mzda zaměstnanců dosáhla za 1. – 4. čtvrtletí 2009 jen 20 289 Kč. Problematická je vysoká míra nezaměstnanosti v tomto kraji, kdy k 31. 2. 2010 dosáhla 12,76%, republikový průměr byl 9,73%. Z okresů v Olomouckém kraji byla nejvyšší míra nezaměstnanosti v okrese Jeseník, 18,83%. (Český statistický úřad, 2010)

V Olomouckém kraji působí řada tradičních průmyslových podniků. Na zemědělskou výrobu navazuje množství potravinářských podniků, z dalších odvětví průmyslu je rozvinutý textilní a oděvní průmysl, výroba strojů a zařízení, průmysl optiky a optických zařízení a mnoho dalších. Region také nabízí řadu zařízení pro turistické využití. Kromě přírodních krás je zde řada historických památek. V meziročním srovnání byl počet hostů v roce 2008 nižší (o 1,9 %), ale byl zaznamenán vyšší počet hostů přijíždějících ze zahraničí (96 tis., tj. nárůst o 3,7 %). Nejčastějšími byli turisté z Německa (16 tisíce), Slovenska (14 tisíc) a Polska (13 tisíce). Počet domácích hostů poklesl na 330 tisíc (snížení o 3,5 %). (Český statistický úřad, 2010)

Dalo by se říct, že region má své kapacity lidských zdrojů, které ale nejsou doposud odpovídajícím způsobem využity a zhodnoceny. Dokladem toho je ekonomická struktura, v níž stále dominuje zpracovatelský průmysl a také zemědělství má stále nadprůměrný podíl. Kraj by se proto měl jednoznačně více zaměřit na odvětví služeb, které jsou v současnosti zdrojem konkurenceschopnosti. Dalším potenciálem kraje je velmi zachovalé přírodní

¹⁶ Tzv. rodáci

prostředí a řada kulturních a historických památek, které je možné využít pro cestovní ruch. Ten je dalším z odvětví služeb, na které by se mohl Olomoucký kraj zaměřit a využít pro další rozvoj.

4.3 Vzdělávání v Olomouckém kraji

Rozvoj regionu je závislý na vzdělávání svých obyvatel a z druhé strany, vzdělávání obyvatel závisí na socioekonomickém rozvoji regionu. Jsou to dvě spojené nádoby, které se navzájem ovlivňují, a úspěch jedné závisí na druhé. Z toho důvodu je politice vzdělávání v Olomouckém kraji věnována velká pozornost a přisuzován značný význam.

Olomoucký kraj má mnoho významných vzdělávacích institucí, jež dokládají bohatou historii vzdělávání v tomto regionu. V roce 1573 císař Maxmilián II. povýšil tehdejší jezuitské gymnázium v Olomouci na vysokou školu s právem promovat posluchače ke všem hodnostem, podobně jako tehdejší nejprestižnější evropské univerzity. Později byla univerzita zrušena dekretem z roku 1860, teologická fakulta však fungovala nadále. V roce 1946 byla univerzita obnovena v plném rozsahu a dostala název Univerzita Palackého, pojmenovaná po významném českém historikovi a filozofovi. Dnes je se sedmi fakultami (lékařskou, právníkou, filozofickou, pedagogickou, tělesné kultury, přírodovědeckou, Cyrilometodějskou teologickou) největší vzdělávací institucí v regionu. Je druhá nejstarší v ČR, hned po Karlově univerzitě. Základy vysoké úrovně školství v Olomouckém kraji položil také jeden z nevýznamnějších evropských pedagogů a „učitel národů“ Jan Amos Komenský, který si za místo svého působiště zvolil na čas město Přerov. V krajském městě jsou také tři dvojjazyčná gymnázia s dlouholetými kontakty se školami v celé Evropě: česko-anglické (Hejčínské gymnázium), česko-francouzské (Slovanské gymnázium) a česko-španělské (Čajkovského gymnázium).

Statistické údaje

První tabulka podává přehled o počtu škol a počtu žáků za školní rok 2008/2009. Nejsou zde zahrnuty konzervatoře, protože žádné v kraji nejsou.

Tabulka 4.1 Přehled škol v Olomouckém kraji dle typu za kalendářní rok 2008/2009

	2008/2009	
Typ školy	Počet škol	Počet žáků
Mateřské školy	362	19 594
Základní školy	306	50 699
Střední školy	100	36 379
Vyšší odborné školy	8	1 294
Vysoké školy	3	-

Zdroj: Český statistický úřad, 2009, vlastní zpracování.

Jak z tabulky vyplývá, v Olomouckém kraji je celkem 362 mateřských škol s více jak 19 tisíci žáky, 306 základních škol s více jak 50 tisíci žáky, 100 škol středních s více než 36 tisíci studenty, 8 vyšších odborných škol, na kterých studuje 1294 studentů, a jsou zde 3 vysoké školy. Počet studentů vysokých škol nebyl v této databázi statistického úřadu uveden. K dispozici je ale následující tabulka, která podává informace o třech vysokých školách v Olomouckém kraji i s počty studentů a absolventů v roce 2008.

Tabulka 4.2: Počet studentů a absolventů na vysokých školách v Olomouckém kraji, 2008

Druh	Název	Počet studentů	Počet absolventů
Veřejná	Univerzita Palackého Olomouc	20 250	3 603
Soukromá	Moravská vysoká škola Olomouc	673	64
Soukromá	Vysoká škola logistiky Přerov	906	113
Celkem		21 829	3 780

Zdroj: Krajská ročenka školství, 2008, vlastní zpracování.

V Olomouckém kraji jsou tři vysoké školy: Univerzita Palackého v Olomouci, soukromá Moravská vysoká škola v Olomouci a soukromá Vysoká škola logistiky v Přerově. Celkem na těchto třech vysokých školách v roce 2008 studovalo 21 829 studentů a v minulém roce se stalo 3 780 studentů absolventy těchto škol. Přičemž nejpočetnější co do počtu studentů i absolventů je Univerzita Palackého.

Následující tabulka vypovídá o struktuře obyvatel kraje dle jejich úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání v roce 2008 a srovnává ji s průměrem celé České republiky.

Tabulka 4.3: Struktura obyvatel ve věku 25 – 64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2008 (%)

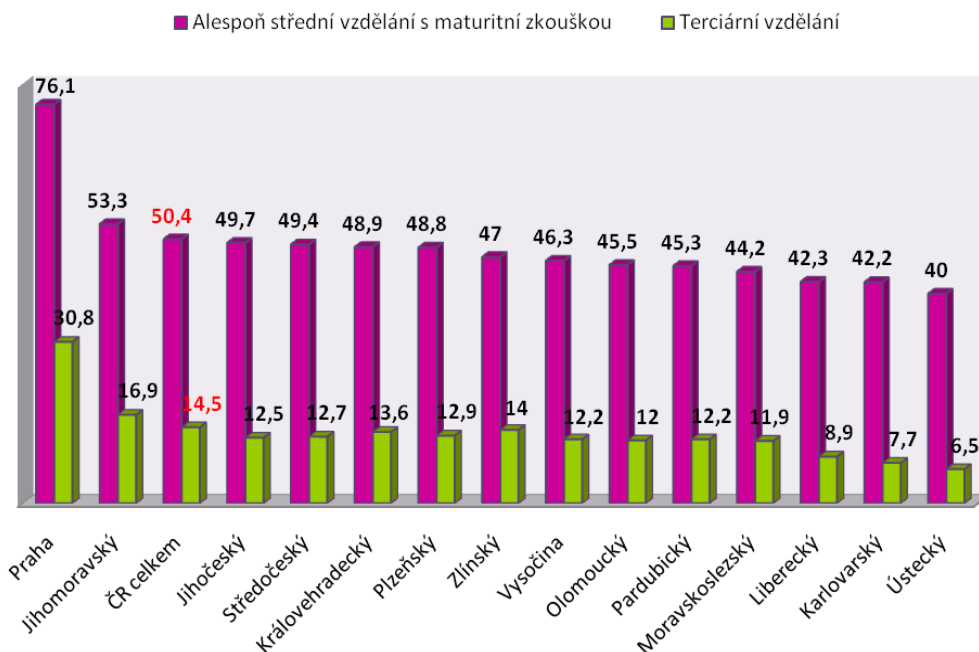
	Bez vzdělání	Základní vzdělání	Střední bez maturity	Střední s maturitou	Terciární
Česká republika	0,14	9,0	40,5	35,9	14,5
Olomoucký kraj	0,14	9,8	44,6	33,5	12,0

Zdroj: Krajská ročenka školství, 2008, vlastní zpracování.

Bez vzdělání je v kraji pouze 0,14%, což odpovídá i republikovému průměru. Podíl osob pouze se základním vzděláním je jen nepatrně vyšší než průměr ČR. Obyvatelé se středním vzděláním ale bez maturity je 44,6%, což je o 4,1% více. Podíl obyvatel s dokončeným středním vzděláním s maturitou činí 33,5%, o něco málo nižší, než je průměr ČR. A v neposlední řadě podíl lidí s terciárním vzděláním je o 2,5% nižší, než v celé ČR, čili pouze 12%.

Pro srovnání podílu obyvatelstva v Olomouckém kraji, jež dosáhli alespoň středního vzdělání s maturitní zkouškou a terciárního vzdělání, s ostatními kraji, poslouží graf č. 4.1. Alespoň střední vzdělání znamená střední vzdělání a terciární vzdělání.

Graf 4.1: Podíl obyvatel ve věku 25 – 64 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (%)

Zdroj: Krajská ročenka školství, 2008, vlastní zpracování.

Z grafu můžeme vyčíst, že nejvyšší podíl obyvatel s alespoň středním vzděláním s maturitou a terciárním vzděláním je v Praze, 76,1%. Tento údaj se ovšem od celostátního výrazně liší, neboť žádný jiný kraj těchto hodnot nedosahuje. Olomoucký kraj je v porovnání s Prahou o více jak 30% horší. Pro srovnání krajů bude lépe porovnat kraje mimo region Praha. Tady má nejlepší výsledek kraj Jihomoravský, který jako jediný z krajů průměr ČR překonal. Olomoucký kraj ve srovnání s ním zaostává o 7,8%. Praha vyniká i v podílu osob s dokončeným terciárním vzděláním, 30,8% obyvatel. Oproti zbytku krajů je to opět velmi vysoké číslo. Mezi zbytkem krajů vede opět kraj Jihomoravský s 16,9%. Kraj Olomoucký má 12% obyvatel s terciárním vzděláním. Průměr v ČR tvoří 14,5% obyvatel.

4.4 Podpora vzdělávání v Olomouckém kraji z Evropského sociálního fondu

Existuje mnoho možností jak ovlivnit vzdělávání a celoživotního učení pomocí nástrojů politiky soudržnosti Evropské unie. V rámci následujících operačních programů pro období 2007 - 2013 vyhlášených Českou republikou, lze různými způsoby rozvíjet vzdělávání v Olomouckém kraji:

- **OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost** (počáteční vzdělávání, další vzdělávání, terciární vzdělávání, výzkum a vývoj, financován z ESF),
- **OP Výzkum a vývoj pro inovace** (posilování kapacit vysokých škol pro terciární vzdělávání, financován z ERDF),
- **OP Lidské zdroje a zaměstnanost** (adaptabilita, aktivní politika trhu práce, mezinárodní spolupráce, financován z ESF),
- **OP Podnikání a inovace** (služby pro rozvoj podnikání, financován z ERDF),
- **ROP Střední Morava** (integrovaný rozvoj a obnova regionu, financován z ERDF).

V následující části se zaměřím pouze na ty operační programy, které jsou financovány z Evropského sociálního fondu – OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost a OP Lidské zdroje a zaměstnanost. Větší důraz budu klást na OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost, neboť toto je operační program primárně zaměřený na podporu vzdělávání.

OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OP VK)

Globálním cílem tohoto operačního programu je: *„Rozvoj vzdělanostní společnosti za účelem posílení konkurenceschopnosti ČR prostřednictvím modernizace systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání, jejich propojení do komplexního systému celoživotního učení a zlepšení podmínek ve výzkumu a vývoji,“* Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009. Schéma globálního cíle, specifických cílů a na nich navazujících priorit je k dispozici jako Příloha 2 – Schéma cílů OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

V rámci OP VK byly Krajským úřadem v Olomouci vyhlášeny zatím tři výzvy. Dvě již proběhly a třetí byla vyhlášena 30. 3. 2010 a poběží do 14. 5. 2010. V Olomouckém kraji se realizují tyto globální granty na podporu vzdělávání:

- Globální grant 1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání v Olomouckém kraji,
- Globální grant 1.2 Rovné příležitosti dětí a žáků, včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v Olomouckém kraji,
- Globální grant 1.3 Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení v Olomouckém kraji,
- Globální grant 3.2 Podpora nabídky dalšího vzdělávání v Olomouckém kraji.

V následující tabulce je uvedena celková alokace na tyto globální granty, tzn. z Evropského sociálního fondu a ze státního rozpočtu.

Tabulka 4.4: Celková alokace globálních grantů

Oblast podpory	Celková alokace na GG v Kč	Z ESF	Ze státního rozpočtu
1.1	258 265 667	219 525 817	38 739 850
1.2	93 914 788	79 827 570	14 087 218
1.3	117 393 485	99 784 462	17 609 023
3.2	199 259 920	169 370 932	29 888 988
Celkem	668 833 860	568 508 781	100 325 080

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Z tabulky vyplývá, že největší finanční prostředky jsou připraveny pro oblast podpory *1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání v Olomouckém kraji*, přes 258 milionů Kč, kdy z ESF půjde přes 219 mil. Kč a ze státního rozpočtu 38 mil. Kč. Celková podpora z ESF pro globální granty je více jak 568 mil. Kč a příspěvek ze státního rozpočtu činí více jak 100 mil. Kč.

První výzva k předkládání projektů

V rámci první výzvy byly vyhlášeny všechny čtyři oblasti podpory. Pro oblasti podpory 1.1, 1.2, 1.3 byla výzva vyhlášena 16. 5. 2008 a ukončena 14. 7. 2008 a pro oblast podpory 3.2 byla výzva zahájena 10. 8. 2009 a ukončena 29. 9. 2009.

Když Olomoucký kraj obdržel žádosti o podporu, začal proces hodnocení žádostí. Ten se skládá ze čtyř fází, kdy požadavkem pro postoupení žádosti do následující fáze je splnění

požadavků fáze předchozí. Proces hodnocení je ukončen fází schvalování projektů. Přehled jednotlivých fází hodnocení, jak uvádí Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (2009):

- *Hodnocení formální* (předepsané formální náležitosti),
- *Hodnocení přijatelnosti* (soulad žádosti s ohledem na základní podmínky výzvy),
- *Hodnocení věcné* (posuzování žádostí ve vztahu ke stanoveným výběrovým kritériím, viz. Příloha 3 – Věcné hodnocení projektů,
- *Výběrová komise (VK) /Expertní skupina OPVK* (doporučuje projekty k podpoře a respektuje při svém rozhodování pořadí žádostí podle počtu bodů přidělených ve 3. fázi hodnocení).

V prvním kole výzvy bylo předloženo celkem 320 projektů v celkové výši 1,895 mld. Kč. Tato finanční alokace mnohokrát přesáhla předepsanou alokaci. Nejvíce projektů bylo předloženo k podpoře *1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání v Olomouckém kraji*. Z předložených projektů bylo v rámci formálního hodnocení a přijatelnosti vyřazeno celkem 53 projektů.

Tabulka 4.5: Předložené projekty a jejich nárokové finanční prostředky v 1. výzvě

Oblast podpory	Počet předložených projektů	Nárokové finanční prostředky		Počet vyřazených projektů
		v Kč	v % vyjádření k alokaci výzvy	
1.1	202	1 262 356 506	489	21
1.2	30	149 241 369	159	12
1.3	61	381 631 974	325	16
3.2	27	102 423 291	206	4
Celkem	320	1 895 653 142	1 178	53

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Projekty musely následně projít věcným hodnocením. V této části jsou projekty obodovány a ty, které nedosáhnou minimálně 65 bodů ze 100, jsou opět vyřazeny. Vyřazeny mohou být také z toho důvodu, že podle hodnotitele má projekt negativní vliv na některé horizontální téma (rovné příležitosti, udržitelný rozvoj). Ve věcném hodnocení bylo vyřazeno 115 projektů, neboť nedosáhly potřebných bodů. Celkově 134 projektů bylo postoupeno do čtvrté fáze výběru – předložení výběrové komisi. Ta vypracuje návrh seznamu doporučených projektů s uvedením výše přidělených finančních prostředků a také zásobník projektů.

Tabulka 4.6: Věcné hodnocení projektů

	Věcné hodnocení			
Oblast podpory	Počet žádostí postoupených do věcného hodnocení	Počet vyřazených projektů (méně než 65 bodů)	Počet postoupených projektů do VK (více jak 65 bodů)	Požadované finanční prostředky (postoupené projekty)
1.1	181	82	99	650 827 023
1.2	18	9	9	42 483 669
1.3	45	19	26	153 592 215
3.2	23	5	18	71 294 424
Celkem	267	115	134	918 197 333

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Výběrová komise nakonec vybrala 48 projektů, které obdržely pomoc z Evropského sociálního fondu a rozpočtu České republiky. Doporučená výše podpory v první výzvě činila více jak 238 mil. Kč, stanovená alokace pro globální granty je přes 668 mil. Kč. Nejvíce žádostí bylo schváleno v oblasti podpory *1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání v Olomouckém kraji* v celkové výši 133 328 009 Kč.

Tabulka 4.7: Žádosti doporučené k obdržení finanční podpory

	Žádosti doporučené k obdržení finanční podpory	
Oblast podpory	Počet žádostí	Doporučená výše podpory v Kč
1.1	20	133 328 009
1.2	7	31 721 988
1.3	11	43 077 438
3.2	10	30 421 399
Celkem	48	238 548 835

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Následující tabulka podává přehled o podpořených projektech, které byly ohodnoceny nejvíce body a lze je tak označit za nejúspěšnější. Jsou vybrány vždy tři projekty z každé oblasti podpory s největším množstvím získaných bodů.

Tabulka 4.8: Nejúspěšnější podpořené projekty v 1. výzvě

Oblast podpory	Název žadatele	Název grantového projektu	Počet bodů	Požadovaná výše finanční podpory v Kč	Doporuč. výše finanční podpory v Kč
1.1	SOŠ a SOU, Uničov	Moderní absolvent strojírenství	84	9 788 844	9 788 844
	Univerzita Palackého v Olomouci	IVOŠ – zvýšení kvality ve vzdělávání zavedením interaktivní výuky do škol	84	20 037 969	18 205 849
	Základní škola Bílá Lhota	Nové vyučovací metody, organizační formy, výuková činnost, jazyková podpora a praktické využití ICT na ZŠ Bílá Lhota	84	1 969 902	1 969 902
1.2	Církevní gymnázium Německého řádu	Nová cesta	82,5	9 627 787	9 090 872
	Liberix	Internetové jazykové kurzy pro nevidomé žáky	79	7 716 218	7 197 818
	ZŠ a MŠ Přerov	Mateřidouška bez bariér	79	2 842 407	2 842 407
1.3	SŠ gastronomie a služeb Přerov	Specializace učitelů odborného výcviku a odborných předmětů ve službách	86	2 992 390	2 992 390
	Počítačová služba	QUIDO – zdokonalení kompetencí v oblasti ICT a ŽP u pedagogů v Olomouckém kraji	81,5	13 640 258	7 429 369
	SPORT A VĚDA	Prohlubování znalostí vyučujících těles. výchovy na ZŠ, MŠ a ŠMVZP Ol. kraje a zavádění nových poznatků do výuky v kontextu moderních trendů v tradičních zemích EU	81,5	6 008 704	6 008 704
3.2	METODIC, institut pro další vzdělávání	„E-learning je mrtev...Ať žije blendedlearning“ – Podpora vzdělávání lektorů DPV v oblasti využití E-learningu a blendedlearning v Ol. kraji	90,5	3 509 084	3 063 185
	GLOBCOM	Další vzdělávání pro rozvoj manažerských a ICT dovedností	87,5	3 534 076	3 216 255
	Kariérový a personální servis	Lidský faktor v dopravě	87	1 998 470	1 956 094

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2009, vlastní zpracování.

Druhá výzva k předkládání projektů

Druhá výzva byla zahájena 11. 5. 2009 a končila 30. 6. 2009 pro oblast podpory 1.1, 1.2 a 1.3. Pro oblast podpory 3.2 je vyhlášena nyní a to od 30. 3. 2010 do 14. 5. 2010, proto údaje v tabulce 4.9 pro tuto výzvu nejsou zatím doplněny.

Tabulka 4.9: Předložené projekty a jejich nárokové finanční prostředky ve 2. výzvě

Oblast podpory	Počet předložených žádostí	Nárokové finanční prostředky		Počet vyřazených projektů
		v Kč	v % vyjádření k alokaci výzvy	
1.1	147	594 950 926	793	9
1.2	32	110 343 534	290	3
1.3	47	195 503 027	434	4
3.2	-	-	-	-
Celkem	226	900 797 488	1 517	16

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Opět bylo nejvíce projektových žádostí (147, v celkovém finančním vyjádření přes 549 mil. Kč) předloženo pro oblast podpory *1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání v Olomouckém kraji*. Celkové množství předložených žádostí bylo 222, v celkové alokaci více jak 900 mil. Kč. V první a druhé fázi výběru projektů (formální hodnocení a hodnocení přijatelnosti) bylo vyřazeno 16 projektů. Další fáze hodnocení projektů je věcné hodnocení.

Tabulka 4.10: Věcné hodnocení projektů

Oblast podpory	Věcné hodnocení			Požadované finanční prostředky (postoupené projekty)
	Počet žádostí postoupených do věcného hodnocení	Počet vyřazených projektů (méně než 65 bodů)	Počet postoupených projektů do VK (více jak 65 bodů)	
1.1	138	47	91	348 552 567
1.2	29	11	18	58 624 512
1.3	43	18	25	93 467 475
3.2	-	-	-	-
Celkem	210	76	109	500 644 555

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Celkem 210 žádostí bylo postoupeno do věcného hodnocení a pouze 109 projektů (v požadované finanční alokaci přes 500 mil. Kč) postoupilo do poslední fáze hodnocení

a to před výběrovou komisí. Počet projektů, které byly ohodnoceny méně jak 65 body a tudíž nesplnily kritérium postupu, bylo 76. Následovala poslední fáze hodnocení.

Tabulka 4.11: Žádosti doporučené k obdržení finanční podpory

Žádosti doporučené k obdržení finanční podpory		
Oblast podpory	Počet žádostí	Doporučená výše podpory v Kč
1.1	21	75 000 000
1.2	14	37 823 390
1.3	13	43 976 912
3.2	-	-
Celkem	48	156 800 303

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Komise vybrala celkem 48 projektů, které uznala za nejvhodnější a které splnily stanovená kritéria. Doporučená výše finanční podpory činila 156 80 303 Kč.

Tabulka 4.12: Nejúspěšnější podpořené projekty ve 2. výzvě

Oblast podpory	Název žadatele	Název grantového projektu	Počet bodů	Požadovaná výše finanční podpory v Kč	Doporuč. výše finanční podpory v Kč
1.1	Gymnázium Jana Blahoslava a Střední pedagogická škola, Přerov	Výuka znakové řeči na Gymnáziu Jana Blahoslava a Střední pedagogické škole v Přerově	93	1 973 605	1 973 605
	Statutární město Olomouc	Dejme šanci přírodě - Interaktivní výuka přírodovědných předmětů na ZŠ	92,95	9 993 786	1 379 287
	Vyšší odborná škola a Střední průmyslová škola, Šumperk	Standardizace ICT výuky	86,5	3 691 130	2 618 438
1.2	Dům dětí a mládeže Olomouc	Cesta do minulosti	94,6	3 791 145	3 609 945
	KAPPA-HELP	PROČ - Příběhy Rozprávěcí o člověku	92,95	1 586 620	1 463 620
	Švehlova střední škola, Prostějov	Zkvalitnění výuky technických oborů za pomoci multimediálního e-learningového systému	91,5	3 284 051	3 284 051
1.3	Univerzita Palackého v Olomouci	STIMULACE PROFESNÍHO POTENCIÁLU VÝCHOVNÝCH PRACOVNÍKŮ V OLOMOUCKÉM KRAJI	89	1 909 712	1 909 712
	Střední zdravotnická škola, Prostějov	Další vzdělávání pro pracovníky škol a školských zařízení v OK v oblasti Integrovaného záchranného systému kraje	86	3 704 614	3 011 614
	Sluňákov - centrum ekologických aktivit města Olomouce	Další vzdělávání pedagogů Olomouckého kraje - komplexní environmentální výchova moderně	85,5	3 117 467	3 117 467

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Zaměření realizovaných projektů v jednotlivých oblastech podpory v 1. a 2. kole výzev uvádí následující tabulka.

Tabulka 4.13: Zaměření realizovaných projektů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.1 do jednotlivých oblastí vzdělávání

Zaměření realizovaných projektů	Počet realizovaných projektů
Využívání ICT ve všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech	16
Zavádění vyučovacích metod a výukových činností, zvyšování kvality ve vzdělávání	6
Zlepšování podmínek pro výuku technických oborů	5
EVVO a udržitelný rozvoj	3
Zlepšování podmínek pro využívání ICT	3
Podpora výuky v cizích jazycích	2
Podpora v oblasti evaluace	2
Rozvoj podnikatelských znalostí, schopností a dovedností žáků	2
Inovace/implementace ŠVP	1
Rozvoj partnerství a síťování	1
Kariérové poradenství	0
Spolupráce s aktéry na trhu práce	0
Podpora kurikulární reformy	0
Celkem	41

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

V oblasti podpory *1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání v Olomouckém kraji* bylo nejvíce projektů podpořeno v oblasti *Využívání ICT ve všeobecně vzdělávacích a odborných předmětech*, celkově 16 projektů. Druhou nejvíce podpořenou oblastí bylo *Zavádění vyučovacích metod a výukových činností, zvyšování kvality ve vzdělávání* s 6 realizovanými projekty. Oproti tomu žádné projekty neuspěly ve výběru a nebyly realizovány v oblasti *Kariérového poradenství*, *Spolupráce s aktéry na trhu práce*, *Podpora kurikulární reformy*. Podpora kurikulární reformy zřejmě pro velmi obecně pojaté aktivity bez přesně definované náplně.

Mezi největší skupinu úspěšných žadatelů patří školy a školská zařízení, celkem 35 a z toho 26 škol středních. Dva projekty byly vytvořeny městy a obcemi a po jednom

schváleném projektu pro vysokou školu, právnickou osobu, odborové organizace a hospodářskou komoru.

Tabulka 4.14: Rozčlenění dle typu úspěšných žadatelů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.1

Typ žadatele	Počet úspěšných žadatelů
Školy a školská zařízení	35
• z toho SŠ	26
• z toho ZŠ	9
Města, obce a svazky obcí	2
Vysoké školy	1
Právnické osoby působící ve vzdělávání a kariérovém poradenství	1
Odborové organizace a organizace zaměstnavatelů, profesní a oborová sdružen	1
Hospodářská komora	1
Sdružení a asociace škol	0
Zaměstnavatelé, pokud v souladu s předmětem své činnosti poskytují plnění v souvislosti s aktivitami, které mohou být předmětem podpory OP VK, nebo s vytvářením nezbytných podmínek pro takové aktivity	0
Nestátní neziskové organizace	0
Celkem	41

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Pro oblast podpory 1.2 *Rovné příležitosti dětí a žáků, včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v Olomouckém kraji* byly podpořeny následující sektory zájmu.

Tabulka 4.15: Zaměření úspěšných projektů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.2 do jednotlivých oblastí vzdělávání

Zaměření projektů	Počet úspěšných projektů
Zavádění a rozvoj vyučovacích metod a organizačních forem, které podporují žáky se SVP a integraci žáků se SVP	11
Prevence rasismu a xenofobie	3
Vzdělávání dětí v dětských domovech	2
Mimořádně nadaní žáci	2
Zvýšení počítačové gramotnosti	1
Výuka cizích jazyků	1
E-learning	1
Celkem	21

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

V rámci podpory 1.2 bylo nejvíce úspěšných projektů zaměřeno na *Zavádění a rozvoj vyučovacích metod a organizačních forem, které podporují žáky se SVP a integraci žáků se SVP*. Žáci se SVP (speciálními vzdělávacími potřebami) jsou žáci se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním nebo sociálním znevýhodněním. Bylo podpořeno celkem 11 projektů v Olomouckém kraji v této kategorii. Mnohem menší podíl úspěšných projektů bylo v oblasti *Prevence rasismu a xenofobie* (3), *Vzdělávání dětí v dětských domovech* a *Mimořádně nadaní žáci* (2), *Zvýšení počítačové gramotnosti*, *Výuka cizích jazyků* a *E-learning* po jednom projektu.

Nejvíce úspěšných projektů předložily opět školy a školská zařízení (14), nestátní neziskové organizace (6) a organizace působící v oblasti volného času dětí a mládeže. Viz. tabulka č. 4.16.

Tabulka 4.16: Rozčlenění dle typu úspěšných žadatelů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.2

Typ žadatele	Počet úspěšných žadatelů
Školy a školská zařízení	14
• z toho ZŠ	7
• z toho SŠ	7
Nestátní neziskové organizace	6
Organizace působící v oblasti volného času dětí a mládeže	1
Vysoké školy	0
Sdružení a asociace škol	0
Právnícké osoby působící ve vzdělávání a kariérovém	0
Města, obce a svazky obcí	0
Celkem	21

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Statistiku oblasti podpory 1.3 *Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení v Olomouckém kraji* v prvním a druhém kole výzev poskytuje následující tabulka.

Tabulka 4.17: Zaměření úspěšných projektů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.3 do jednotlivých oblastí vzdělávání

Zaměření realizovaných projektů	Počet realizovaných projektů
Odborný růst pedagogů z oblasti služeb, prohlubování základních a odborných znalostí a odborných dovedností	5
Pouze ICT	4
Výuka cizích jazyků	3
Profesní potenciál výchovných pracovníků	2
Specializace na fyziku	2
ICT + EVVO	2
Řízení lidských zdrojů a rozvoj klíčových kompetencí	2
Oblast tělesné výchovy	2
Ekonomické zaměření	1
Výtvarná výchova	1
Oblast etické výchovy	0
Celkem	24

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Mezi nejvíce podporovanou aktivitu patřila oblast *Odborný růst pedagogů z oblasti služeb, prohlubování základních a odborných znalostí a odborných dovedností* s pěti projekty. Dále nejvíce projektů bylo v oblasti *Informační a komunikační technologie* a *Výuky cizích jazyků*.

Nejlepšími žadateli byly Ostatní školy a školská zařízení, uspělo 15 projektů. Další skupinou se 3 projekty byly ostatní vzdělávací instituce, nestátní neziskové organizace, se 2 projekty vysoké školy a s jedním základní školy.

Tabulka 4.18: Rozčlenění dle typu úspěšných žadatelů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.3

Typ žadatele	Počet úspěšných žadatelů
Školy a školská zařízení - ostatní	15
Ostatní vzdělávací instituce	3
Nestátní neziskové organizace	3
Vysoké školy	2
Školy a školská zařízení - Základní školy	1
Sdružení a asociace škol	0
Města, obce a svazky obcí	0
Celkem	24

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Poslední oblastí podpory je 3. 2 *Podpora nabídky dalšího vzdělávání v Olomouckém kraji*. Schválené projekty se nejvíce věnovaly *Podpoře vzdělávací nabídky v oblasti dalšího vzdělávání – rozvoj vzdělávacích programů pro vzdělávání dospělých ve školách a dalších vzdělávacích institucích*, kdy se v projektech tato oblast objevila devětkrát. Druhou nejvíce frekventovanou oblastí bylo *Vzdělávání pedagogů, lektorů, řídících a organizačních pracovníků škol a dalších vzdělávacích a poradenských středisek působících v oblasti specializačního vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj*, ve třech případech.

Tabulka 4.19 Zaměření úspěšných projektů z 1. Výzvy oblasti podpory 3.2 do jednotlivých oblastí vzdělávání

Zaměření projektu	Počet úspěšných projektů
Podpora vzdělávací nabídky v oblasti dalšího vzdělávání – rozvoj vzdělávacích programů pro vzdělávání dospělých ve školách a dalších vzdělávacích institucích	9
Vzdělávání pedagogů, lektorů, řídících a organizačních pracovníků škol a dalších vzdělávacích a poradenských středisek působících v oblasti specializačního vzdělávání a vzdělávání pro udržitelný rozvoj	3
Podpora provázanosti dalšího vzdělávání s počátečním vzděláváním při vytváření vzdělávacích modulů	1
Poradenství a metodická pomoc při zavádění moderních a inovativních vzdělávacích technologií a metod (pro organizace působící v oblasti specializačního a dalšího vzdělávání pro udržitelný rozvoj)	1
Rozvoj sítí a partnerství subjektů působících v oblasti dalšího vzdělávání a poradenství	0

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Pozn.: Jednotlivé žádosti jsou zaměřeny na více než jednu oblast vzdělávání.

Celkově bylo podpořeno 10 projektů, z toho 9 předložily vzdělávací instituce a jeden projekt předložila nestátní nezisková organizace. Vysoké školy se na této oblasti podpory vůbec nepodílely.

Tabulka 4.20: Rozčlenění dle typu úspěšných žadatelů z 1. výzvy oblasti podpory 3.2

Typ žadatele	Počet úspěšných žadatelů
Vzdělávací instituce (včetně právnických osob vykonávajících činnost škol a školských zařízení zapsaných ve školském rejstříku)	9
Nestátní neziskové organizace	1
Vysoké školy	0
Města, obce a svazky obcí	0
Hospodářská komora	0
Celkem	10

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

Třetí výzva k předkládání projektů

Než bylo vyhlášeno zatím poslední kolo výzvy, proběhla analýza stávající situace ve vzdělávání a byly určeny přesné potřeby Olomouckého kraje, které stojí na podpoře realizace kurikulární reformy jako nástroje k modernizaci vzdělávání v České republice. Důraz je kladen především na praktickou realizaci reformy ve školách a tak jsou ve výzvě Olomouckého kraje vyhlášeny aktivity, které ji podporují. Oproti tomu byly z výzev odejmuty příliš obecné aktivity, které nemají praktický dopad, a v předešlých dvou kolech výzev o ně žadatelé neprojevovali žádný zájem. (Krajský úřad Olomouc, 2010)

Právě probíhající výzva poběží do 14. 5. 2010, kdy po uzavření termínu pro odevzdání žádostí budou projekty podrobeny čtyřfázovému hodnocení a budou vybrány jen ty, které splní všechna kritéria. Přehled vymezení podporovaných projektů pro jednotlivé oblasti podpory v rámci 3. výzvy Olomouckého kraje:

Prioritní osa 1 – Počáteční vzdělávání

- *Oblast podpory 1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání*

Podporované jsou projekty na podporu podmínek pro implementaci školních vzdělávacích programů ve školách a školských zařízeních, zavádění vyučovacích metod, organizačních forem a výukových činností včetně tvorby modulových výukových programů s důrazem na mezipředmětové vazby, zvýšení kvality výuky cizích jazyků, vytváření podmínek pro dlouhodobé hostování plně kvalifikovaných učitelů cizích jazyků, zlepšování podmínek pro využívání ICT, spolupráce institucí počátečního vzdělávání na regionální úrovni s aktéry na trhu práce, rozvoj kariérového poradenství ve školách, včetně vyhledávání žáků ohrožených nesprávnou volbou nebo předčasným odchodem ze systému vzdělávání, podpora škol v oblasti evaluace, rozvoj podnikatelských znalostí, schopností a dovedností žáků v počátečním vzdělávání, zlepšování podmínek pro výuku technických oborů.

Mezi cílové skupiny patří žáci škol a školských zařízení, pracovníci škol a školských zařízení, vedoucí pracovníci škol a školských zařízení, pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání dětí a mládeže a pracovníci působící v oblasti volného času dětí a mládeže. (Krajský úřad Olomouc, 2010)

- *Oblast podpory 1. 2 Rovné příležitosti dětí a žáků, včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami*

Uplatňování a zlepšování organizačních forem a výuky a vyučovacích metod podporujících rovný přístup ke vzdělávání - využití ICT a E-learningových aplikací, zvyšování kompetence pedagogických pracovníků pro odstraňování bariér bránících rovnému přístupu všech jedinců ke vzdělávání, rozvoj poradenství, vybudování *záchranné sítě* pro osoby ohrožené předčasným odchodem ze systému vzdělávání a těch, kteří se chtějí do systému navrátit, včasné zajištění minimální garantované péče o děti se sociokulturním znevýhodněním, prevence rasismu a xenofobie, vzdělávání dětí cizinců, podpora neformálního vzdělávání.

Cílovou skupinu tvoří děti a žáci se speciálními vzdělávacími potřebami od 3 let, děti (do 18 let), které předčasně opustily systém počátečního vzdělávání, žáci základních a středních škol se speciálními vzdělávacími potřebami, rodiče dětí a žáků, děti a žáci mimořádně nadaní, pracovníci škol a školských zařízení, vedoucí pracovníci, pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání dětí a mládeže, pracovníci a dobrovolní pracovníci organizací působících v oblasti vzdělávání asistenčních služeb. (Krajský úřad Olomouc, 2010)

- *Oblast podpory 1.3 Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení*

Metodická podpora výuky cizích jazyků, zvýšení dostupnosti, kvality a atraktivity nabídky dalšího vzdělávání pro pracovníky škol a školských zařízení, další vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení včetně realizace odborných praxí a zahraničních stáží s důrazem na realizaci kurikulární reformy, na jazykové vzdělávání, využívání ICT ve výuce a environmentální vzdělávání.

Cílovou skupinou jsou pracovníci a vedoucí škol a školských zařízení včetně učitelů a vedoucích mateřských škol. (Krajský úřad Olomouc, 2010)

Prioritní osa 3 – Další vzdělávání

- *3. 2 Podpora nabídky dalšího vzdělávání*

Podpora provázanosti dalšího vzdělávání s počátečním vzděláváním vytvářením vzdělávacích modulů, podpora vzdělávací nabídky v oblasti dalšího vzdělávání, vzdělávání pedagogů, lektorů, řídicích a organizačních pracovníků škol a dalších vzdělávacích a poradenských středisek působících v oblasti specializačního vzdělávání, vzdělávání pro udržitelný rozvoj.

Cílovou skupinu tvoří účastníci dalšího vzdělávání, pracovníci vzdělávacích institucí a lektori. (Krajský úřad Olomouc, 2010)

Srovnání s ostatními kraji v ČR

Pro srovnání se podíváme, v jaké situaci je dalších 7 krajů České republiky. Není zde zahrnuto všech 13 krajů (pro kraj Praha se OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost nerealizuje), neboť informace nebyly dostupné. Není uveden kraj: Ústecký, Pardubický, Vysočina, Středočeský, Plzeňský. Nicméně pro představu a srovnání pozice Olomouckého kraje jsou informace dostatečné. Celková finanční alokace jednotlivých krajů se velice liší, takže. Nejvyšší alokaci z uvedených krajů má Moravskoslezský a Jihomoravský, čemuž pak odpovídá i množství předložených a posléze schválených projektů. Proto bude vhodné srovnávat kraje se podobnou výší alokace – Olomoucký, Jihočeský, Zlínský. Z těchto tří bylo nejvíce předložených žádostí v kraji Zlínském, 394. Ale nejvyšší počet schválených projektů (96) byl jak v kraji Jihočeském tak Olomouckém. Ale nejvyšší podíl doporučené podpory byl v kraji Olomouckém.

Tabulka 4.21: Alokace a počty projekty dle jednotlivých krajů v ČR za 1. a 2. výzvu

Kraj	Celková alokace v Kč	Počet předlož. projektů	Počet podpořených projektů	Doporučená výše podpory
Jihočeský	664 996 395	347	96	277 331 983
Jihomoravský	1 056 521 212	593	155	600 455 807
Karlovarský	318 335 095	163	39	141 376 886
Královéhradecký	578 261 529	232	60	311 879 938
Liberecký	448 894 661	283	63	264 023 364
Moravskoslezský	1 334 793 323	657	231	847 109 176
Zlínský	626 732 052	394	80	348 530 828
Olomoucký	668 833 860	368	96	395 349 139

Zdroj: Krajský úřad Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ)

Globálním cílem tohoto operačního programu je: „*Zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost lidí v ČR na úroveň průměru 15 nejlepších zemí EU*“, Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2007. Schéma cílů operačního programu viz. Příloha 4 - Schéma cílů OP Lidské zdroje a zaměstnanost.

Projekty v rámci OP LZZ mohou být v případě prioritních os 2, 4 a 5 realizovány na celém území České republiky a projekty v rámci prioritních os 1 a 3 pak mohou být realizovány na území České republiky s výjimkou regionu NUTS II hl. město Praha. Ve finančním rámci nejsou explicitně stanoveny alokace na jednotlivé regiony.

V roce 2009 úřady práce realizovaly národní individuální projekty (NIP), které jsou financovány z Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a českých veřejných zdrojů. Národní individuální projekty jsou děleny:

- *Společensky účelná pracovní místa (SÚPM)* – podpora dlouhodobějšího uplatnění uchazečů s kvalifikačními, věkovými či jinými handicapy na trhu práce formou úhrady mzdových nákladů vč. pojistného.
- *Veřejně prospěšné práce (VPP)* – časově omezené pracovní spočívající především v údržbě veřejných prostranství a budov a jsou určeny zejména pro velmi znevýhodněné uchazeče na trhu práce (nezaměstnané s nízkou kvalifikací, vyšším věkem a dlouhodobější evidencí). Projekt umožnil obnovu a získání pracovních návyků a zvýšení společenské integrace.
- *Poradenství a rekvalifikace* – v rámci poradenství se uskutečnily akce na podporu motivace a aktivizace, nácviku dovedností a technik vyhledávání zaměstnání a orientace na trhu práce uchazečů, čímž se zvýšila pracovní a společenská integrace nezaměstnaných. Dále probíhaly kurzy rekvalifikace.

Následující tabulka uvádí počet vytvořených pracovních míst v Olomouckém kraji v roce 2008 a celkem za rok 2009 za příspěvi ESF.

4.22: Počet nově vytvořených míst v Olomouckém kraji 2008,2009

Nástroj aktivní politiky zaměstnanosti	2008	2009
OP LZZ - VPP	569	1 346
OP LZZ - SÚPM	205	1 097
Celkem z ESF	774	2 443
Celkem nová místa v kraji	2 234	3 514

Zdroj: Úřad práce Olomouc, 2010, vlastní zpracování.

V roce 2009 bylo pomocí aktivní politiky zaměstnanosti vytvořeno v Olomouckém kraji celkem 3 514 pracovních míst. Je to 1 280 více než v roce předešlém. Velký podíl na tomto nárůstu má Evropský sociální fond, neboť došlo k významnému nárůstu pracovních míst vytvořených za pomoci právě tohoto fondu. V rámci společensky účelných pracovních míst (SÚPM) bylo vytvořeno 1 097 pracovních pozic a veřejně prospěšných míst bylo podpořeno 1346 pracovních míst v roce 2009, tzn., že v roce 2009 za příspěvi Evropského sociálního fondu našlo 2 443 osob pracovní příležitost.

Nebýt této pomoci, míra nezaměstnanosti by v Olomouckém kraji stoupla o 2 p.b. Tak bylo v Olomouckém kraji k 31. 12. 2009 celkem 41 092 osob bez zaměstnání, což odpovídá míře nezaměstnanosti 12,2%. Průměrná míra nezaměstnanosti k tomuto datu za celou ČR byla 9,2%. (Úřad práce v Olomouci, 2010)

Úřady práce se podílí na realizaci také regionálních individuálních projektů z OP LZZ. Zaměření oblastí podpor z tohoto programu je následující:

Oblast podpory 1.2 - Zvyšování adaptability zaměstnanců restrukturalizovaných podniků

Oblast podpory 2.1 - Posílení aktivních politik zaměstnanosti

Oblast podpory 5.1 - Mezinárodní spolupráce

V oblasti podpory 1.2 a 5.1 nebyly zatím žádné projekty realizovány. Následující tabulka uvádí přehled šesti projektů v oblasti podpory 2.1 *Posílení aktivních politik zaměstnanosti*, které byly realizovány v Olomouckém kraji.

4.23: Realizované projekty OP LZZ v oblasti podpory 2.1 v Olomouckém kraji

Název projektu	Základní princip projektu	Cílová skupina	Doba realizace	Finanční alokace projektu v Kč
Zkušenost Plus	Komplexnost služeb, individuální přístup, pomoc při hledání práce formou couchingu	Uchazeči o zaměstnání s věkovou hranicí nad 50 let	1. 3. 2009 až 29. 2. 2012	26 232 586
Dítě není překážkou	Zkrácený pracovní úvazek, praxe u zaměstnavatele s možností následného zaměstnání, možnost aktivně se účastnit až dvou rekvalifikací "šitých na míru" účastníkům, individuální poradenství, zabezpečení hlídání dětí v průběhu realizace aktivit	Uchazeči o zaměstnání pečující o dítě do 15 let věku v evidenci ÚP	1. 3. 2009 až 29. 2. 2012	31 384 900
Na svém základu můžete stavět	Zprostředkování zaměstnání, poradenské činnosti, pracovní diagnostika, bilanční diagnostika, rekvalifikace, podpora uplatnění na trhu práce, zajištění odborné praxe v rámci rekvalifikací, podpora pružných forem zaměstnání, motivační aktivity, doprovodné aktivity	Uchazeči o zaměstnání se základním vzděláním v evidenci ÚP	1. 7. 2009 až 30. 6. 2010	29 491 154
Nesed'te doma!	Aktivizaci a znovunavrácení osob z cílové skupiny na trh práce	Dlouhodobě nezaměstnaní (déle než 6 měsíců v evidenci ÚP)	1. 7. 2009 až 30. 6. 2010	35 070 260
Na skok!	Aktivizovat osoby z cílové skupiny a umožnit jim rychle se vrátit na trh práce	Uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP do 5 měsíců	1. 3. 2010 až 28. 2. 2013	51 032 141
Šance pro středoškoláky	Rozšíření a získání nových znalostí a zkušeností pro účastníky projektu prostřednictvím poradenských služeb a vzdělávacích aktivit	Středoškolsky vzdělání uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP	1. 3. 2010 až 28. 2. 2013	43 924 542
Celkem				217 135 583

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2010, vlastní zpracování.

V Olomouckém kraji jsou realizované projekty OP LZZ, jejichž rozpočet je více jak 217 mil. Kč. Tyto finanční prostředky půjdou do šesti projektů, které se věnují uchazečům o zaměstnání nad 50 let, dlouhodobě nezaměstnaným, uchazečům o zaměstnání vychovávajícím dítě mladší 15 let, lidem se základním vzděláním bez práce, středoškolsky vzdělaným uchazečům a krátkodobě nezaměstnaným. Projekty se snaží pomoci lidem většinou s nalezením zaměstnání, poskytují poradní činnost, vzdělávací aktivity, rekvalifikace, pracovní diagnostiku, zajištění odborné praxe či motivační aktivity. Všechny projekty budou trvat několik let, většinou kolem tří let. Proto jejich finanční alokace je také velmi vysoká, pohybuje se v desítkách milionů Kč.

Následující tabulka poskytuje přehled o počtu již ukončených a o právě probíhajících (ke dni 19. 4. 2010) výzvěch OP LZZ v celé České republice. Celkem bylo vyhlášeno 47 výzev, kdy 29 bylo ukončeno a v současnosti jich probíhá 18, z toho 12 pro individuální projekty a 6 pro grantové projekty.

4.24: Počet výzev OP LZZ

Projekty	Ukončené výzvy	Probíhající výzvy
Individuální	12	12
Grantové	17	6
Celkem	29	18

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2010, vlastní zpracování.

Olomoucký kraj, stejně tak jako ostatní kraje České republiky, si uvědomil, že je potřeba zlepšit situaci ve vzdělávání a rozvíjet své obyvatelstvo tak, aby se z Olomouckého kraje stal region prosperující, který má vzdělané obyvatelstvo, jež bude v kraji zůstat, mít dobrou práci a těšit se života. Z toho důvodu se zapojil do čerpání finančních prostředků z Evropského sociálního fondu, který vyřešil problém, kde vzít finanční prostředky na zlepšení kvality ve vzdělávání. Olomoucký kraj se v období 2007 – 2013 podílí na dvou operačních programech financovaných z ESF – Vzdělávání pro konkurenceschopnost a Lidské zdroje a zaměstnanost.

Olomoucký kraj si vede velice dobře v získávání podpory z operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost. Uskutečnily se již 2 výzvy na předkládání žádostí a třetí právě běží. V první a druhé výzvě bylo obdrženo velké množství žádostí, celkem 546 a

nárokována částka těchto projektů byla více jak 2,796 mld. Kč. Z velkého množství předložených projektových žádostí bylo ohodnoceno více jak 65 body, tedy žádosti považované za vyhovující vzhledem ke stanoveným kritériím, celkem 243 projektů. Ovšem finanční prostředky jsou omezené a podporu dostaly jen nejlepší z nich. Takže v 1. a 2. Kole výzvy bylo celkově podpořeno 96 projektů v celkové alokaci 395 349 138 Kč. Finanční rámec určený pro Olomoucký kraj na toto programové období je 668 833 860, což znamená, že na další výzvy bude k dispozici v Olomouckém kraji ještě 273 484 722 Kč.

V rámci druhého realizovaného operačního programu OP LZZ v Olomouckém kraji, jež je financován z ESF, bylo podpořeno 6 individuálních regionálních projektů. Tyto projekty jsou zaměřeny na podporu aktivní politiky zaměstnanosti (poradní činnost, vzdělávací aktivity, rekvalifikace, pracovní diagnostiku, zajištění odborné praxe, motivační aktivity, coaching, asistence při hledání práce) a jsou určeny pro různé skupiny uchazečů o zaměstnání. Celková částka, jež poputuje do Olomouckého kraje z ESF na tyto projekty, bude 217 135 583 Kč. Další oblastí činnosti ESF v Olomouckém kraji je podpora vzniku společensky účelných pracovních míst a veřejně prospěšných prací. V roce 2009 za přispění Evropského sociálního fondu našlo 2 443 osob zaměstnání v tomto regionu, čímž se přispělo ke snížení nezaměstnanosti o 2 p.b.

Když sečteme alokaci z OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost určenou pro tento region 688 833 860 Kč a zatím naplánovanou pomoc z OP Lidské zdroje a zaměstnanost 217 135 583 Kč, není zde určena alokace pro jednotlivé regiony NUTS II, dostaneme částku 905 969 443 Kč. Tedy více než 900 mil. Kč půjde do Olomouckého kraje z Evropského sociálního fondu a státního rozpočtu na podporu a rozvoj vzdělávání. Nebýt tohoto fondu, o kolik významných a užitečných projektů a aktivit bychom byly ochuzeni. A popravdě nevěřím tomu, že by se na podpořené projekty bez pomoci ESF našly finance ze státního rozpočtu. Evropský sociální fond má proto nezastupitelnou roli při zvyšování kvality ve vzdělávání v Olomouckém kraji.

5 ZÁVĚR

Olomoucký kraj je region oplývající tradicemi a bohatou historií, ve kterém žije více jak 640 tisíc obyvatel. V ekonomické struktuře stále dominuje zpracovatelský průmysl a také zemědělství má stále nadprůměrný podíl. Kraj ovšem dosahuje pouze 76,2% republikového průměru ve tvorbě HDP na 1 obyvatele v roce 2008. Měl by se více zaměřit na oblast služeb, jež jsou zdrojem konkurenceschopnosti. Nevyužitý potenciál kraje je také v oblasti cestovního ruchu. V oblasti vzdělávání má kraj také své velké rezervy.

Ze statistických dat vyplývá, že v Olomouckém kraji je celkem 362 mateřských škol s více jak 19 tisíci žáky, 306 základních škol s více jak 50 tisíci žáky, 100 škol středních s více než 36 tisíci studenty, 8 vyšších odborných škol, na kterých studuje 1294 studentů a 3 vysoké školy s více jak 21 tisíci studentů. Struktura obyvatel dle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání je podobná průměru v ČR. Horší pozici má kraj ve srovnání obyvatelstva s terciárním vzděláním, kde dosahuje hodnot 12% obyvatelstva, což je o 2,5% nižší podíl než v celé ČR.

Cílem mé práce bylo identifikovat formy podpory vzdělávání v Olomouckém kraji z Evropského sociálního fondu. Tohoto cíle jsme dosáhla určením dvou operačních programů, jejichž prostřednictvím plynou finanční prostředky do oblasti vzdělávání – OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost a OP Lidské zdroje a zaměstnanost. U každého operačního programu jsem provedla analýzu realizace v Olomouckém kraji – vyhlášené výzvy, podpořené projekty a jejich zaměření, určení nejúspěšnějších projektů a finanční alokace plynoucí z Evropského sociálního fondu.

V rámci operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost byly Krajským úřadem v Olomouci vyhlášeny zatím tři výzvy. Dvě již proběhly a třetí právě běží (do 14. 5. 2010). Realizují se tyto globální granty: *1.1 Zvyšování kvality ve vzdělávání v Olomouckém kraji*, *1.2 Rovné příležitosti dětí a žáků, včetně dětí a žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v Olomouckém kraji*, *1.3 Další vzdělávání pracovníků škol a školských zařízení v Olomouckém kraji* a *3.2 Podpora nabídky dalšího vzdělávání v Olomouckém kraji*. Kraj má k dispozici více jak 668 mil. Kč, kdy celková podpory z ESF pro globální granty je více než 568 mil. Kč a příspěvek ze státního rozpočtu činí více jak 100 mil. Kč. V první a druhé výzvě bylo obdrženo velké množství žádostí, celkem 546 a nárokováná částka těchto projektů byla více jak 2,796 mld. Kč. Skutečně podpořeno

bylo 96 projektů v celkové alokaci 395 349 138 Kč. Jako nejúspěšnější projekty byly ohodnoceny projekty na výuku znakové řeči, interaktivní výuku v přírodě, ICT výuka, E-learning, další vzdělávání, jazykové kurzy pro nevidomé či nové vyučovací metody.

Z operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost využil a v budoucích letech využije Olomoucký kraj také velkou finanční částku a to více jak 217 mil. Kč. Ta bude plynout do kraje prostřednictvím šesti projektů, jež se zaměřují na podporu aktivní politiky zaměstnanosti (poradní činnost, vzdělávací aktivity, rekvalifikace, pracovní diagnostiku, zajištění odborné praxe, motivační aktivity, coaching, asistence při hledání práce) a jsou určeny pro různé skupiny uchazečů o zaměstnání. Co je podstatné, v roce 2009 za přispění Evropského sociálního fondu, vzniklo v kraji 2 443 pracovních míst, což znamenalo, že se míra nezaměstnanosti v Olomouckém kraji v důsledku ekonomické krize zvýšila, avšak vytvořená místa byla příčinou jejího snížení až o 2 p.b.

V úvodu mé diplomové práce jsem si stanovila tyto hypotézy:

- 1. Olomoucký kraj využívá prostředky z Evropského sociálního fondu a tím přispívá k rozvoji vzdělávání v kraji.*
- 2. Prostředky z Evropského sociálního fondu přispěly ke snížení nezaměstnanosti v Olomouckém kraji.*

Závěrem mohu tedy říct, že první stanovenou hypotézu potvrzují, neboť se prostřednictvím Evropského sociálního fondu, za přispění státního rozpočtu, investuje do Olomouckého kraje více jak 900 mil. Kč. Všechny tyto prostředky půjdou do oblasti vzdělávání, čímž budou podpořeny projekty, které zlepší přístup a úroveň ve vzdělávání v tomto regionu. Mohu tedy říci, že bez přispění Evropského sociálního fondu by tak potřebné a užitečné projekty neměly velkou šanci na život.

Také mohu konstatovat, že i druhou hypotézu potvrzují, neboť prostředky z Evropského sociálního fondu přispěly ke snížení nezaměstnanosti, a to o 2 p.b., kdy v roce 2009 s pomocí ESF vzniklo v kraji 2 433 pracovních míst.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

a) Literatura

BOHÁČKOVÁ, I., HRABÁNKOVÁ, M. *Strukturální politika Evropské unie*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 188 s. ISBN 9788074001116

HOBZA, A. *Evropská unie a hospodářské reformy*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 352 s. ISBN 978-80-7400-122-2

KOTÝNKOVÁ, M.; NĚMEC, O. *Lidské zdroje na trhu práce*. 1. vyd. Havlíčkův Brod: Kamil Mařík – PROFESSIONAL PUBLISHING, 2003. 199 s. ISBN 80-86419-48-7

MINISTERSTVO ŠKOLSVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Národní program rozvoje vzdělávání v České republice*. Bílá kniha. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání – nakladatelství Taurus, 2001. 98s. ISBN 80-211-0372-8

PAVLÁK, M. *Lidské zdroje a fondy EU. Evropský sociální fond jako nástroj spolufinancování projektů v oblasti rozvoje lidských zdrojů*. 1. vyd. Praha: ASPI, a. s., 2006. 128 s. ISBN 80-7357-139-0

b) Internetové zdroje

BYDŽOVSKÁ, M. *Luděk Urban o hospodářské strategii EU do roku 2020* [online]. 4. 3. 2010. [cit. 2010-03-19]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/8801/15583/clanek/ludek-urban-o-hospodarske-strategii-eu-do-roku-2020/>>.

CEDEFOP – EVROPSKÉ STŘEDISKO PRO ROZVOJ ODBORNÉ PŘÍPRAVY. *Česká republika – zaostřeno na odborné vzdělávání* [online]. 2009. [cit. 2010-04-13]. Dostupné z: <http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/8029_cs.pdf>.

CERMAT – CENTRUM PRO ZJIŠŤOVÁNÍ VÝSLEDKŮ VZDĚLÁVÁNÍ. *Školy mohou maturovat podle nové metodiky už letos* [online]. 11. 3. 2010. [cit. 2010-04-06]. Dostupné z: <<http://www.novamaturita.cz/tiskova-zprava-cermatu-lkoly-mohou-maturovat-podle-nove-metodiky-uz-letos-1404034324.html>>.

CZECH TRADE. *BusinessEurope – pro rok 2010 se čeká mírné zlepšení* [online]. 15. 2. 2010. [cit. 2010-03-21]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/podnikatelske-prostredi/businesseseurope-pro-2010-ceka-zlepseni/1000520/56374/>>.

CZECH TRADE. *Charakteristika Olomouckého kraje* [online]. 19. 3. 2008. [cit. 2010-04-22]. Dostupné z: <<http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/olomoucky-kraj/charakteristika-olomouckeho-kraje/1000930/41072/>>.

ČESKÁ SPOŘITELNA. *Měsíčník EU aktualit. 2010: Evropský rok boje s chudobou a sociálním vyloučením* [online]. 2010. [cit. 2010-03-21]. Dostupné z: <http://www.csas.cz/banka/content/inet/internet/cs/Mesicnik_2010_01.pdf>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Nejnovější údaje: Olomoucký kraj* [online]. 19. 4. 2010. [cit. 2010-04-21]. Dostupné z: <<http://www.czso.cz/xm/redakce.nsf/i/home>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Oblast Střední Morava* [online]. 2004. [cit. 2010-04-20]. Dostupné z: <[http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/50002C6E7F/\\$File/136204a16.pdf](http://www.czso.cz/csu/2004edicniplan.nsf/t/50002C6E7F/$File/136204a16.pdf)>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistická ročenka Olomouckého kraje 2008* [online]. 19. 12. 2008. [cit. 2010-04-20]. Dostupné z: <<http://www.olomouc.czso.cz/xm/edicniplan.nsf/p/13-7101-08>>.

EURACTIV. *Informační zdroje pro celoživotní vzdělávání v ČR* [online]. 29. 11. 2007. [cit. 2010-04-01]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/vzdelavani0/link-dossier/informacni-zdroje-pro-celozivotni-vzdelavani-v-cr>>.

EUROPEAN UNION. *Agenda for social policy (2000 – 2005)* [online]. 2. 10. 2005. [cit. 2010-03-18]. Dostupné z: <http://europa.eu/legislation_summaries/employment_and_social_policy/social_agenda/c10115_en.htm>.

EUROPEAN UNION. *László Andor – my mandate* [online]. 2010. [cit. 2010-03-20]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/andor/about/mandate/index_en.htm>.

EUROPEAN UNION. *New Commission report presents first assessment of roll-out of European cohesion policy* [online]. 31. 3. 2010. [cit. 2010-04-06]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=748&furtherNews=yes>>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Evropský sociální fond - Investic do lidí 2007 – 2013* [online]. 2007. [cit. 2009-07-02]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/employment_social/esf/docs/facts_figures_cs.pdf>.

EVROPSKÁ KOMISE. *Evropský sociální fond: 50 let investic pro lidi* [online]. 2007. [cit. 2010-03-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/employment_social/esf/docs/50th_anniversary_book_cs.pdf>.

- EVROPSKÁ UNIE. *Amsterodamská smlouva* [online]. 1999. [cit. 2010-03-15]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/pdf/amsterodamska_smlouva_cs.pdf>.
- EVROPSKÁ UNIE. *Evropský rok boje proti chudobě a sociálnímu vyloučení* [online]. 2010. [cit. 2010-03-20]. Dostupné z: <<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=cs&catId=637>>.
- EVROPSKÁ UNIE. *Lisabonská strategie* [online]. 12. 12. 2009. [cit. 2010-03-12]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/ceskarepublika/abc/policies/art2843_cs.htm>.
- EVROPSKÁ UNIE. *Zaměstnanost a sociální věci* [online]. 19. 4. 2010. [cit. 2010-03-11]. Dostupné z: <http://europa.eu/pol/socio/index_cs.htm>.
- FONDY EVROPSKÉ UNIE. *Programy 2007 – 2013* [online]. 2008. [cit. 2009-03-20]. Dostupné z: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2007-2013>>.
- HLAVNÍ MĚSTO PRAHA. *Výroční zpráva o realizaci operačního programu Praha – Adaptabilita za rok 2007* [online]. 2008. [cit. 2010-04-15]. Dostupné z: <http://www.prahafondy.eu/userfiles/File/OPPA%20dokumenty/OPPA_Vyrocní_zprava_2007_FINAL.pdf>.
- KHOL, R. *Strategie 2020: EU se snaží přebít neúspěch Lisabonské strategie* [online]. 8. 3. 2010. [cit. 2010-03-19]. Dostupné z: <<http://zahranicni.ihned.cz/c1-40913610-strategie-2020-eu-se-snazi-prebit-neuspech-lisabonske-strategie>>.
- KLVAČOVÁ, E.; JÍROVÁ, H. *Evropská sociální politika* [online]. 2004. [cit. 2010-03-20]. Dostupné z: <<http://www.kap.zcu.cz/opory/vei/Socialni%20politika%20EU.pdf>>.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Evropský sociální fond v ČR* [online]. 2008. [cit. 2009-03-13]. Dostupné z: <<http://www.esfcr.cz/evropsky-socialni-fond-v-cr>>.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost* [online]. 2010. [cit. 2010-04-11]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/ESF/konference_seminare_OP_VK/brezen_2010/OP_VK_prezentace.pdf>.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Operační program lidské zdroje a zaměstnanost 2007 – 2013* [online]. 5. 1. 2009. [cit. 2010-04-13]. Dostupné z: <<http://www.mpsv.cz/cs/6018>>.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Výroční zpráva OP LZZ za rok 2008* [online]. 15. 12. 2009. [cit. 2010-04-11]. Dostupné z: <<http://www.esfcr.cz/file/7702/>>.
- MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR. *Harmonogram výzev* [online]. 2008. [cit. 2010-04-12]. Dostupné z: <<http://www.esfcr.cz/harmonogram-vyzev>>.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Boloňský proces* [online]. 2009. [cit. 2010-04-07]. Dostupné z: <<http://www.bologna.msmt.cz/>>.

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. Na startu školské reformy [online]. 2008. [cit. 2010-04-04]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/vyrocní_zpravy/VZ_MSMT_2007_I_díl.pdf>.

NÁRODNÍ VZDĚLÁVACÍ FOND. *Evropský sociální fond* [online]. 2009. [cit. 2009-03-10]. Dostupné z: <<http://www.nvf.cz/esf/index.htm>>.

OLOMOUCKÝ KRAJ. *Olomoucký kraj – stručné informace* [online]. 2006. [cit. 2010-04-15]. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/NR/rdonlyres/36CC04E6-985C-48A3-ACA7-9166908E5DFA/0/Olomoucky_kraj__strucne_informace.pdf>.

OLOMOUCKÝ KRAJ. *Olomoucký kraj – víc než očekáváte* [online]. 2002. [cit. 2010-04-17]. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/NR/rdonlyres/1593CA1F-120D-4BD0-859B-EDD459CA33C7/12672/Vice_nez_ocekavate.pdf>.

OLOMOUCKÝ KRAJ. *Olomoucký kraj* [online]. 2008. [cit. 2010-04-15]. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/NR/rdonlyres/21D386C0-C617-4E4C-A028-8F29D98D9CEE/0/VZ_2008.pdf>.

OLOMOUCKÝ KRAJ. *Statistické ukazatele v kostce* [online]. 2006. [cit. 2010-04-15]. Dostupné z: <http://www.kr-olomoucky.cz/NR/rdonlyres/9FE11EA6-207C-4581-BD40-234DD0E262E6/0/statisticke_ukazatele_v_kostce__CJ.pdf>.

ORINIAKOVÁ, P. *Evropská sociální charta Rady Evropy* [online]. 2001. [cit. 2010-03-10]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/employment_social/esf/docs/facts_figures_cs.pdf>.

ORINIAKOVÁ, P. *Sociální politika Evropské unie – základní dokumenty* [online]. 2001. [cit. 2010-03-12]. Dostupné z: <<http://www.cpkp.cz/jc/socpoleu.html>>.

ROP STŘEDNÍ MORAVA. *Regionální operační program regionu soudržnosti Střední Morava* [online]. 2007. [cit. 2010-04-05]. Dostupné z: <<http://www.rr-strednimorava.cz/file/498/>>.

SONNTAGOVÁ, I.; PILÁT, M. *Sociální politika Evropské unie* [online]. 6. 10. 2004. [cit. 2010-03-12]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/employment_social/esf/docs/facts_figures_cs.pdf>.

ÚŘAD PRÁCE V OLOMOUCI. *Zpráva o situaci na regionálním trhu práce – Olomoucký kraj březen 2010* [online]. 2010. [cit. 2010-04-20]. Dostupné z: <http://portal.mpsv.cz/sz/local/ol_info/statistiky>.

ÚSTAV PRO INFORMACE VE VZDĚLÁVÁNÍ. *Školství pod lupou* [online]. 2009. [cit. 2010-04-10]. Dostupné z: <<http://www.uiv.cz/clanek/206/1920>>.

ÚSTAV PRO INFORMACE VE VZDĚLÁVÁNÍ. *Vývoj českého školství jako celku* [online]. 2009. [cit. 2010-04-07]. Dostupné z: <<http://www.uiv.cz/clanek/716/1855>>.

VLÁDA ČR. *Analýza dopadů Lisabonské smlouvy* [online]. 2010. [cit. 2010-03-18]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/assets/evropske-zalezitosti/dokumenty/Analyza-dopadu-Lisabonske-smlouvy.pdf>>.

VLÁDA ČR. *Zaměstnanost, sociální politika, zdraví a ochrana spotřebitele* [online]. 25. 11. 2008. [cit. 2010-03-09]. Dostupné z: <<http://www.eu2009.cz/cz/eu-policies/employment-social-policy-health-and-consumer-affairs-council/zamestnanost--socialni-politika--zdravi-a-ochrana-spotrebitele-665/>>.

VÝKONNÁ AGENTURA PRO VZDĚLÁVÁNÍ, KULTURU A AUDIOVIZUÁLNÍ OBLAST. *Organizace vzdělávací soustavy České republiky 2008/2009* [online]. 2009. [cit. 2010-04-03]. Dostupné z: <http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/eurybase/eurybase_full_reports/CZ_CS.pdf>.

SEZNAM ZKRATEK

ČR – Česká republika

ESF – Evropský sociální fond

EU – Evropská unie

HDP – Hrubý domácí produkt

MŠ – Mateřská škola

OP – Operační program

OP LZZ – Operační program lidské zdroje a zaměstnanost

OP PA – Operační program Praha – Adaptabilita

OP VK – Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost

SOU – Střední odborné učiliště

SŠ – Střední škola

SÚPM – Společensky účelná pracovní místa

USA – Spojené státy americké

VOŠ – Vyšší odborná škola

VPP – Veřejně prospěšné práce

VŠ – Vysoká škola

ZŠ – Základní škola

SEZNAM TABULEK

Tabulka 3.1: Vývoj celkových veřejných výdajů na školství v běžných cenách (v % HDP) ..	38
Tabulka 3.2: Celkové veřejné výdaje na vzdělávání v roce 2006 (v % HDP)	39
Tabulka 3.3: Vývoj počtu škol v rámci typů škol	39
Tabulka 3.4: Vývoj počtu žáků v jednotlivých druzích škol.....	40
Tabulka 3.5: Počet vysokých škol	41
Tabulka 3.6: Struktura obyvatel ve věku 25 – 64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2008 (%)	41
Tabulka 3.7: Procento lidí z celkové populace, kteří dosáhli alespoň vyššího středního vzdělání (%)	42
Tabulka 3.8: Vývoj podílu osob s terciárním vzděláním v období 2001 - 2008.....	42
Tabulka 3.9: Počet absolventů terciárního vzdělávání v oblasti vědy a technologie připadajících na tisíc obyvatel ve věku 20 - 29 let	43
Tabulka 3.10: Celoživotní vzdělávání (osoby ve věku 25 – 64) v %	44
Tabulka 3.11: Alokace prostředků z ESF 2004 – 2006 v eurech	47
Tabulka 3.12: Alokace prostředků ze státního rozpočtu ČR 2004 – 2006 v eurech	47
Tabulka 3.13: Finanční alokace pro jednotlivé prioritní osy OP LZZ	49
Tabulka 3.14: Přehled projektů OP LZZ.....	50
Tabulka 3.15: Finanční alokace pro jednotlivé prioritní osy OP VK.....	52
Tabulka 3.16: Finanční alokace pro jednotlivé prioritní osy OPVA	55
Tabulka 4.1 Přehled škol v Olomouckém kraji dle typu za kalendářní rok 2008/2009	62
Tabulka 4.2: Počet studentů a absolventů na vysokých školách v Olomouckém kraji, 2008..	62
Tabulka 4.3: Struktura obyvatel ve věku 25 – 64 let podle úrovně nejvyššího dosaženého vzdělání, 2008 (%)	63
Tabulka 4.4: Celková alokace globálních grantů	66
Tabulka 4.5: Předložené projekty a jejich nárokové finanční prostředky v 1. výzvě	67
Tabulka 4.6: Věcné hodnocení projektů	68
Tabulka 4.7: Žádosti doporučené k obdržení finanční podpory.....	68
Tabulka 4.8: Nejúspěšnější podpořené projekty v 1. výzvě.....	69
Tabulka 4.9: Předložené projekty a jejich nárokové finanční prostředky ve 2. výzvě.....	70
Tabulka 4.10: Věcné hodnocení projektů	70

Tabulka 4.11: Žádosti doporučené k obdržení finanční podpory.....	71
Tabulka 4.12: Nejúspěšnější podpořené projekty ve 2. výzvě.....	72
Tabulka 4.13: Zaměření realizovaných projektů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.1 do jednotlivých oblastí vzdělávání.....	73
Tabulka 4.14: Rozčlenění dle typu úspěšných žadatelů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.1.....	74
Tabulka 4.15: Zaměření úspěšných projektů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.2 do jednotlivých oblastí vzdělávání.....	75
Tabulka 4.16: Rozčlenění dle typu úspěšných žadatelů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.2.....	76
Tabulka 4.17: Zaměření úspěšných projektů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.3 do jednotlivých oblastí vzdělávání.....	76
Tabulka 4.18: Rozčlenění dle typu úspěšných žadatelů z 1. a 2. výzvy v rámci oblasti podpory 1.3.....	77
Tabulka 4.19 Zaměření úspěšných projektů z 1. výzvy oblasti podpory 3.2 do jednotlivých oblastí vzdělávání.....	78
Tabulka 4.20: Rozčlenění dle typu úspěšných žadatelů z 1. výzvy oblasti podpory 3.2	78
Tabulka 4.21: Alokace a počty projekty dle jednotlivých krajů v ČR za 1. a 2. výzvu.....	81
Tabulka 4.22: Počet nově vytvořených míst v Olomouckém kraji 2008,2009	83
Tabulka 4.23: Realizované projekty OP LZZ v oblasti podpory 2.1 v Olomouckém kraji	84
Tabulka 4.24: Počet výzev OP LZZ.....	85

SEZNAM GRAFŮ

Graf 2.1 Rozpočet EU na období 2007 – 2013	28
Graf 2.2 Oblasti podpory z ESF	29
Graf 2.3: Příjemci pomoci z ESF	29
Graf 4.1: Podíl obyvatel ve věku 25 – 64 let, kteří mají alespoň střední vzdělání s maturitní zkouškou a terciární vzdělání, 2008 (%)	64

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 2.1 Trojúhelník vzájemných vztahů	8
Obrázek 3.1 Mapa regionů soudržnosti ČR (NUTS II)	47

PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24. 4. 2010

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Pravoslavná 565, Štěpánov 783 13

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Český vzdělávací systém 2008/2009

Příloha 2 – Schéma cílů OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

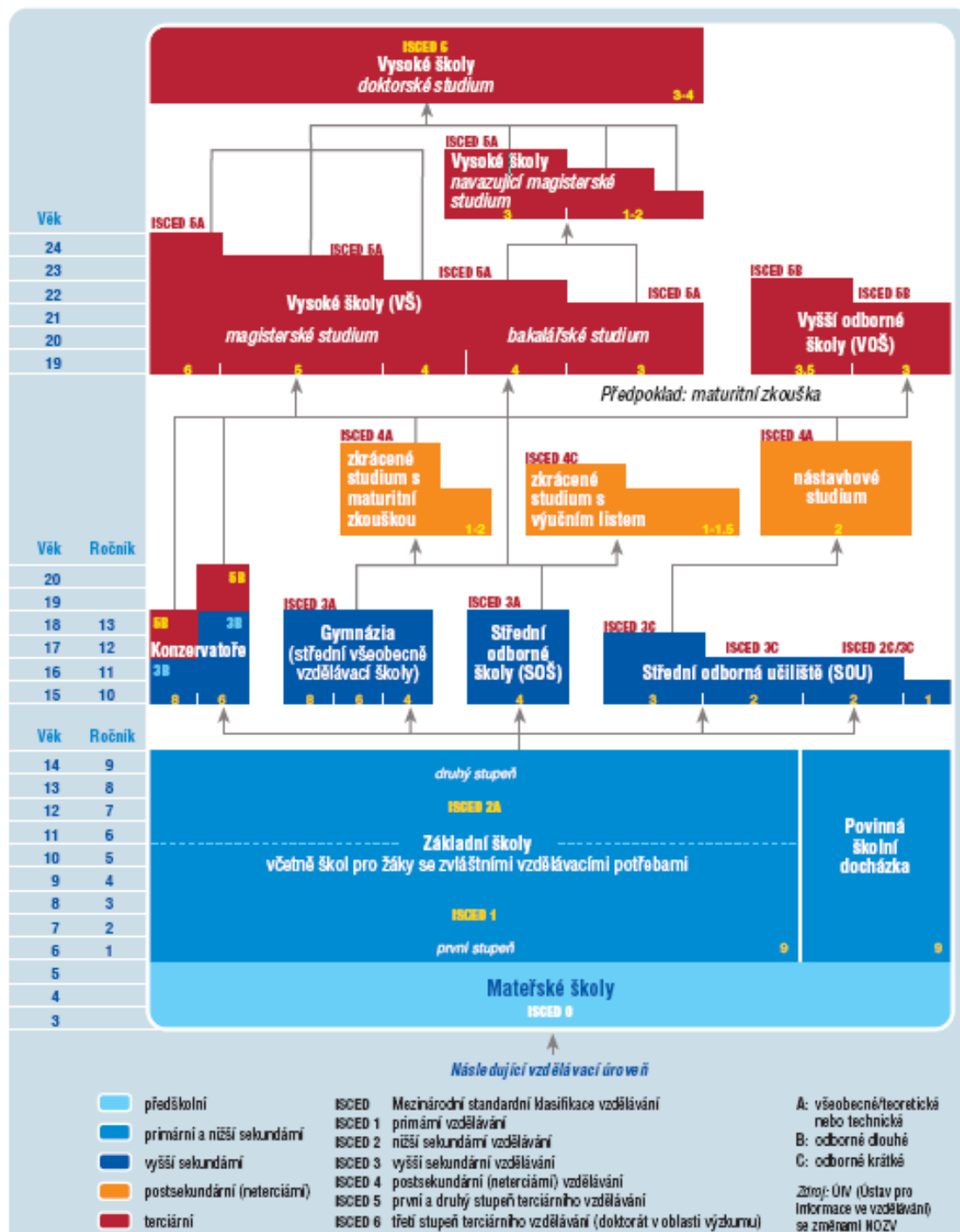
Příloha 3 – Věcné hodnocení projektů

Příloha 4 – Schéma cílů OP Lidské zdroje a zaměstnanost

Příloha 5 – Mapa Olomouckého kraje

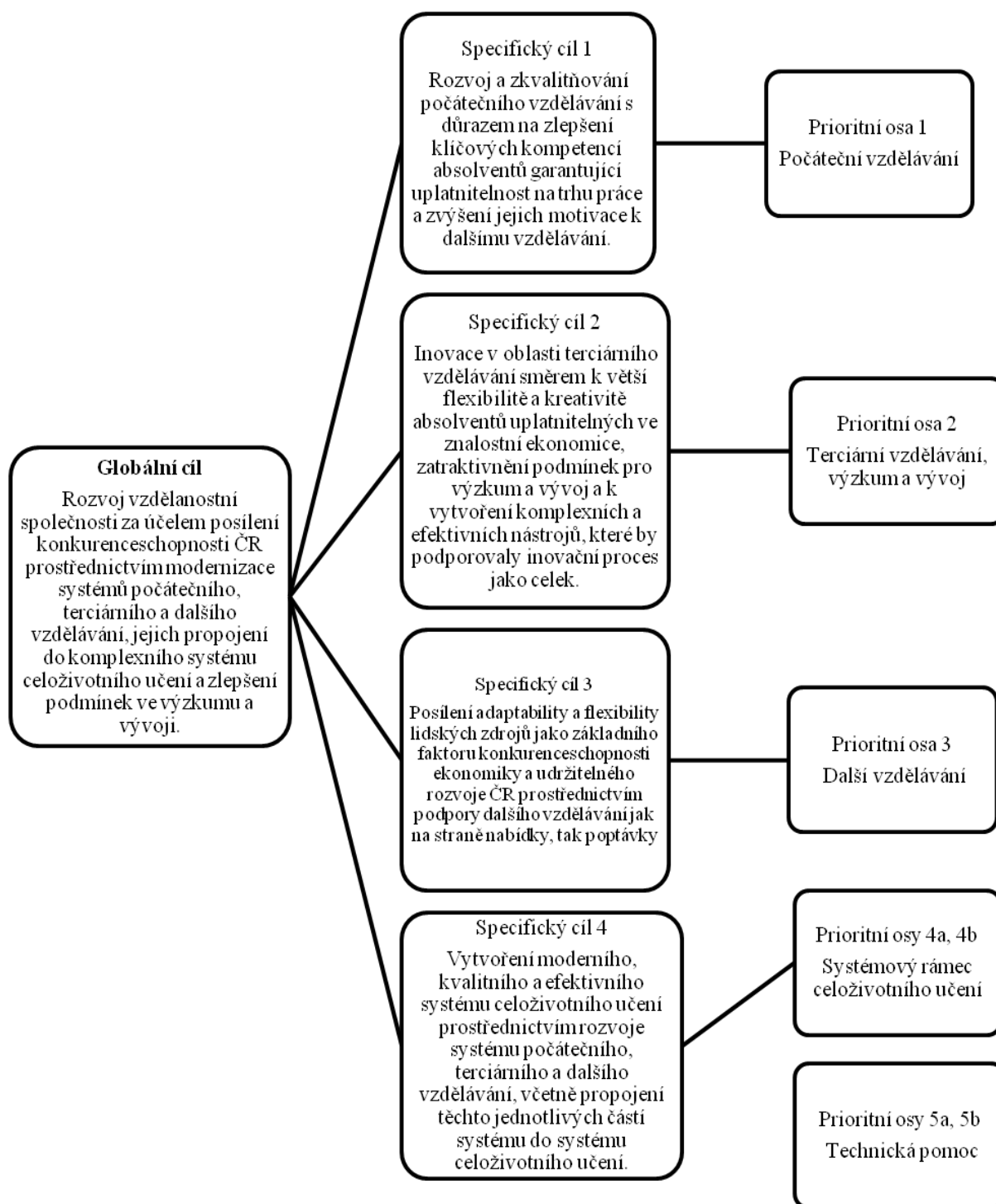
PŘÍLOHY

Příloha 1 – Český vzdělávací systém 2008/2009

Zdroj: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2009.

Příloha 2 – Schéma cílů OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost

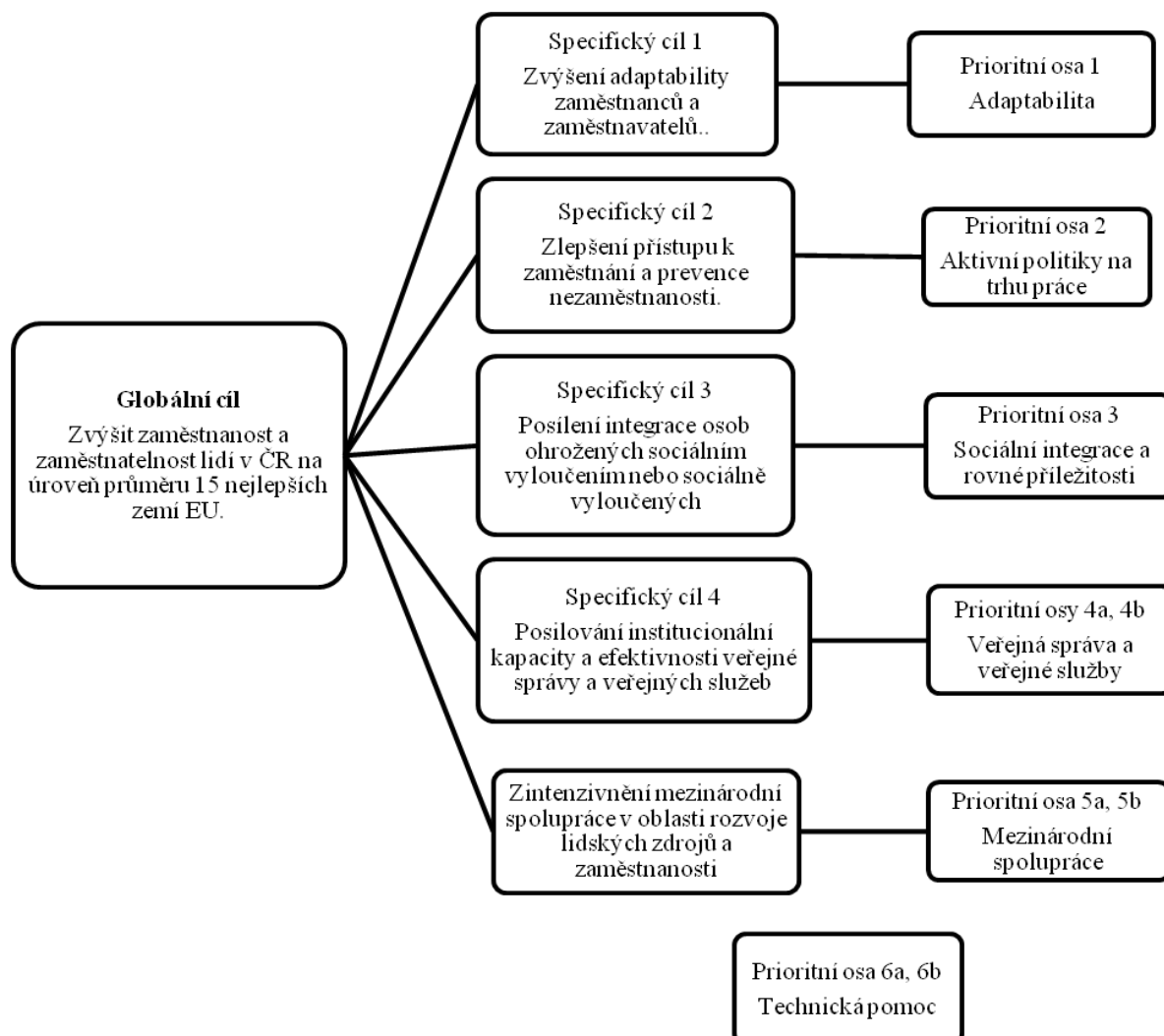
Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009.

Příloha 3 – Věcné hodnocení projektů

Kritérium	Maximální počet bodů
1. Zdůvodnění potřeby realizace projektu	18
1.1 Zdůvodnění záměru a jeho vazba na Oblast podpory	10
1.2 Potřeba a očekávaný přínos projektu pro cílovou skupinu	8
2. Cílová skupina	10
2.2 Vymezení a přiměřenost cílových skupin	5
2.3 Způsob zapojení cílových skupin	5
3. Popis realizace projektu	18
3.1 Klíčové aktivity a stadia projektu	9
3.2 Přípravenost na možná rizika a jejich řešení	2
3.3 Předchozí zkušenosti žadatele s řízením či realizací odborných projektů	2
3.4 Publicita	2
3.5 Udržitelnost projektu po skončení financování z OP VK	3
4. Finanční řízení	20
4.1 Přiměřenost rozpočtu vzhledem k cílům a obsahu projektu	8
4.2 Provázanost rozpočtu s klíčovými aktivitami projektu	8
4.3 Nastavení vnitřního kontrolního systému	4
5. Výsledky a výstupy	15
5.1 Kvantifikace výsledků a výstupů	5
5.2 Způsob zajištění plánovaných výsledků a výstupů	5
5.3 Monitorování projektu	5
6. Horizontální témata	4
6.1 Aktivity podporující rovné příležitosti	2
6.2 Aktivity podporující udržitelný rozvoj	2
7. Specifické požadavky	15
7.1 Subkritérium 1 až max. 5	
Celkem	100

Zdroj: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2009.

Příloha 4 – Schéma cílů OP Lidské zdroje a zaměstnanost

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008.

Příloha 5 – Mapa Olomouckého kraje

Zdroj: Olomoucký kraj, 2010.